

EESTI JA NÕUKOGUDE LIIDU KAUBANDUSKOJA

MAJANDUS-BÜLLETÄÄN

№ 4

1939

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ БЮЛЛЕТЕНЬ

ЭСТОНСКО-СОЮЗНОСОВЕТСКОЙ ТОРГОВОЙ ПАЛАТЫ

EESTI JA NÕUKOGUDE LIIDU KAUBANDUSKOJA MAJANDUS-BÜLLETÄÄN ЭКОНОМИЧЕСКИЙ БЮЛЛЕТЕНЬ ЭСТОНСКО-СОЮЗНОСОВЕТСКОЙ ТОРГОВОЙ ПАЛАТЫ

Ilmub 4 korda aastas.
Выходит 4 раза в год.

Väljaandja ja toimetus:

Eesti ja Nõukogude Liidu Kaubanduskoda,
Tallinn, Mundi tän. 3—2. Telefon 411-67

Издатель и редакция:

Эстонско-Союзносоветская Торговая Палата,
Таллин, Мунди tän. 3—2 Тел. 411-67

7. aastakäik
7-й год издания

№ 4 4 I. 40

1939

Sisu:

Содержание:

N. S. V. Liidu XXII aastapäeva puhul Koja pidulikul aktusel 7. novembril peetud kõned:		Rечи, произнесенные по случаю XXII годовщины СССР на торжественном акте Палаты 7-го ноября:	
Eesti ja Nõukogude Liidu kaubanduskoja esimees J. Põdra	202	Председатель Эстонско-Союзносоветской торговой палаты И. Пыдра	202
Eesti Vabariigi välisminister prof. A. Piip	203	Министр иностранных дел Эстонской Республики проф. А. Пийп	203
N. S. V. Liidu täisvõimeline esindaja Eestis K. Nikitin	207	Полномочный представитель СССР в Эстонии К. Никитин	207
J. PÕDRA, Eesti ja Nõukogude Liidu kaubanduslik kokkulepe	208	И. Пыдра, Торговое соглашение между Эстонией и СССР	208
Eesti-N. S. V. Liidu ühingu asutamise koosolekul 3. jaanuaril 1940. a. peetud kõned	213	Rечи, произнесенные на организационном собрании Эсто-Советского общества 3-го января 1940 г.	213
Eesti ja Nõukogude Liidu majandussuhted	216	Экономические отношения между Эстонией и СССР	216
Sellest:		В том числе:	
Eesti-Nõukogude majandussuhete bilanss 1938. a. kohta	216	Баланс эсто-советских экономических отношений за 1938 г.	216
Nõukogude Liidu XXII aastapäeva pühitsemine Koja poolt	217	Празднование XXII годовщины СССР Палатой	217
Eesti-NSV Liidu ühingu asutamine	219	Основание Эсто-Советского общества	219
Nõukogude Liidu liiduvabariikide rahvamajanduse areng teisel viisaastakul (1933.—1937. a.)	220	Развитие народного хозяйства союзных республик СССР за II пятилетку (1933—1937 г.)	220
Sellest:		В том числе:	
Üldjooni liiduvabariikide arengust	220	Общие черты развития союзных республик	220
Venemaa Nõuk. Föder. Sotsial. Vabariik	224	Российская Сов. Федер. Социал. Республика	224
Ukraina NSV	226	Украинская ССР	226
Eesti majanduse seisukord 1939. a.	240	Положение экономики Эстонии в 1939 г.	240
Nõukogude Liidu majandus (ülevaated ja kroonika)	245	Экономика СССР (обзоры и хроника)	245
Eesti majandus (ülevaated ja kroonika)	251	Экономика Эстонии (обзоры и хроника)	251

N. S. V. Liidu XXII aastapäeva puhul Koja pidulikult aktusel 7. novembril peetud kõned.

Речи, произнесенные по случаю XXII годовщины СССР на торжественном акте Палаты 7 ноября.

Eesti ja Nõukogude Liidu kaubanduskoja esimees J. PÕDRA:

Председатель Эстонско-Союзносоветской торговой палаты И. ПЫДРА:

Eesti ja Nõukogude Liidu kaubanduskoja nimel on mul au tervitada ja tänada kõiki aktusele kogunenuid, et tähistada Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu XXII aastapäeva.

Tänase tähtpäeva mälestamiseks on erakorraline põhjus, sest Eesti Vabariik on vastastikuse abistamise pakti sõlmimisega astunud Nõukogude Liiduga tihedasse ühendusse, kui ühegi teise suurriigiga.

Eesti ja Nõukogude Liidu kaubanduskoda on viieteistkümne aasta jooksul olnud ühiseks organisatsiooniks, kus on toimunud mõlema riigi kodanike eraviisiline ja seltskondlik kokkupuutumine, aidates tõsta üksteisest arusaamist ning süvendada Eesti ja Vene rahva vastastikust lugupidamist, milleks ka tänane aktus tahab kaasa aidata.

Üksteise põhjalikum mõistmine, eriti aga teiste rahvaste kultuuri tundmine on kindlamaid vahendeid, et hoida ära vaenu, sõdasid ja hävitamisi.

Rahu kindlustab rahvaste arengu, ja rahu nimel sõlmiti Eesti ja Nõukogude Liidu vastastikune abistamispakt. Viimased aastad on näinud paljude rahvusvaheliste lepingute sõlmimist, aga ka paljude lepingute vägivaldset purustamist ja lubaduste hüljamist. Ei ole seepärast imestada, et kõik väikerahvad sarnasest käitumisest on häiritud ja murega vaatavad tulevikku.

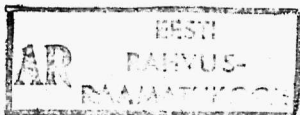
От имени Эстонско-Союзносоветской торговой палаты имею честь приветствовать и поблагодарить всех собравшихся на акте для ознаменования XXII годовщины Союза Советских Социалистических Республик.

Для празднования этой годовщины имеется чрезвычайная причина, так как с заключением пакта о взаимопомощи Эстонская Республика вошла с СССР в более тесную связь, чем с какой-либо иной великой державой.

Эстонско-Союзносоветская торговая палата в течение 15 лет была совместной организацией, в которой происходил частный и общественный контакт между гражданами обеих стран, содействуя усилению взаимного понимания и углублению взаимного уважения между эстонским и русским народом, чему должен способствовать и сегодняшний акт.

Глубокое взаимное понимание, особенно же знакомство с культурой других народов являются надежным средством для предотвращения вражды, войн и разрушений.

Мир обеспечивает развитие народов, и во имя мира между Эстонией и СССР был заключен пакт о взаимопомощи. За последние годы заключено много международных договоров, но и много договоров было насильно расторгнуто и много обещаний оставалось невыполненными. Поэтому неудивительно, что все малые народы встревожены подобными действиями и озабоченно смотрят в будущее.

Siin koos viibides usume ja loodame, et Eesti ja Nõukogude Liidu vahel sõlmitud lepinguid mõlemad pooled peavad ning täidavad vankumatu lojaalsuse ja südamest tulevate häätahtlikkusega selles vaimus, milles pakt on kirjutatud alla. Nõukogude Liidu kõrgete juhtide poolt on korduvalt ja pühalikult deklareeritud sealpoolses kindlast tahtest lepingut täpselt täita. Usk nende sõnade kindluses sisendab meile südamest tulevaid tundeid soovidega Nõukogude Liidu rahvaste ja nende juhtide õitsenguks ja heakäekäiguks.

Eesti rahvas on tagasihoidlik ja tasa-kaalukas rahvas, keda ei haara tormitsevad tunnetepuhangud. Oleme praktiline ja konkreetset mõtlej rahvas. Hindame eeskätt realiteete ja tulemusi. Sarnasena Eesti rahvas on teadlik Vabariigi Valitsuse kindlast tahtest lojaalseks koostööks Nõukogude Liiduga ja toetab üksmeelselt ning täie tõsidusega oma riigijuhtide siitpoolsed püüdeid lepingute rakendamisel.

Eesti rahvas rõõmustab iga sammu üle, mis aitab kindlustada rahvaste rahu ja nende vaba arengut.

Olen veendunud, et kõik siinviibijad ja kogu Eesti rahvas juba ette ühinevad nende õnnesoovidega Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidule, mida meie aktusel ametlikult väljendab härra välisminister.

Eesti Vabariigi välisminister prof. A. PIIP:

Министр иностранных дел Эстонской Республики проф. А. ПИЙП:

Meil on saanud nagu kirjutamatuks seaduseks, et naaberriikide aastapäevi tuleb ära märkida pidulike aktustega. Selle traditsiooni kohaselt oleme ka täna kokku tulnud siia, et üheskoos mälestada, nagu varemgi, oma suure idanaabri, Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu, XXII aastapäeva.

Meil on eriline heameel meele tuleb neid suuri Vene revolutsiooni sündmusi, mis leidsid aset 1917. aastal ja mil-

Собравшись здесь, мы верим и надеемся, что заключенные между Эстонией и СССР договоры будут обеими сторонами соблюдаться и выполняться неизменно лояльно и с искренней благожелательностью в том же духе, в котором был подписан пакт. Со стороны высших руководителей СССР неоднократно и торжественно заявлялось об их твердой воле точно выполнять договор. Вера в непоколебимость их слов внушает нам искренние чувства с пожеланиями процветания и благополучия народам СССР и их руководителям.

Эстонцы — народ сдержанный и уравновешенный, неспособный к бурному выражению чувств. Мы — народ практичный и конкретно мыслящий. Прежде всего мы оцениваем реальности и результаты. Таковым эстонский народ знает о твердой воле Правительства Республики к лояльному сотрудничеству с СССР и единодушно и с полной серьезностью оказывает поддержку стремлениям наших государственных руководителей в деле проведения в жизнь договоров.

Эстонский народ радуется каждому шагу, способствующему упрочению мира народов и свободному развитию их.

Я уверен, что все присутствующие и весь эстонский народ уже вперед присоединятся к поздравлениям Союзу Советских Социалистических Республик, которые на нашем акте будут официально высказаны г-ном министром иностранных дел.

У нас стало как бы неписанным законом отмечать годовщины соседних государств торжественными актами. Согласно этой традиции, мы собрались и сегодня, чтобы, как и прежде, сообща отметить XXII годовщину нашего большого восточного соседа — Союза Советских Социалистических Республик.

Для нас составляет особое удовольствие вспомнить те крупные события Русской революции, которые состоялись в 1917 г. и

listest võrsus mitte ainult Nõukogude Liit, vaid teataval määral ka meie oma riik. Edasi on meil põhjus märkida seda päeva veel seetõttu, et meie sõprus, mis on kestnud juba 20 aastat ilma ühegi tõsisema arusaamatusega, on leidnud hiljuti süvendamist Moskva abistamispakti kaudu, mille kindlal eeskirjal austatakse vastastikusel usalduses mõlema riigi suveräänseid õigusi, riiklikku ja majanduslikku korda. Hea meelega kuulasime veel äsja Nõukogude Liidu valitsuse lugupeetud juhi ja välisministri V. M. Molotovi suust selget kinnitust samale arusaamisele Eesti ja Nõukogude Liidu vahekorradest, mis on ka täielikult kooskõlas meie oma mõistetega.

Kuid peale selle puht-välispoliitilise külje oleme täna siin koos hea meelega ka seepärast, et võime ära märkida mõlema maa suurt sotsiaalset ja ühiskondlikku tõusu meie mõlema riigi olemasolu kestes. Pole kahtlust, et meie kummagi arengu lähtekohad on olnud erinevad. Eesti rahvas, kes oma iseloomult on individualistlik ürgselt juba vahest seetõttu, et meie rahva ühiselu põlvneb põhjamaa metsadest, ja kes ajalooliselt on läbi imbinud Rooma õiguse vaimust, — on arendanud oma riiklikku korda eramandi ja isikliku algatuse tegevuse suunas, tarvitusele võttes selle juures vajalikul, sagedasti õige tugeval, määral riiklikku kontrolli. Selle vastu meie idanaaber oma sotsiaalses struktuuris baseerub teistele põhimõtetele — kollektivismile ja riigi primaadile ka majanduslikus elus, vastavalt oma teoreetilistele arusaamistele ühiskondlikust elust ja, meile näib, vastavalt ka oma rahva loomulikule arusaamisele. Meenutame vaid, et meie idanaabri rahvaste, enamikus endiste steppide legendike ühiskasutajate järglaste, põlluharimise aluseks ka vana reshiimi ajal oli mitte isiklik omandiõigus haritava maa peale, vaid maa kuulus kogukonnale, obštšinalale, millest üks aste edasi viib juba praegusele meie idanaabri juures valitsevale kollektivistlikule maaharimisele.

из которых вырос не только Советский Союз, но в известной мере и наше государство. Далее, мы имеем основание отметить этот день еще и потому, что наша дружба, которая продолжалась уже 20 лет без единого серьезного недоразумения, недавно нашла углубление благодаря московскому пакту о взаимопомощи, согласно твердому предписанию которого во взаимном доверии уважаются суверенные права, государственный и экономический порядок обоих государств. С удовольствием мы еще недавно слышали из уст уважаемого главы правительства СССР и народного комиссара иностранных дел В. М. Молотова ясное подтверждение того же понимания восточно-советских отношений, которое полностью согласуется с нашими понятиями.

Однако, кроме этой чисто внешнеполитической стороны, мы сегодня собрались здесь также и потому, что можем отметить большой социальный и общественный подъем обеих стран за время существования обоих наших государств. Несомненно, исходные точки развития обеих стран расходятся. Эстонский народ, который по своему характеру является исконно индивидуалистическим, пожалуй, уже потому, что общественная жизнь нашего народа произросла из северных лесов, и который исторически пропитан духом римского права, — развивал свой государственный строй в направлении к частной собственности и личной инициативе, применяя при этом в необходимой, зачастую в довольно сильной, мере государственный контроль. Наоборот, наш восточный сосед со своей социальной структурой базируется на других принципах — на коллективизме и примате государства также и в экономической жизни, в соответствии со своим теоретическим пониманием общественной жизни и, нам кажется, в соответствии также и с естественным пониманием, существующим у его народа. Вспомним только, что основой земледелия народов нашего восточного соседа, в большинстве потомков прежних коллективных пользователей степных равнин, также и во время старого режима являлось не личное право собственности на обрабатываемую землю, а земля принадлежала общине, от которой одна ступень дальше ведет уже к господствующему сейчас у нашего восточного соседа коллективистическому земледелию.

Teiselt poolt tuleb aga rõhutada, et sotsiaalne struktuur meie kahe riigi juures näitab üles mitmes asjas sarnasust. Kummaski maas puudub valitsev kõrgem aristokraatlik kiht ning suur-erakapitalism. Mitte ükski Nõukogude Venes, vaid ka Eestis riigivalitsemine põhjeneb rahvamassile, see on enamikus talupoegadele ja töölistele, ning, tarvitades moodsat sõna, riiklik ja kooperatiivne sektor kogu rahvamajanduses on äärmiselt levinud. Eriti ühendab meid see, et oleme oma mõlemad riigid rajanud töötavale rahvale, kus ka mõlema riigi põhiseaduse järgi „töö on iga töövõimelise kodaniku au ja kohus“, kasutades Eesti põhiseaduse sõnastust.

Edasi tuleb alla kriipsutada mõlema maa lõpmata suurt arengut pärast ühiseid revolutsioonipäevi. Missuguseid suuri edusamme on teinud meie oma riik ja milisel määral on tõusnud meie keskmise kodaniku elustandard omariikluse päevil, seda teame meie kõik väga hästi. Mee-nutame vaid meie radikaalset agrarre-formi, mis kõrvaldas meil suurmaaoman-di ning aitas kaasa ka sellele, et nüüd on läielikult kadumas igasugune mä-lestus endisest valitsevast aadlist meie maal.

Need edusammud, mis on saavutatud meie idanaabri juures, on meile üldiselt vähem tuntud. Kuid kellel on võimalus olnud uurida vastavaid küsimusi teoreetiliselt või tutvuda Nõukogude Liidu saavutustega koha peal, see peab imestama temas sündinud suurte edusammude ja muudatuste üle.

Äsja sai mulle hea meel osaks vaadelda Nõukogude Liidu põllumajanduslikku näitust, ja ma olin üllatatud sellest suu-rest edust, mis Nõukogude Liit oma maa harimise ja kasutamise alal on saavuta-nud 22 aasta kestes. Märgin vaid ära mõned neist. Enne maailmasõda endises Venes ei olnud oma puuvilla, ja tsitroos-puuviljasaadusi veeti sisse. Nüüd aga on Nõukogude Liit arendanud oma Kesk-Aasia liiduriikides nii suure puuvillatöös-tuse, et see rahuldab mitte ükski Liidu enese kolossaalset puuvillatarvidust, vaid

С другой же стороны следует подчеркнуть, что социальная структура обоих наших государств во многом сходится. В обеих странах отсутствуют господствующий выш-ний аристократический слой и крупный частный капитализм. Не только в Со-ветской России, но и в Эстонии управле-ние государством базируется на народных массах, т. е. большей частью на крестья-нях и рабочих, и, применяя модное слово, государственный и кооперативный сектор во всей экономике крайне распространены. Особенно соединяет нас то, что мы базируем оба наши государства на трудящихся, где, согласно конституциям обоих государств „труд является честью и долгом каждого трудоспособного гражданина“, применяя слова конституции Эстонии.

Далее следует подчеркнуть безгранично крупное развитие обеих стран после об-щих революционных дней. Какие круп-ные успехи сделало наше государство и в какой мере повысился жизненный стан-дарт нашего среднего гражданина за время собственной государственности, это мы все знаем весьма хорошо. Стоит напомнить лишь нашу радикальную аграрную ре-форму, уничтожившую у нас крупную зем-ельную собственность и способствовав-шую также и тому, что теперь полностью исчезает всякая память о прежнем господ-ствовавшем дворянстве в нашей стране.

Успехи, достигнутые у нашего восточ-ного соседа, нам в общем меньше извест-ны. Однако тот, кто имел возможность теоретически исследовать соответствующие вопросы или же ознакомиться с достиже-ниями СССР на месте, должен удивляться происшедшим там крупным успехам и изменениям.

Недавно я имел удовольствие видеть сельскохозяйственную выставку СССР и был поражен крупными успехами, до-стигнутыми СССР в области обработки и использования земли в течение 22 лет. Отмечу лишь немногие из них. До миро-вой войны прежняя Россия не имела собст-венного хлопка, а цитрусовые плоды импор-тировались. Теперь же СССР развил в своих среднеазиатских союзных республи-ках настолько крупное хлопковое произ-водство, что оно удовлетворяет не только собственную колоссальную потреб-

annab võimaluse välja vedada puuvilla suures hulgas. Gruusia oma pooltroopilise kliimaga toodab apelsine ja sidruneid nii palju, et ka siin on Nõukogude Liit muutunud väljaveomaaks.

Ma jätan kõrvale Nõukogude Liidu industrialiseerimise suured saavutused, millele on erilist tähelepanu pööratud viimaste aastate jooksul.

Paralleelselt selle tööga on aga Nõukogude Liit pannud kehtima niihästi oma territooriumil kui ka mõjutanud maailma uute põhimõtetega, mis muuseas austavad rahvaste õigusi iseolemisele ja vabadusele.

Eesti ja Nõukogude Liit elavad üksteise kõrval vastastikusel suveräänsuse austamises ja sõbralikus koostöös. Eesti on alati tegutsenud vaid sillana Lääne rahvaste ja Ida naabri vahel, oma parimate võimete kohaselt. See usalduslik õhkkond, mis kahe naabri vahel aset leiab, on sedavõrd siiras ja omapärane, et välismaailm ei taha aru saada, kuidas on kahe oma suuruselt erineva riigi vahel võimalik täielik ühevõrdsuse tunnustamine mitte ainult teoreetiliselt, vaid ka praktilises poliitikas. Meie, mõlemad naabrid, leiame selle aga olevat päris loomuliku ning kõige parema ja kindlama aluse sõbralikuks koostööks ja probleemide rahulikuks lahendamiseks oma rahvaste elujärje üldisel tõstmisel.

Seepärast ongi meil täna nii hea meel ära märkida oma suure naabri aastapäeva ja soovida Nõukogude Liidu rahvastele ja nende valitsusele, eesotsas Nõukogude Liidu rahvaste suure juhi härra Staliniaga, tõsiselt kõige paremat õnne ja rahulikku arengut.

ность Союза в хлопке, но делает возможным также и крупный экспорт хлопка. Грузия со своим субтропическим климатом производит столько апельсинов и мандаринов, что и по ним СССР стал экспортной страной.

Оставляю в стороне крупные достижения индустриализации СССР, которой в последние годы посвящалось особое внимание.

Однако, параллельно с этой работой СССР осуществил на своей территории новые принципы, а также оказал ими влияние на весь мир; эти принципы, между прочим, уважают права народов на самостоятельность и свободу.

Эстония и СССР живут рядом друг с другом во взаимном уважении суверенности и в дружественном сотрудничестве. Эстония всегда была лишь мостом между западными народами и восточным соседом, в соответствии со своими лучшими способностями. Та атмосфера доверия, которая существует в отношениях обеих соседей, настолько искренна и своеобразна, что внешний мир не хочет понять, как возможно полное признание равенства между двумя государствами разных величин не только теоретически, но и в практической политике. Мы, оба соседа, однако, находим это совершенно нормальным и считаем это наилучшей и наиболее прочной основой для дружественного сотрудничества и для мирного разрешения проблем под'ема общего жизненного уровня наших народов.

Поэтому мы и имеем столь большое уроровольствие отметить сегодня годовщину нашего большого соседа и серьезно пожелать народам СССР и их правительствам, во главе с великим вождем народов СССР господином Сталиным, наилучшего счастья и мирного развития.

N. S. V. Liidu täisvoliline esindaja Eestis K. NIKITIN:

Полномочный представитель СССР в Эстонии К. НИКИТИН:

Mälestades Suurt Oktoobrirevolutsiooni, mis vabastas miljonid inimesed tsaari ikkest ja andis kõigile rahvastele suure enesemääramise õiguse, rõõmustan, et selle revolutsiooni XXII aastapäeva pühitsemisel kuulen kogu Eesti rahvalt härra välisministri isikus soojast, otsekohesest ja tõelikult sõbralikust suhtumisest rahvaste vastu, kes asuvad suures 183-miljonilises Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidus.

Üksteist vennasvabariiki, kes sõbraliku perena töötavad kõigi töötajate kasuks, on tõestanud täieliku koostöö võimalust isikute vahel mitmesugustest rahvustest, ilma et seejuures vaja oleks ühel rahval teist vähimalgi määral orjastada. Nõukogude Liit, sõlmides Eesti rahvaga rahulepingu 2. veebruaril 1920. a., tunnustas ilma kitsendusteta Eesti rahva deklareeritud õigust riiklikuks iseseisvuseks. Kogu nende 20 aasta kestes, millal Eesti on riiklikult iseseisev olnud, valitsesid Eesti rahva ja Nõukogude rahva vahel kõige sõbralikumad suhted, mis on rajatud täielikule usaldusele, vastastikusele arusaamisele ja lugupidamisele kummagi heanaaberliku maa suveräänsete õiguste vastu. See kahe maa vahel tekkinud aus, otsekohene ja sõbralik vahekord lõi 20 aasta jooksul kõik eeldused selleks, et 1939. aastal võidi sõlmida uus liit, millel on suurim poliitiline tähendus ja mis kindlustab nende maade rahvastele julgeoleku ja võimaluse rahulikuks tööks. Kindlustades selle julgeoleku rahulikele elanikele vastavate sõjaliste baaside organiseerimise teel mere-juurdepääsudel Eesti ja Nõukogude Liidu piiridele, mõlemad pooled ühtlasi kohustusid kinni pidama kõige täielikumast mittevaheseisemisest kokkuleppinud poolte sisemistesse asjadesse ja austama kummagi allakirjutanud riigi suveräänsuse täielikku puutumatus.

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit, kirjutades alla sellele paktile, on selle poolt, et see viidaks ellu ausalt ja

В день празднования XXII-летия годовщины Великой Октябрьской Революции, принесшей освобождение от царского гнета миллионам людей и провозгласившей великое право всех наций на самоопределение, — я рад слышать от всего эстонского народа, в лице г-на министра иностранных дел, о теплом, искреннем и действительно дружественном отношении эстонского народа к народностям, населяющим великий 183-миллионный Союз Советских Социалистических Республик.

Одиннадцать братских республик, дружной семьей работающие на благо всех трудящихся, доказали полную возможность сотрудничества людей разных национальностей без какого бы то ни было порабощения одного народа другим. СССР, заключив с эстонским народом мирный договор от 2-го февраля 1920 года, безоговорочно признал заявленное право Эстонии на самостоятельное государственное существование. За 20 лет этого самостоятельного государственного существования эстонский народ с советским народом имел самые дружественные отношения, основанные на полном доверии, взаимном понимании и уважении суверенных прав обоих добрососедских государств. Это честное, искреннее, дружественное отношение между двумя странами создало за 20 лет все предпосылки к тому, чтобы в 1939 году заключить новый союз, который имеет крупнейшее политическое значение и обеспечивает народам этих стран безопасность и возможность заниматься мирным трудом. Обеспечивая эту безопасность мирным жителям путем организации соответствующих военных баз на морских подступах к границам Эстонии и СССР, — обе стороны в то же время обязались соблюдать полнейшее невмешательство во внутренние дела договорившихся сторон и соблюдать полную неприкосновенность суверенитета подписавшихся государств.

Союз Советских Социалистических Республик, подписав этот пакт, стоит за честное и пунктуальное проведение его в

täpselt, sest lepingu enese sõlmimine sai võimalikuks ainult vastastikusel lugupidamises kummagi poole riikliku, sotsiaalse ja majandusliku struktuuri vastu. Kuna seega saavutati poliitiliste vahekordade paranemine ja nende alusel majanduslike vahekordade tunduv laienemine, siis võime täiesti kindlad olla selles, et see kõik veel rohkem tugevdab kahe vabalt kokkuleppinud rahva sõbralikku koostööd. Eesti Vabariigi presidendi härra K. Pätsi, välisministri härra Piibu ja kogu Eesti valitsuse juhtimisel ühelt poolt ja Nõukogude Liidu rahvaste juhi seltsimees Stalini ja Nõukogude valitsuse juhi ja välisasjade rahvakomissari seltsimees Molotovi targal juhtimisel teiselt poolt teostavad sõbralike maade — Eesti Vabariigi ja Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu — rahvad ausalt, kohusetruult ja pühalt sõlmitud pakti.

жизнь, ибо и сам пакт мог быть заключен только при наличии взаимного уважения государственной, социальной и экономической структуры другой стороны. Имея такое улучшение политических отношений и на основе их значительное расширение хозяйственных отношений, мы можем быть вполне уверенными в том, что все это еще больше укрепит дружественное сотрудничество двух свободно договорившихся народов. Под руководством господина президента Эстонской Республики К. Пятса, министра иностранных дел господина Пийпа и всего эстонского правительства, с одной стороны, и, с другой стороны, под мудрым руководством вождя народов СССР тов. Сталина и главы советского правительства и наркома иностранных дел тов. Молотова народы дружественных стран — Эстонской Республики и Союза Советских Социалистических Республик честно, добросовестно и свято выполняют заключенный пакт.

Eesti ja Nõukogude Liidu kaubanduslik kokkulepe.

Торговое соглашение между Эстонией и СССР.

Sügisel ratifitseeriti Eesti ja Nõukogude Liidu vaheline kaubanduslik kokkulepe, mis kirjutati alla Moskvast Eesti Vabariigi välisministri K. Selter'i ja N. S. V. Liidu väliskaubanduse rahvakomissari A. Mikojan'i poolt.

Pooled on kokku leppinud tunduvalt laiendama nendevahelist kaubanduskäivet. Kokkuleppe kohaselt võib Eesti Vabariik eksportida N. S. V. Liitu kaupu 18.000.000 eesti krooni eest, ja samasuguses summas toimub Nõukogude Liidu eksport Eestisse. Peale selle on Nõukogude Liidul õigus täiendavalt eksportida Eestisse 3.000.000 krooni väärtuses kaupu passiivse saldo kustutamiseks, mis on tekkinud uue kokkuleppe sõlmimisele eelnenud ajal. Kaubanduskäibesse kuulu-

Осенью было ратифицировано торговое соглашение между Эстонией и СССР, подписанное в Москве министром иностранных дел Эстонской Республики К. Селтером и народным комиссаром внешней торговли СССР А. Микояном.

Стороны согласились значительно расширить взаимный торговый оборот. В соответствии с соглашением Эстонская Республика может экспортировать в СССР товаров на 18.000.000 эстонских крон, и ту же сумму составит экспорт СССР в Эстонию. Сверх того, СССР имеет право на дополнительный экспорт в Эстонию товаров, стоимостью в 3.000.000 крон, для погашения пассивного сальдо, возникшего в период, предшествовавший заключению нового соглашения. В торговый оборот

vaiks loetakse ka kummagi poole kulutus- sed lepinguosaliste lipu all sõitvate kaubalaevade prahtimise alal, kui ka transiidi, ümberlaadimis- ja laooperatsioonide ning Eestis tehtavate remondi- ja laevaehitustööde kulud, samuti N. S. V. Liidu kaubandusesinduse ja kõigi N. S. V. Liidu majanduslike organisatsioonide kulu- tused Eestis.

Kui uue kokkuleppe kehtivuse lõppe- misel ühel lepinguosalisel ilmneb kaubanduskäibe passiivsus, siis on sellel poo- lel õigus tasandada passiivsust järgneva 12 kuu jooksul.

Väljaveo väärtus N. S. V. Liidust Ees- tisse arvestatakse hindade järgi franko Eesti piir või cif Eesti sadamad Eesti riikliku statistika andmetel. Sisseveo väärtus Eestist N. S. V. Liitu arvestatakse hindade järgi franko Nõukogude Liidu piir või cif sadamad Nõukogude tolli- statistika andmetel.

Kokkulepe astus jõusse 1. oktoobrist 1939. a. ja on kehtiv kuni 31. detsembrini 1940. a. Ta sõnastis on avaldatud meie Bülletääni eelmises numbris.

Kokkuleppes on senise praktika koha- selt selgesti väljendatud tasakaalustamise nõue mõlema maa kaubavahetuses. Vaadeldes varasemate aastate kaubavahetust, näeme, et Eesti on Nõukogude Liitu müünud ja sealt ostnud kaupu järgmi- selt:

	Müünud.	Ostnud.
	(tuh. kroon.)	
1936. a.	2.759	5.065
1937. a.	4.361	6.262
1938. a.	4.349	5.225
1939. a. (8 kuud)	2.613	2.676

Arvudest nähtub, et kõikidel viimastel aastatel Eesti on tegelikult ostnud kaupu Nõukogude Liidust rohkem kui sinna müünud. Kui siiski on tekkinud passiiv- ne saldo, siis on see tingitud nendest kaubavahetuse iseäraldustest, mis on toodud kokkuleppe artikkel 2.-es, kus kaubavahe- tuse käibesse võetakse Nõukogude Liidu ostudena tema poolt renditud eesti lae- vade veorahad. See on eriline soodustus- klausel, mida Eesti poolt sõlmitud kau- balepingutes on ette nähtud ainult vahe- kordades Nõukogude Liiduga.

включаются также затраты обеих сторон по фрахтованию торговых судов, плаваю- щих под флагом договаривающихся сто- рон, а также расходы по транзиту, пере- грузочным и складским операциям, по производимым в Эстонии ремонтно-судо- строительным работам, далее затраты тор- гового представительства СССР и всех хо- зяйственных организаций СССР в Эстонии.

В случае, если по истечении действия нового соглашения для одной из договари- вающихся сторон в товарообороте обра- зуется пассивность, то эта сторона имеет право выравнить пассивность в течение следующих 12 месяцев.

Стоимость экспорта из СССР в Эсто- нию исчисляется по ценам франко эстон- ская граница или сиф эстонские порты по данным эстонской государственной ста- тистики. Стоимость импорта из Эстонии в СССР исчисляется по ценам франко граница СССР или сиф порты его на осно- ве данных советской таможенной статис- тики.

Соглашение вступило в силу 1 октября 1939 г. и действительно до 31 декабря 1940 г. Текст его был помещен в преды- дущем номере нашего Бюллетеня.

В соглашении, согласно существующей практике, ясно выражено требование равновесия в товарообороте обеих стран. Рассматривая товарооборот предыдущих лет, увидим, что Эстония продала СССР и купила отсюда товаров в следующих коли- чествах:

	Продано.	Куплено.
	(тыс. крон)	
1936 г.	2.759	5.065
1937 г.	4.361	6.262
1938 г.	4.349	5.225
1939 г (8 мес.)	2.613	2.676

Из цифр явствует, что во все послед- ние годы Эстония фактически покупала от СССР больше товаров, чем продавала туда. Если тем не менее возникало пассивное сальдо, то оно было обусловлено теми особенностями товарообмена, на которые ука- зывается в статье 2-ой, где в товарообо- рот включаются, в качестве закупок СССР, фрахты эстонских судов, заарендованных им. Эта клаузула представляет собой спе- циальную льготу, и предусмотрена она в торговых договорах, заключенных Эсто- нией, только в сношениях с СССР.

Juba mõnda aastat on mõlema riigi poolt tehtud pingutusi vastastikuse kaubanduskäibe suurendamiseks. Seni Eesti on ostnud Nõukogude Liidust peamiselt teravilja, suhkrut, soola, toor- ja poolvalmisaineid tööstuse jaoks, selle hulgas suurema summa eest väetisaineid ja naftasaadusi ning valmiskaupadest — põllulütöömasinaid ja muid masinaid, ühtlasi ka valmis-keemiatooteid. Eesti eksport Nõukogude Liitu koosneb aastast aastasse peamises ulatuses elusloomadest sigade kujul, piimast, toor- ja pargitud nahkadest ning paberist. Ligikaudu sama kaupade nomenklatuur jääb püsima kaubavahetuses uue kokkuleppe järgi. On suurendatud peamiselt üksikute seni imporditud ja eksporditud kaupade kontingente.

Eeloleval 1940. aastal on ette näha suurema koguse väetisainete, naftasaaduste, teravilja ja jõusöötade, keedusoola, toortubaka, masinate, metallide ja puuvilla ostu. Väljaveokaupadest saaksid figureerima elussead, piim ja piimasaadused (selle hulgas ka või), paberitooted ja uutena — tselluloos, klaas ja metalltööstuse saadused.

Sootu uue artiklina esineb puuvill, mille kasvatuse ületab Nõukogude Liidu oma vajaduse ja mis on juba permanentne Nõukogude Liidu eksportkaup. Olevate andmete järgi on Nõukogude Liidul võimalik anda kvaliteeti, nagu see on vajalik eesti tekstiilvabrikutele.

Vaadeldes nimestikku näeme, et kumbki pool ekspordib neid aineid, mis moodustavad tema loomulikke eksportkaupu. Eesti vajab kahesuguseid kaupu: standarditud massikaupu, mis maailmaturul sarnastena otseseks tarvitamiseks turustatakse. Niisugused oleksid: naftasaadused, nagu petrooleum, bensiin, gaasiõli, ja keemiakaubad, nagu väetisained, ning keedusool, teravili. Nõukogude Liit, oma määratulate loodusrikkuste juures, on suuteline rahuldama kõiki Eesti vajadusi neis kaupades. Samuti on tal võimalik anda toor- ja poolvalmistooteid, mida Eesti vajab oma küllalt mitmekülgsest väljaarendatud tööstusettevõtetes

Уже в течение ряда лет оба государства делали усилия для увеличения взаимного товарооборота. До сих пор Эстония покупала из СССР, главным образом, зерновые, сахар, соль, сырые и полуобработанные материалы для промышленности, в т. ч. на крупную сумму удобрения и нефтепродукты, а из изделий — сельскохозяйственные и другие машины, а также готовые химические изделия. Эстонский экспорт в СССР состоит из года в год в основном из скота в виде свиней, из молока, сырых и дубленых кож и бумаги. Почти такой же будет поменклатура товаров согласно новому соглашению. Главным образом увеличены контингенты отдельных уже до сих пор ввозившихся и вывозившихся товаров.

В будущем 1940 г. ожидаются крупные закупки удобрений, нефтепродуктов, зерновых и животного корма, поваренной соли, сырого табака, машин, металлов и хлопка. В качестве экспортных товаров будут фигурировать свиньи, молоко и молочные продукты (в т. ч. масло), бумага, а в качестве новых — целлюлоза, стекло и изделия металлообрабатывающей промышленности.

Совсем новой импортной статьёй будет хлопок, производство которого превышает собственные потребности СССР и который уже является постоянным экспортным товаром СССР. По имеющимся данным, СССР может давать его в количествах, необходимых для эстонских текстильных фабрик.

Рассматривая список, увидим, что обе стороны вывозят товары, являющиеся естественными экспортными статьями их. Эстония нуждается в двоякого рода товарах: в стандартных массовых товарах, которые на мировом рынке продаются таковыми для непосредственного потребления. Сюда входят: нефтепродукты, как напр. керосин, бензин, газойл, и химические товары, как напр. удобрения, а также поваренная соль и зерновые. СССР, при своих огромных природных богатствах, способен удовлетворять все потребности Эстонии в этих товарах. Точно также он имеет возможность давать сырые и полуобработанные материалы, в которых Эсто-

ümbertöötamiseks. Tuleb tõsta välja puuvilla, sest Eesti omab hästi väljaarenenud ning pikaajaliste kogemustega varustatud tekstiiltööstuse, mis on võimeline teostama suureulatuslikku väljavedu.

On loomulik, et viimistletud kaupu iga maa püüab toota ise, sest üksikute maade turgude ja rahvaste maitsed ning nõuded on liigagi erinevad.

Eesti omalt poolt ekspordib Nõukogude Liitu neid valmiskaupu, mida tema toodab oma maa toorainetest, nagu tseluloosi ja paberitooted ning karjakasvatuse- ja piimasaadusi. Eesti, kui põhjarajoonis asuva riigi, põllumajandust on eriti välja arendatud karjakasvatuse suunas. Kliimatiliste ja maapinna olude tõttu ei saa siin teraviljakasvatusel olla suurt edu, ja teraviljatoodang katab ligikaudu oma maa toidu- ja söödaviljade vajaduse, jättes häädel lõikuseaastatel ülejääke ekspordiks ja vajades lisaimporti halbadel aastatel. Karjakasvatus on koondunud väiketaludesse, kus talupidaja isiklik hool ja huvi soodustavad karjakasvatuse edukust.

Nõukogude Liidu põhjarajooni suurlinnad vajavad tohutul määral toitaineid, milledega Eesti, kui Leningradile võrdlemisi lähedal asuv maa, neid edukalt varustada suudab.

Uus kaubanduskokkulepe tuleb senistest kaubavahetuse kogemustest ning baseerub mõlema maa majanduse loomulikule struktuurile. Sarnasena on ta kõigiti sobiv, reaalne, ning võib loota selle tegelikku täitumist.

Uue kaubanduskokkuleppe elluviimisel tuleb arvestada mitmeid uusi asjaolusid. Sõjaolukorra tekkimisega on nii Eesti kui ka Nõukogude Liidu väliskaubandus astunud uude faasi. Mõlemad peavad mõnevõrra ümber orienteeruma. Selles olukorras on uus kokkulepe mõlema riigi väliskaubandusele teretulnud täienduseks.

ния нуждается для переработки на своих достаточно всесторонне развитых промышленных предприятиях. Следует выделить хлопок, ибо Эстония обладает хорошо развитой и вооруженной продолжительным опытом текстильной промышленностью, способной к крупному вывозу изделий.

Представляется естественным, что готовые товары каждая страна стремится сама производить, так как вкусы и требования рынков и населения отдельных стран слишком расходятся.

Эстония, со своей стороны, экспортирует в СССР те готовые изделия, которые она вырабатывает из собственного сырья, как напр. целлюлозу и бумажные изделия, а также скотоводческие и молочные продукты. Сельское хозяйство Эстонии, как государства, расположенного на севере, развивалось особенно в направлении скотоводства. Из-за климатических и почвенных условий тут зерноводство не может быть особенно успешным, и зерновая продукция примерно покрывает собственную потребность страны в продовольственных и кормовых хлебах, оставляя в урожайные годы остатки для экспорта, а в неурожайные годы нуждаясь в дополнительном импорте. Скотоводство сосредоточилось в мелких хозяйствах, где личные заботы и заинтересованность хозяев содействуют успешности скотоводства.

Крупнейшие города северной части СССР нуждаются в огромных количествах пищевых продуктов, которыми Эстония, как сравнительно близкая Ленинграду страна, может их с успехом снабжать.

Новое торговое соглашение исходит из накопленного торгового опыта и базируется на естественной структуре экономик обеих стран. В качестве такового оно полностью приемлемо, реально, и можно надеяться на фактическое осуществление его.

При выполнении нового торгового соглашения следует учитывать ряд новых обстоятельств. С возникновением военной обстановки внешняя торговля как Эстонии, так и СССР вступила в новую фазу. Обе страны должны некоторым образом переориентироваться. При таком положении новое соглашение является приветствуемым дополнением к внешней торговле обоих государств.

On tähtis, et tegelikus kaubavahetuses leitakse õiglane ja sobiv lähtekoht hindade fikseerimiseks, sest praegu peagu ei eksisteeri vabu maailmaturu hindu, mis võiksid olla tehingutele aluseks.

Eesti majandusringkonnad tundsid rahuldust teate puhul, et Nõukogude Liidu väliskaubanduse rahvakomissariaat kavatses säilitada ligikaudu seniseid hindu, tehes vaid kõige hädavajalisemaid ja välistest põhjustest olenevaid korrektiive, ega püüa kasutada ära konjunktuuri, mis võimaldaks mitmete Nõukogude kaupade hindade tõstmist paljude seniste välisturgude sulgemise tagajärjena. Väliskaubanduse rahvakomissariaadi seisukoht on loomulik järelalus kujunenud olukorrast. Kitsendatud turud ja kindlaksmääratud kontingendid ei võimalda hindade vaba mängu, kui tahetakse hoiduda juhuslikkuse momentidest ning vastastikuse majandusliku stabiilsuse häirimisest. Pealegi on iga usaldusliku vahekorra loomiseks tähtis tunne, et partneri õigustatud huvisid arvestatakse ning ei püüta saada juhuslikku tulu erakorralistest võimalustest.

Uueks momendiks on veel eesti kaupade transiidivõimalused läbi Nõukogude Liidu territooriumi, mis on kõigiti tere tulnud eesti saaduste ekspordi puhul Läheda-Ida maadesse ja importkaupade saamisel ülemeremaadest läbi Valgemere sadamate. Samuti on ette nähtud suur tõus Nõukogude kaupade transiitveos läbi Eesti.

Kaubanduskokkuleppe sõlmimine toimus ühel ajal tähtsama ja usalduslikuma sammuga, vastastikuse abistamise pakti allakirjutamisega Eesti ja Nõukogude Liidu vahel. See seab mõlemad riigid kaugelt tihedamasse vahekorda, kui seni Eesti Vabariik on olnud ühegi teise suurriigiga. Vastastikuse abiandmise pakti sõlmimise eelduseks ja loomulikuks järelaluseks on lojaalne koostöö mõlema riigi vahel. Kui väikeriik sõlmib kokkuleppeid suurega, siis on arusaadav väikerahva kartus, kas ja kuidas suur kavatses lepingut pidada ning täita. Väike-

Важно, чтобы в фактическом товарообмене была найдена справедливая и подходящая исходная точка для установления цен, ибо сейчас почти не существует свободных цен мирового рынка, которые могли бы лечь в основу сделок.

Эстонские хозяйственные круги с удовлетворением восприняли сообщение о том, что наркомат внешней торговли СССР намеревается примерно сохранить существующие цены, внося лишь крайне нужные и зависящие от внешних причин коррективы, и не пытается использовать конъюнктуру, что позволяло бы повышать цены на ряд советских товаров вследствие закрытия многих внешних рынков. Позиция наркомата внешней торговли является естественным следствием из создавшегося положения. Сужение рынков и установление контингентов не допускают вольной игры цен, если хотят избегать моментов случайности и нарушения взаимной хозяйственной стабильности. К тому же для создания доверчивых отношений всегда важно чувство, что принимаются во внимание законные интересы партнера и не пытаются получать случайных доходов за счет чрезвычайных возможностей.

Новым моментом является еще и предоставление для эстонских товаров транзитных возможностей через территорию СССР, что следует всячески приветствовать, как фактор, содействующий экспорту эстонских товаров в страны Ближнего Востока и доставке импортных товаров из заморских стран через порты Белого моря. Точно также предусмотрен крупный рост оборотов по транзиту советских товаров через Эстонию.

Заключение торгового соглашения состоялось одновременно с важным шагом, с подписанием пакта взаимопомощи между Эстонией и СССР. Это ставит оба государства в далеко более тесные отношения, чем Эстонская Республика до сих пор была с какой бы то ни было другой великой державой. Предпосылкой и естественным последствием заключения пакта о взаимопомощи является лояльное сотрудничество обоих государств. Если малое государство заключает соглашение с большим государством, то представляется понятным опасение малого государства,

rahvas ei sa arvestada oma ainelisi jõude, ta saab tugineda vaid moraalsele jõule. Eesti rahva hulgas ja majanduslikes ringkondades on leidnud kõige paremat vastukõla need kinnitused, mis on antud Nõukogude Liidu juhtide poolt, et seal kindlasti kinni peetakse sõlmitud lepingutest ja nende mõttest.

Kõikide ringkondade, eriti aga nende püüdeks, kes otseselt puutuvad kokku teise riigi kodanike või asutustega ükskõik missugusel pinnal, peaks olema sõbralike ja usaldusväärsete vahekordade kujundamine. Ei tohi lasta tekkida vastastikust umbusaldust, ega ole riiklikult tark tekitada lepinguosaliste juures põhjendatud kibedustunnet.

Astudes mõlema riigi vahekordade uude ajajärku, Eesti vastutavad majandusringkonnad hindavad kainelt ja asjalikult olukorda ning tahavad tõsiselt aidata kaasa mõlema maa heanaaberlikkuse arendamisele.

J. Põdra.

намеревается ли большое государство вообще и каким именно образом придерживаться договора и выполнять его. Малый народ не может полагаться на свои материальные силы, он может опираться только на моральные силы. В эстонском народе и в хозяйственных кругах наилучший отзыв нашли заверения, данные руководителями СССР о том, что там твердо будут соблюдаться договоры и их смысл.

Стремления всех кругов, особенно же тех, кто непосредственно соприкасаются с гражданами или учреждениями другого государства в какой бы то ни было плоскости, должны быть направлены к созданию дружественных и доверчивых отношений. Нельзя допускать возникновения взаимного недоверия, и в государственном смысле было бы неумно вызывать у договаривающихся сторон обоснованное чувство горечи.

Вступая в новую эпоху отношений между обоими государствами, ответственные хозяйственные круги Эстонии трезво и деловито оценивают положение и серьезно хотят помочь развитию добрососедских отношений между обоими странами.

И. Пыдра.

Eesti — N. S. V. Liidu ühingu asutamise koosolekul 3. jaanuaril 1940. a. peetud kõned.

Речи, произнесенные на организационном собрании Эсто-Советского общества 3-го января 1940 г.

Eesti Vabariigi välisminister prof. A. PIIP :

Министр иностранных дел Эстонской Республики проф. А. ПИЙП:

Eestis on välja kujunenud eriline võrk ühinguid, mis peavad arendama sõbralikke ja vastastikku arusaamise tundeid välisriikidega, tutvustades Eestis vastava rahva püüdeid ühelt poolt ning teiselt poolt selgitades Eesti oma rahvuslike aspiratsioone ning oma kultuurseid saavutusi teistes riikides. Täna avame

В Эстонии имеется сеть специальных обществ, целью которых является развитие дружбы и взаимного понимания с иностранными государствами, с одной стороны знакомя Эстонию со стремлениями соответствующего народа и, с другой стороны, информируя о национальных стремлениях и культурных достижениях самой Эстонии в

ühe sääraestest ühingutest ja nimelt Nõukogude Liidu ja Eesti kultuurühingu, millel on samad ülesanded nagu teistelgi sõprusseltsidel. Just täna möödub ka 20 aastat sellest, kui Eesti ja Nõukogude Liidu vahel lakkas sõjaline tegevus ning jalule seati rahu ja sõbralikud vahekorrad. On kindel, et selle aja jooksul Eesti ja Nõukogude Liidu vahel valitses vastastikune arusaamine. Kuid mõlemad meie maad olid elavas ülesehitamise hooajas, millal vastastikune tutvumine ei ole nii hoogne, välja arvatud vahest majanduslikul alal, tänu Eesti-Nõukogude Liidu kaubanduskoja tegevusele.

Nüüd aga, kus niihästi Eesti kui ka Nõukogude Liit on oma rahulikus arengus saavutanud stabiilsuse, tärkab vajadus mõlema riigi rahvaste vahel tihedamaks vastastikuseks kultuuriliseks tutvumiseks. Seda enam, et meie kahe riigi vahel on poliitilised vahekorrad leidnud süvendamist Moskva vastastikuse abistamise pakti näol, mis ühenduses rahulepinguga ja mittekallaletungi lepinguga moodustavad Eesti ja Nõukogude Liidu vaheliste suhete soliidse aluse.

Seda arvesse võttes on mul hea meel soovida kõige paremat edu avatavale ühinguale tema suures ülesandes, ja nimelt: tutvustada meile Nõukogude Liidu paljude rahvaste kultuurisaavutusi, olgu need rahvad kas suur vene rahvas, või sääraased igivanad kultuurrahvad, nagu gruusalased, armeenlased, ukrainlased, või hilisema kultuuriga rahvad, nagu mordvalased, valgevenelased ja teised, kellede rahvuslik tõus on teostunud peamiselt viimastel aastatel, tänu hr. Stalini rahvaste poliitikale.

Teiselt poolt oleks meie püüd anda ülevaadet meie oma hoogsast kultuurarengust ka Nõukogude Liidu rahvastele.

Selleks õnne ja jõudu!

других государствах. Сегодня мы открываем одно из таких обществ, именно культурное общество СССР и Эстонии, имеющее те же задачи, что и другие общества дружбы. Как раз сегодня исполняются и 20 лет с тех пор, как между Эстонией и СССР прекратились военные действия и были установлены мир и дружественные отношения. Несомненно, в течение этого времени между Эстонией и СССР царил взаимопонимание. Однако, обе наши страны проходили период оживленного строительства, когда взаимное ознакомление не происходит стремительно, за исключением, пожалуй, экономической области, благодаря деятельности Эстонско-Союзносоветской торговой палаты.

Теперь же, когда как Эстония, так и СССР в своем мирном развитии достигли стабильности, возникает необходимость в более тесном взаимном культурном ознакомлении народов обоих государств. Тем более, что политические отношения между обоими государствами нашли углубление в виде московского пакта о взаимопомощи, который, связанный с мирным договором и договором о ненападении, является солидной базой для отношений между Эстонией и СССР.

Учитывая это, я рад пожелать основываемому обществу наилучших успехов в выполнении его большой задачи, а именно — ознакомить нас с культурными достижениями многочисленных народов СССР, будь то великий русский народ или такие древние культурные народы, как напр. грузины, армяне, украинцы, или же народы более поздней культуры, как напр. мордвины, белоруссы и другие, национальный подъем которых имел место главным образом в последние годы, благодаря национальной политике г-на Сталина.

С другой стороны, мы стремимся давать обзор о нашем стремительном культурном развитии также и народам СССР.

В разрешении этой задачи желаю счастья и успехов!

N. S. V. Liidu täisvoliline esindaja Eestis K. NIKITIN:

Полномочный представитель СССР в Эстонии К. НИКИТИН:

Esinedes käesoleval koosolekul, mina avaldan oma siirast rahulolu selle üle, et sõbralikud suhted Eesti Vabariigi rahvaste ja paljumiljonilises Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidus elavate rahvaste vahel ei nõrgene, vaid leiavad järjest suurenevat vastastikust arusaamist ja tugevnevad.

Rõõmustan selle üle, et kahe suveräänse riigi vahel 28. septembril 1939. aastal vabatahtlikult sõlmitud vastastikuse abistamise pakt on leidnud mõlema rahva keskel siirast poolehoidu ja vastastikku arusaamist. Need kolm kuud, mis on möödunud pakti sõlmimisest, tõendavad, et valitsused ja rahvad on täidetud avameelsest soovist täita ausalt ja kohusetruult endale võetud kohustusi täielises kooskõlas pakti vaimu ja määrustega. See möödunud aeg lubab meil ütelda, et usaldust, mille alusel võeti endale pakti vastastikused kohustused, ei ole kummalgi poolel vähimalgi määral kõigutatud. Ja seepärast on olemas kõik eeldused oletada, et see jätkub nii ka tulevikus. Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu valitsus oma poolt võtab tarvitusele kõik abinõud selleks, et kõik tema poolt 28. septembri 1939. aasta paktis oma peale võetud kohustused täidetakse täielikult.

Meie tänase koosoleku eesmärgiks on korraldada kõigi kultuuriliste saavutuste vahetust Eesti ja Nõukogude rahvaste vahel. See algatus kindlustab veelgi suurema vastastikuse arusaamise ja aitab mõlemal rahval kiiremas tempos sammuda kultuuri ja edu rada.

Soovin kõike edu sellele heale algatusele ja avaldan selle eest ühtlasi tänu Eesti valitsusele.

Выступая на настоящем уважаемом собрании, я позволяю себе высказать искреннее удовлетворение тем обстоятельством, что дружественные отношения между народами Эстонской Республики и народами, населяющими многомиллионный Союз Советских Социалистических Республик, не только не ослабевают, но находят все большее понимание друг друга и крепнут.

Я рад, что пакт о взаимопомощи, заключенный двумя добровольно договорившимися суверенными державами 28-го сентября 1939 г., нашел в среде обоих народов искреннее сочувствие и взаимное понимание. Три месяца, прошедшие со дня заключения пакта, доказали, что правительства и народы проникнуты искренним желанием проводить честно и добросовестно взятые на себя обязательства в полном соответствии с духом и буквой закона. Этот срок позволяет нам сказать, что то доверие, на основе которого и приняты взаимные обязательства в пакте, ни одной стороной не поколеблены ни в малейшей степени. А потому есть все основания предполагать, что так будет продолжаться и впредь. Правительство Союза Советских Социалистических Республик со своей стороны примет все меры к тому, чтобы обеспечить все обязательства, принятые им в пакте от 28 сентября 1939 года.

Наше настоящее собрание имеет своей целью организовать обмен достижениями во всех областях культуры эстонского и советского народов. Это начинание обеспечит еще большее взаимное понимание друг друга и поможет обоим народам более быстрыми темпами двигаться по пути культуры и прогресса.

Желаю всяческих успехов этому хорошему начинанию и благодарю эстонское правительство за этот славный почин.

Eesti ja Nõukogude Liidu majandussuhted.

Экономические отношения между Эстонией и СССР.

Eesti-Nõukogude majandussuhete bilanss 1938. a. kohta.

Баланс эсто-советских экономических отношений за 1938 г.

Eesti ja Nõukogude Liidu vaheliste majandussuhete bilanss eelmise 1938. aasta kohta, kuivõrd need peagu läies ulatuses olid haaratud selleks aastaks mõlema riigi vahel sõlmitud kaubanduslikust kokkuleppest, osulus, viimase nõuete kohaselt läbitõotatult, järgmiseks:

Eesti-Nõukogude majandussuhete bilanss 1938. a. kohta.	
	tuh. kroon.
Eesti sissevedu Nõuk. Liidust . . .	4.853
Eesti väljavedu Nõuk. Liitu . . .	4.349
Kaubandussaldo Eesti kahjuks . . .	— 504
Laekumised Eesti laevade prahtimisest Nõuk. organisatsioonide poolt . . .	1.407
Korrektiivid kaubandussaldos . . .	622
1938. a. üldsaldo Eesti kasuks . . .	+1.525
1937. a. Eestile aktiivne saldo . . .	+ 221
Lõppsaldo Eesti kasuks . . .	+1.746

Nagu neist arvulistest andmetest järeldub, 1938. aasta kaubandussaldo oli Eestile passiivne 504 tuhande krooni võrra, kuid arvestades ka summe, millised laekusid Eesti laevade prahtimisest Nõukogude organisatsioonide poolt (1,4 miljoni krooni), ja korrektiive kaubandussaldos kaubanduskokkuleppe määruste kohaselt (622 tuhat krooni), 1938. aasta üldsaldo osutus Eestile aktiivseks 1,5 miljoni krooni võrra. Arvates juurde ka eelmise 1937. aasta saldo, milline oli Eestile aktiivne 221 tuhande krooni võrra, lõppbilanss osutub Eestile aktiivseks 1,7 miljoni krooni ulatuses. Kuna kaubanduslik kokkulepe näeb ette tasakaalu, siis Nõukogude pool on õigustatud 1939. aasta kestes katma seda temale 1,7 miljoni krooniga passiivset saldot, suurendades selleks oma sissevedu Eestisse üle 1939. aasta kaubanduslikust kokkuleppes kindlaksmääratud alammäära.

Баланс хозяйственных отношений между Эстонией и СССР за 1938 г., поскольку они почти полностью были охвачены торговым соглашением, заключенным на этот год обоими государствами, представляется, в разработке согласно требованиям того же соглашения, следующим:

Баланс эсто-советских экономических отношений за 1938 г.	
	тыс. крон (1 кр. = 1,41 руб.)
Импорт Эстонии из СССР . . .	4.853
Экспорт Эстонии в СССР . . .	4.349
Торговое сальдо в убыток Эстонии	— 504
Поступления по фрахтованию эстонских судов советскими организациями . . .	1.407
Коррективы в торговом сальдо . . .	622
Общее сальдо 1938 г. в пользу Эстонии . . .	+1.525
Активное для Эстонии сальдо 1937 г.	+ 221
Итоговое сальдо в пользу Эстонии	+1.746

Как из этих цифровых данных следует, торговое сальдо 1938 г. было для Эстонии пассивным на 504 тыс. кр., но с учетом сумм, поступивших по фрахтованию эстонских судов советскими организациями (1,4 млн. кр.), и коррективов в торговом сальдо согласно постановлениям торгового соглашения (622 тыс. кр.), общее сальдо 1938 г. оказалось активным для Эстонии на 1,5 млн. кр. С прибавлением и сальдо предыдущего 1937 г., активного для Эстонии на 221 тыс. кр., итоговый баланс оказывается активным для Эстонии на 1,7 млн. крон. Ввиду того, что торговым соглашением предусмотрено равновесие, советская сторона имеет право на выравнивание в течение 1939 г. этого пассивного для него сальдо в 1,7 млн. кр. путем усиления своего импорта в Эстонию сверх минимума, установленного торговым соглашением 1939 года.

Eesti laevade prahtimise alal Nõukogude majanduslike organisatsioonide poolt toimus suur tõus: kõigi prahirahade summa kasvas 1937. a. 931 tuhandelt kroonilt 1,4 miljoni kroonile 1938. a.

Bilansis toodud andmed Nõukogude Liitu väljaveo kohta täpselt ühtuvad Eesti väliskaubanduse statistika arvudega, mida ei saa aga öelda Nõukogude Liidust sisseveo kohta. Erinevus sisseveoarvudes (bilanss — 4.835 tuh. kr., statistika — 5.225 tuh. kr.) seletub kaubandusliku kokkuleppe kohaselt tehtud nende Nõukogude kaupade sisseveoväärtuse mahaarvamisega, mis pole ostetud Nõukogude Liidu kaubanduslikelt esindustelt välismaadel või jälle vahetult Nõukogude majanduslikelt organisatsioonidelt Nõuk. Liidus, vaid osteti välismaa äridelt.

*

Eesti ajakiri Nõukogude teatrit.

Eesti ajakirja eelviimane (8.) number on pühendatud K. Stanislavski mälestusele. Number sisaldab sel puhul artikleid Nõukogude Liidu teatrielu kohta. Väikeses venekeelses ülevaates iseloomustatakse ka Eesti teatrit.

Nõukogude raamatu- ja graafikanäitus.

13.—24. jaanuarini toimub Tallinnas Eesti-N.S.V. Liidu ühingu korraldusel Nõukogude Liidu raamatu- ja A. Kravtshenko graafikanäitus. Näitusel esitatakse üle 800 raamatu mitmesugustelt aladelt ja 65 gravüüri.

Nõukogude Liidu XXII aastapäeva pühitsemine Koja poolt.

Празднование XXII годовщины СССР Палатой.

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu XXII aastapäeva tähistamiseks Eesti ja Nõukogude Liidu kaubanduskoda korraldas 7. novembri õhtul Estonia kontsertsaalis Tallinnas piduliku aktuse. Selleks puhuks oli saal kaunistatud Nõukogude Liidu ja Eesti Vabariigi rahvuslippudega ja vappidega.

Aktusest võtsid osa sõjavägede ülemjuhataja kindral J. Laidoner, peaminis-

По фрахтованию эстонских судов советскими хозяйственными организациями состоялся крупный рост: сумма всех фрахтов выросла с 931 тыс. кр. в 1937 г. до 1,4 млн. кр. в 1938 г.

Приведенные в балансе данные об экспорте в СССР в точности сходятся с цифрами внешнеторговой статистики Эстонии, чего нельзя, однако, сказать, об импорте из СССР. Расхождение в цифрах импорта (баланс — 4.835 тыс. кр., статистика — 5.225 тыс. кр.) объясняется вычетом, согласно торговому соглашению, стоимости ввоза советских товаров, закупленных не от торговых представительств СССР за границей или же непосредственно от советских хозяйственных организаций в СССР, а закупленных от иностранных фирм.

*

Эстонский журнал о советском театре.

Предпоследний (8-ой) номер эстонского журнала „Театр“ посвящен памяти К. Станиславского. Номер содержит по этому поводу статьи о театральной жизни СССР. В небольшом обзоре на русском языке дается характеристика и эстонского театра.

Выставка советской книги и графики.

13—24 января в Таллине устраивается организуемая Эсто-Советским обществом выставка советской книги и графики художника А. Кравченко. На выставке экспонируется свыше 800 книг и 65 гравюр.

Для ознаменования XXII годовщины Союза Советских Социалистических Республик Эстонско-Союзносоветская торговая палата устроила вечером 7-го ноября в концертном зале „Эстония“ в Таллине торжественный акт. По этому случаю зал был украшен национальными флагами и гербами СССР и Эстонской Республики.

На акте присутствовали главнокомандующий армией генерал Я. Лайдонер,

ter prof. J. Uluots ja peagu kõik vabariigi valitsuse liikmed, riigivolikogu esimees O. Pukk, riigikohtu esimees K. Parts, õiguskantsler A. Palvadre, Eesti ja Nõukogude Liidu kaubanduskoja liikmed esimehe J. Põdraga eesotsas, palju kõrgemaid sõjaväelasi ja riigiametnikke, tuntud seltskonnategelasi ja mitmesuguste organisatsioonide — kodade, kutseühingute, töölisnõukogude, majanduslike ja kultuuriliste organisatsioonide jne. esindajaid — Kaubanduskoja poolt laialisaa-detud kutsete järgi.

Nõukogude poolt võttis aktusest osa täisvolilise esindaja K. Nikitiniga ja kaubandusesindaja P. Krasnoviga eesotsas Nõukogude Liidu kohalik esindus täies koosseisus, sõjaväeline atashee polkovnik E. Tsukanov ja teisi punalaevastiku ja punaväe komandöre. Üldse oli koos umbes 1.300 inimest, täites saali viimase võimaluseni.

Aktus algas Glasunovi „Piduliku avamänguga“ sümfooniaorkestri poolt ettekantuna, mille järele avasõna ütles Eesti ja Nõukogude Liidu kaubanduskoja esimees J. Põdra. Järgnevalt esines tervitusega välisminister prof. A. Piip, mille järele orkester mängis Nõukogude Liidu hümn „Internatsionaali“. Vastuskõnega esines Nõukogude Liidu saadik Eestis K. Nikitin, millele järgnes Eesti hümn. Kõned on toodud Bülletàäni alguses.

Järgnes kontsertosa, mida täitsid solistid E. Vaarman (sopran), prof. A. Pappmehl (viilul), J. Reintam (bass) ja P. Hämm (tenor), Tallinna Töölismuusika Ühingu 61-liikmeline segakoor ja Riigi Ringhäälingu ning Tallinna Töölismuusika Ühingu ühendatud sümfooniaorkestrid (62 liiget) dirigentide N. Goldschmidti ja O. Rootsi juhatusel; klaveril saatis R. Kursk.

Kontsertosa koosnes järgmistest Nõukogude heliloojate paladest, peale ülalnimetatud Glasunovi „Piduliku avamängu“:

премьер-министр проф. Ю. Улуотс и почти все члены правительства, председатель палаты депутатов О. Пукк, председатель государственного суда К. Парте, канцлер юстиции Я. Палвадре, члены Эстонско-Союзносоветской торговой палаты во главе с председателем И. Пыдра, многочисленные высшие военные и государственные служащие, известные общественные деятели и представители многочисленных организаций — палат профессиональных союзов, рабочих советов на предприятиях, хозяйственных и культурных организаций и т. д. — по разосланным Торговой палатой приглашениям.

С советской стороны на акте присутствовало, во главе с полномочным представителем К. Никитиным и торговым представителем П. Красновым, местное представительство СССР в полном составе, военный атташе Е. Цуканов и другие командиры Красного флота и Красной армии. Всего присутствовало около 1.300 чел., заполнившие зал до последней возможности.

Акт начался с „Торжественной увертюры“ Глазунова в исполнении оркестра, после чего вступительное слово сказал председатель Эстонско-Союзносоветской торговой палаты И. Пыдра. Затем с приветствием выступил министр иностранных дел профессор А. Пиип, после чего оркестр сыграл гимн СССР „Интернационал“. С ответной речью выступил полномочный представитель СССР в Эстонии К. Никитин, чему последовало исполнение эстонского гимна. Речи приведены в начале Бюллетеня.

Затем состоялась концертная часть в исполнении солистов Э. Ваарман (сoprano), проф. А. Папмель (скрипка), И. Рейнтам (бас) и П. Хярм (тенор), смешанного хора Таллинского Рабочего Музыкального Общества (61 чел.) и соединенных симфонических оркестров Государственного Радиовещания и Таллинского Рабочего Музыкального Общества (62 чел.) под управлением дирижеров Н. Гольдшмидт и О. Роттс; на рояле аккомпанировал Р. Курск.

Концертная часть состояла из следующих произведений советских композиторов, кроме вышеуказанной „Торжествен-

Mjaskovski „Serenaad“ (II ja III osad), Kabalevski „Improvisatsioon“, romanss Glière'i balletist „Punane moon“, Meituse „Kaotatud vabadus“, Dunajevski laul, Knipper „Põlluke põldu“, laul ja lõppkoor Dershinski ooperist „Vaikne Don“ ning lõppkoor sama helilooja ooperist „Ülesküntud uudismaa“.

Nagu Eesti ajakirjandus märkis, möödus aktus meeleoluküllaselt ja hoogsalt.

Pidulik aktus anti raadios edasi Riigi Ringhäälingu poolt.

ной увертюры“ Глазунова: Мясковский „Серенада“ (II и III часть), Кабалевский „Импровизация“, романс из балета Глиера „Красный мак“, Мейтус „Я не надую“, песня Дунаевского, Книппер „Полюшко поле“, песня и заключительный хор из оперы Держинского „Тихий Дон“ и заключительный хор из оперы того же композитора „Поднятая целина“.

Как отмечалось в эстонской печати, акт прошел с воодушевлением и подъемом.

Торжественный акт был транслирован Государственным радиовещанием Эстонии.

Eesti—N. S. V. Liidu ühingu asutamine. Основание Эсто-Советского общества.

3. jaanuaril toimus Tallinnas Eesti-N.S.V. Liidu ühingu asutamise koosolek. Koosolekust võtsid osa välisminister prof. A. Piip, haridusminister prof. P. Kogerma, riiginõukogu esimees M. Pung, palju parlamendiliikmeid, ajakirjanduse, kunstide ja kirjanduse esindajaid ning seltskonnategelasi. Nõukogude poolt võtsid osa Nõukogude Liidu siinsete esinduste liikmed, eesotsas täisvolilise esindaja K. Nikitiniga. Juhatas M. Pung.

Kõnedega ühingu tähtsuse ja ülesannete kohta esinesid välisminister prof. A. Piip ja Nõukogude Liidu täisvoliline esindaja Eestis K. Nikitin; kõned on toodud eespool. Järgnevalt koosoleku juhataja tutvustas koosolijaid ühingu põhikirjaga.

Ühingu esimeheks valiti M. Pung ja juhatause liikmeteks prof. J. Nuut, dir. J. Põdra, Nõukogude Liidu saatkonna nõunik V. Botshkarev, Nõukogude Liidu saatkonna atashee A. Issakov, notar J. Kristelstein, dir. G. Ney, Tööliskoja esimees J. Kurvits, A. Oinas, prof. J. Aavik, kirjanik A. Adson ja U. Lender välisministeeriumist. Revisjonikomisjoni valiti vandeadvokaat J. Poska, dir. B. Roostfelt ja Nõukogude Liidu kaubandusesindaja asetäitja V. Gussev. — Liikmemaksuks määrati 2 krooni.

3-го января в Таллине состоялось организационное собрание Эсто-Советского общества. На собрании присутствовали министр иностранных дел проф. А. Пийп, министр просвещения проф. П. Когерман, председатель Госуд. совета М. Пунг, многие члены парламента, представители печати, литературы и искусств и общественные деятели. С советской стороны присутствовали члены представительств СССР в Эстонии, во главе с полпредом К. Никитиным. Председательствовал М. Пунг.

С речами о значении и задачах общества выступили министр иностранных дел проф. А. Пийп и полномочный представитель СССР в Эстонии К. Никитин; речи приведены выше. Затем председатель ознакомил собрание с уставом общества.

Председателем общества был избран М. Пунг, а в члены правления: проф. Ю. Нуут, дир. И. Пыдра, советник полпредства СССР В. Бочкарев, атташе полпредства СССР А. Исаков, нотариус Я. Кристелштейн, дир. Г. Ней, председатель Рабочей палаты И. Курвитс, А. Ойнас, проф. Ю. Аавик, писатель А. Адсон и У. Лендер из министерства иностранных дел. В состав ревизионной комиссии избраны присяжный поверенный Я. Поска, дир. Б. Роостфелт и заместитель торгового представителя СССР В. Гусев. — Членский взнос был установлен в размере 2 крон.

Nõukogude Liidu liiduvabariikide rahvamajanduse areng teisel viisaastakul (1933.—1937. a.).

РАЗВИТИЕ НАРОДНОГО ХОЗЯЙСТВА СОЮЗНЫХ РЕСПУБЛИК СССР ЗА II ПЯТИЛЕТКУ (1933—1937 ГГ.)

Üldjooni liiduvabariikide arengust.

Общие черты развития союзных республик.

Majandus-Bülletääni eelmises numbris kirjeldati Nõukogude Liidu, kui terve viiküa, rahvamajanduse arengut teise viisaastaku kestes. Käesolevas artiklis toome ülevaate rahvamajanduse arengust teisel viisaastakul kõigi üheteistkümne liiduvabariigi kohta eraldi. Säärane ülevaade annab ka pildi sellest, kuidas Nõukogude Liidus tegelikult teostatakse rahvuspoliitikat ja milliseid tulemusi see on annud.

*

Tsaristlik Venemaa vormiliselt asu- maid ei omanud. Ent tegelikult tolle- aegne rahvastik jagunes valitsevateks suurvenelasteks ja nende poolt kurnata- vateks koloniaalrahvasteks. Tsaristlik rahvuspoliitika seisis koloniaalrahvaste vägivaldses venestamises ja koloniaalses ekspluateerimises. Sellest tingitult need rahvad jäid oma poliit.-majanduslikus ja kultuurilises arengus suurvenelastest kaugele maha. Selle mahajäämise kõr- valdamine ongi Nõukogude valitsuse rah- vuspoliitika põhiliseks ülesandeks, mida on järjekindlalt teostatud pärast Oktoob- rirevolutsiooni.

Mahajäämise likvideerimise sihiga on kogu selle aja jooksul koloniaal- rahvastest asundatud riigiosades töös- tust ja teisi majandusalasid, samuti kul- tuuri, sihikindlalt arendatud kiiretempo- lisemalt kui suurvenelaste rajoonides. Võeti käsile kõik abinõud mahajäänud rahvaste majanduslikuks arendamiseks. Uute tööstusettevõtete, elektrijõujaama- de, raud- ja maanteedehitamise, põllu- majanduse mehhaniseerimise jne. juures alati peetakse silmas tarvidust aidata

allasurutud rahvastel järele jõuda suur- venelastele. Ka neis rajoonides, mis va- remalt olid puhtagraarsed ja asundatud rändrahvastest, teostatakse raudteede ja tööstusettevõtete kiiretempolist ehitust.

Koloniaalrahvaste majandusliku lõu- suga käsikäes toimub sellane kiire kul- tuuriline tõus, mida võib pidada ajaloos senikuulmatuks. Rääkimata sellest, et need täielikult kirjaoskamatud rahvad on nüüd muutunud peagu täiesti kirjaos- kavateks, isegi säärased ebakultuursed rahvad, nagu kalmõkid ja jakuudid, oma- vad nüüd isegi ülikoole. Vene keele ees- õigustatud seisund on kõrvaldatud. Va- litsemisorganites ja kohtutes on vene kee- le kõrval tarvitusel vastava rajooni rah- vastiku emakeel, kuma segarahvastega rajoonides — mitu keelt.

Poliitiliselt on rahvad kujunenud täiesti üheõiguslikeks. Kui mujal maail- mas autonoomia on tavaliselt kultuur- rahvuslik, s. o, annab õiguse kultuurilise arengu vabadust kindlustavate asutuste loomiseks, siis Nõukogude Liidus on sisse seatud rahvuslik-territoriaalne autonoo- mia, milline võimaldab kõige laialdase- ma riikliku omavalitsuse mitte ainult kultuurilises, vaid ka majanduslikus ja administratiivses suhtes. Autonoomia on antud sellastele rahvastele, kes elavad koos võrdlemisi tihedate massidena. Au- tonoomia vormid on järgmised: liidu- vabariik, autonoomne vabariik, auto- noomne oblast ja rahvusringkond; järje- kord vastab autonoomsete õiguste ulatu- sele: alates viimastest iga autonoomia- tüübi iseseisvuse ulatus on suurem, nii et

liiduvabariigid omavad isegi põhiseadusega kindlustatud õiguse Nõukogude Liidust vabaks väljaastumiseks.

Autonoomsete administratiivüksuste arvu on järjest suurendatud, vastavalt ühe või teise rahva kultuurilisele ja majanduslikule arengule; samast seisukohast lähtudes on neid ka üle viidud madalamast autonoomiavormist kõrgemasse. See nähtub järgmisest tabelist:

Rahvus-territoriaalsete üksuste arv.

Число национ.-территориальных единиц.	
	1923. a. 1938. a.
Liiduvabariigid	4 11
Taga-Kaukaasia osariigid *)	3 —
Autonoomsed vabariigid	10 22
Autonoomsed oblastid	16 9
Rahvusringkonnad	— 10
Kokku	33 52

Autonoomsed vabariigid, autonoomsed oblastid ja rahvusringkonnad kuuluvad liiduvabariikide koosseisu. Kõige rohkem on neid muidugi Venemaa Nõukogude Föderatiivses Sotsialistlikus Vabariigis, kui vähemusrahvustest rikkaimas liiduvabariigis, nimelt 17 autonoomset vabariiki, 6 autonoomset oblastit ja kõik 10 rahvusringkonda.

Nõukogude rahvuspoliitika kohaselt toimusid teisel viisaastakul edasised muudatused tootmisjõudude asetuses ning uute tööstuslike baaside loomine idas. Mõlemad tegurid koos põllumajanduse sotsialiseerimise ja mehhaniseerimisega ning ülieduka sotsiaal-kultuurilise ülesehitusega tohutult tõstsid rahvuslike liiduvabariikide majanduslikku ja kultuurilist taset. Teisel viisaastakul kujundati omad rahvuslikud ja tööstuslikud kaadrid, oma rahvuslik haritlaskond. Seega teisel viisaastakul astuti suur samm edasi majanduslik-kultuurilise mahajäämise likvideerimise alal. Kõik see löi eeldused liiduvabariikide edasiseks kiireks majanduslikuks ja sotsiaal-kultuuriliseks tõusuks järgnevatel viisaastakutel.

Enne kui üle minna üksikute liiduvabariikide arengu iseloomustamisele, osutub otstarbekaks anda üldine ettekujutus

*) Tol ajal olid kolm. Taga-Kaukaasia vabariiki ükssteisega föderatsioonis; nüüd on nad iseseisvad liiduvabariigid.

nende võrdlevast arengust. Selleks toome rea koontabeleid majandus-kultuurilise ülesehituse põhinäitajatega.

Kõigepealt anname liiduvabariikide suhtelise suuruse iseloomustamiseks tabeli nende rahvaarvu kohta:

Liiduvabariikide rahvastik.

Население союзных республик.

	1926. a.	1939. a.	Kasv (tuh. inim.) (%-es)
Venemaa Nõuk. Föder. Sots. Vabariik	93.458	109.279	+16,9
Ukraina NSV	29.043	30.960	+ 6,6
Valge-Vene NSV	4.983	5.568	+11,7
Aserbaidshani NSV	2.314	3.210	+38,7
Gruusia NSV	2.677	3.542	+32,3
Armeenia NSV	881	1.282	+45,4
Turkmeni NSV	998	1.254	+25,6
Usbeki NSV	4.566	6.282	+37,6
Tadshiki NSV	1.032	1.485	+43,9
Kasahhi NSV	6.074	6.146	+ 1,2
Kirgiisi NSV	1.002	1.459	+45,7

Kokku N. Liidus 147.028 170.467 +15,9%

Rahvaarvult suurimaks liiduvabariigiks on Venemaa, mille rahvastik moodustab suure enamuse (64 prots.) Nõukogude Liidu üldrahvastikust. Järgmise koha omab Ukraina (18 prots. üldrahvastikust). Teiste liiduvabariikide osatähtsused Nõukogude Liidu üldises rahvaarvus piirduvad 1—4 protsendiga. Mis puutub rahvastiku dünaamikasse, siis, nagu tabelist nähtub, oli rahvaarvu kasv suurim just tsaariajal kõige rohkem mahasurutud vabariikides; nähtavasti on see tingitud nende õitsengust Nõukogude rahvuspoliitika mõjutusel. Erandi moodustavad Valge-Vene, Ukraina ja Kasahhi vabariigid, millede rahvastiku juurdekasvu madalus on seletatav väljarännuga Venemaa liiduvabariigi tööstuslikesse keskustesse, eriti idas vastsetl tekkinutesse.

Tööstus on majandusalade seas kõige tähtsamaks, juhtivaks alaks. Õieti tema arenemisastme järgi mõõdetaksegi üksikute maade majanduslikku võimsust.

Tööstustoodangu arengut liiduvabariikides teisel viisaastakul iseloomustab järgmine tabel, milles on võrdluseks toodud ka tsaariaegse 1913. aasta andmed; kõigi aastate toodangud on arvatud

ühesugustes 1926/27. a. hindades, mis kõrvaldab hinnataseme vahepealsed kõi-

kumised ja annab seega tõelise pildi toodangu koguslikust arengust.

Tööstustoodangu areng.

Развитие промышленной продукции.

	1913. a. ¹⁾ (miljonites rublades)	1932. a. hindades)	1937. a. /27. aasta	Kasv 1937. a. võrreldes 1913. a.	Kasv. 1937. a. võrreldes 1932. a. (kordades)
Venemaa NFSV . . .	7.249	31.408	69.241	9,6	2,2
Ukraina NSV . . .	2.125	7.790	17.395	8,2	2,2
Valge-Vene NSV . . .	89	1.018	1.926	21,6	1,9
Aserbaidshani NSV . . .	378	1.164	2.368	6,3	2,0
Gruusia NSV . . .	43	503	1.047	24,3	2,1
Armeenia NSV . . .	15	111	255	17,0	2,3
Turkmeni NSV . . .	30	129	293	9,8	2,3
Usbeki NSV . . .	269	684	1.668	6,2	2,9
Tadshiki NSV . . .	1	51	187	187,0	3,7
Kasahhi NSV . . .	51	406	982	19,3	2,4
Kirgiisi NSV . . .	1,2	79	170	141,7	2,2
Kokku Nõuk. Liidus	10.251	43.343	95.532	9,3	2,2

Eriti eredalt avaldub mahajäänud liiduvabariikide tööstuse areng, kui võrrelda isaariaegse tööstustoodanguga. Kui kogu Nõukogude Liidus tööstustoodang ületas 1913. aasta taseme 9,3-kordselt, siis näiteks Valge-Venes osutub tõus tervelt 21,6-kordseks, Gruusias — 24,3-kordseks, Tadshikistanis isegi 187-kordseks. Säärased kasvutempod näitlikult tõendavad majandusliku mahajäämise likvideerimise ülesande edukat teostamist. Suurim osa tööstustoodangust kuulub ka praegu loomulikult Venemaal, nimelt 72,5 prots. üldtoodangust. Ve-

nemaal järgneb Ukraina 18,2-protsendilise osatähtsusega. Teiste liiduvabariikide osatähtsused kõiguvad 0,2—2,5 prots. vahel.

Põllumajanduse suhtes võimaldub liiduvabariikide järgi tuua andmeid külvipindade ja traktoritepargi üldvõimsuse kohta. 1932. aasta kohta pole mõtet tuua võrdlevaid andmeid, sest muudatused on tähtsusetud, kuna peatähelepanu teisel viisaastakul pühendati hektarisaakide tõstmisele; 1932. aastal üldkülvipind võrdus 134,4 miljoni hektarile 1937. aasta 135,3 miljoni vastu.

Külvipinnad ja traktoritepark.

Посевные площади и тракторный парк.

	Külvipinnad		Kasv (prots.)	Traktorite üldvõimsus		
	1913. a. (tuh. hekt.)	1937. a.		1933. a.	1937. a.	Kasv (kordades)
Venemaa NFSV . . .	69.680	93.422	+34,1	2.099	5.612	2,7
Ukraina NSV . . .	22.894	25.125	+ 9,7	720	1.495	2,1
Valge-Vene NSV . . .	2.564	3.515	+37,1	40	138	3,4
Aserbaidshani NSV . . .	962	1.098	+14,1	33	83	2,5
Gruusia NSV . . .	741	1.003	+35,4	20	41	2,1
Armeenia NSV . . .	346	437	+26,3	8	22	2,6
Turkmeni NSV . . .	318	394	+23,9	19	55	2,9
Usbeki NSV . . .	2.166	2.653	+22,5	106	313	2,9
Tadshiki NSV . . .	494	787	+59,2	26	55	2,1
Kasahhi NSV . . .	4.194	5.832	+39,0	119	463	3,9
Kirgiisi NSV . . .	640	1.047	+63,6	19	74	3,9
Kokku Nõuk. Liidus	104.999	135.313	+28,9	3.209	8.385 ²⁾	2,6

¹⁾ 1913. a. kohta on toodud ainult suurtööstuse toodang (ilma kala- ja metsatööstuse 0,7 miljardita), sest toimetuse kasutada pole andmeid väiketööstuse toodangu (5,2 miljardit rbl.) jagunemise kohta liiduvabariikide järgi. Üldiselt muudab see tõusumää-

rasid vaid vähe, sest nii 1932. kui ka 1937. aastal väiketööstuste toodang ulatus ainult umbes 5 miljardi rublale.

²⁾ Selle hulgas 34 tuhat hobujõudu on liiduvabariikide vahel jaotamata.

Külvipindade laienemine oli suurelatuslik peagu kõigis liiduvabariikides. Mis puutub traktoritesse, siis need tsaariajal peagu täiesti puudusid. Traktoritepargi üldvõimsus näitas juba ainuüksi teisel viisaastakul mitmekordset kasvu, kusjuures rohkem mahajäänud vabariikides on määrgata kiiremat kasvu.

Rahvastiku ainelise taseme tõusust liiduvabariikide järgi teisel viisaastakul annab tunnistust järgnev tabel, milles on toodud jaotikaubanduse müügiläbikäikude dünaamika; kuna keskmine hinnatase mõlemal võrreldaval aastal püsis enamvähem muutumatuna, siis tabel, vaatamata sellele, et on koostatud vastavate aastate hindade alusel, annab ka kaubakoguse liikumise.

Jaotikaubanduse müügiläbikäigud on võetud ühes ühiskondliku toitluse (sööklad, restoranid jne.) läbikäikudega, kuid ilma turukaubanduseta, mille läbikäigud moodustasid 1932. aastal 7,5 miljardit ja 1937. aastal 17,8 miljardit rubla.

Ka jaotikaubanduse müügiläbikäikudes võib rohkem mahajäänud liiduvabariikide suhtes märgata üldkeskmisest suuremat kasvu, mis tähendab nende rahvastiku ainelise taseme kiiremat tõu-

Jaotikaubanduse müügiläbikäigud.

Розничный товарооборот.

	1932. a.	1937. a.	Kasv (kordades)
	(miljon. rublades vastavate aastate hindades)		
Venemaa Nõuk. Föder.			
Sots. Vabariik	27.516	86.816	3,2
Ukraina NSV	7.505	20.270	2,7
Valge-Vene NSV	893	2.963	3,3
Aserbaidshani NSV	812	2.394	2,9
Gruusia NSV	820	2.530	3,1
Armeenia NSV	227	722	3,2
Usbeki NSV	1.062	4.671	4,4
Turkmeni NSV	279	1.065	3,8
Tadshiki NSV	199	811	4,1
Kasahhi NSV	840	3.043	3,6
Kirgiisi NSV	203	658	3,2
Kokku N. Liidus	40.356	125.943	3,1

su. Tsaariaegsega võrreldes, millal kaubanduse läbikäike ei arvestatud, kaubaläbikäigu kasv peab olema veelgi suurem, otsustades tööstuse ja põllumajanduse toodangute kasvu järgi, millised mõlemad kokkuarvatult on 1937. a. neli korda suuremad kui 1913. aastal (ühesugustes 1926/27. a. hindades arvutatult).

Lõpuks liiduvabariikide kultuurilisest arengust saab umbkaudse ettekujutuse alg- ja keskkoolide õpilaste arvu dünaamika järgi:

Alg- ja keskkoolide õpilaste arv.

Число учащихся начальных и средних школ.

	1914/15. a.	1932/33. a.	1937/38. a.	Kasv 1937. a. võrreldes 1914. a.	Kasv 1937. a. võrreldes 1932. a.
	(tuhandetes)			(kordades)	
Venemaa NFSV	5.531	13.342	19.038	3,4	1,4
Ukraina NSV	1.661	4.482	5.365	3,2	1,2
Valge-Vene NSV	265	857	1.016	3,8	1,2
Aserbaidshani NSV	72	439	581	8,1	1,3
Gruusia NSV	155	503	665	4,3	1,3
Armeenia NSV	34	179	273	8,0	1,5
Turkmeni NSV	7	103	184	26,3	1,8
Usbeki NSV	16	644	932	58,3	1,4
Tadshiki NSV	0,4	125	221	552,5	1,8
Kasahhi NSV	105	577	1.022	9,7	1,8
Kirgiisi NSV	7	146	265	37,9	1,8
Kokku Nõukogude Liidus	7.853	21.397	29.562	3,8	1,4

Sellest tabelist nähtub, et vahed üksikute liiduvabariikide arengus on eriti järsud. Kui keskmiselt kogu Nõukogude Liidus õpilaste arv alg- ja keskkoolides tõusis teise viisaastaku lõpuks, võrreldes tsaariaegse 1914/15. aastaga, 3,8 korda,

siis näiteks Valge-Venes osutus õpilaste arvuline kasv 3,8-kordseks, Turkmeenias — 26,3-kordseks, Usbekistanis — 58,3-kordseks, Tadshikistanis — isegi enam kui 500-kordseks.

*

Järgnevalt iseloomustatakse iga liiduvabariigi arengut üksikult teise viisaastaku kestes; kuigi see piirdub peamiselt kuivade arvudega, näitavad need siiski küllaldaselt liiduvabariikide majanduslikku ja sotsiaal-kultuurilist tõusu.

Andmete käsitamise juures tuleb silmas pidada, et arvud traktoritepargi ja kombainide, masinatraktoriijaamade ning karjaarvu kohta on 1932. aasta asemel toodud 1933. aasta omad. Koolide kohta toodud andmed käivad 1932/33. ja 1937/38. õppeaastate kohta. Arstide hulka pole arvatud hambaarste, samuti mitte raudteetranspordil töötavaid arste. Venemaa ja Kasahstani raudteede kaubaveos, samuti Venemaa ja Ukraina sisevetetranspordi kaubaveos on 1932. aasta asemel toodud

1933. aasta andmed. Transpordi kaubaveoarvud on saadud väljaläinud ja sissetulnud kaupade kokkuarvamiste teel. Kinoseaded on arvestatud ilma kitsasfilmilisteta.

Ülevaates pole ei Nõuk. Liidu üldarvudes ega ka Ukraina ja Valge-Vene kohta käivates andmetes arvestatud hiljuti Nõukogude Liiduga liitunud Lääne-Ukrainat ja Lääne-Valgevenet. Niipalju olgu märgitud, et Lääne-Ukraina rahvaarv ulatub umbes 9 miljonile ja Lääne-Valgevene — 3 miljonile.

Lõpuks juhime lugejate tähelepanu Majandus-Bülletäänis nr. 3 — 1938. a. avaldatud Nõukogude Liidu maakaardile, milles on toodud ta jaotus liiduvabariikide järgi.

Venemaa Nõukogude Föderatiivne Sotsialistlik Vabariik.

Российская Советская Федеративная Социалистическая Республика.

Nõukogude Liidu liiduvabariikide seas asub Venemaa Nõukogude Föderatiivne Sotsialistlik Vabariik (venekeele järgi lühendatult: RSFSR) esimesel kohal nii pindalalt, rahvastikult kui ka majanduselt. Nõukogude Liidu 170,5-miljonilisest rahvastikust elab seal suur enamus — 109,3 miljonit, kuna ta 21,2 miljoni ruut-

kilomeetrilisest pindalast RSFSR'ile langeb 16,5 miljonit, s. o. 78 prots., ja umbes 70 prots. üleliidulisest tööstuse ja põllumajanduse üldtoodangust kuulub samuti temale.

Järgmine tabel iseloomustab RSFSR'i kultuurilist arengut teise viisaastaku kestes:

	1932. a.	1937. a.	Kasv % ⁰ / ₀ -es
Tööstus.			
Tööstustoodang (miljardites rublades 1926/27. a. hindades)	31,4	69,2	+121
Elektrijõu toodang (miljardites kilovatt-tundides)	9,2	23,8	+158
Söetoodang (miljonites tonnides)	23,5	52,9	+125
Malmi toodang (miljonites tonnides)	2,3	15,7	+153
Terase toodang (miljonites tonnides)	2,8	9,2	+232
Metallitöötlemise tööstus (miljard. rublades 1926/27. a. hindades)	7,3	21,9	+199
Keemiatööstus (miljardites rublades 1926/27. a. hindades)	0,9	3,1	+239
Toitainetetööstus (miljardites rublades 1926/27. a. hindades)	4,3	9,9	+130
Teekstilitööstus (miljardites rublades 1926/27. a. hindades)	4,7	8,5	+78
Põllumajandus.			
Kolhoosidesse on astunud talundite üldarvust (protsentides)	59,0	92,6	—
Kogu külvipind (miljonites hektarites)	91,2	93,4	+ 3
Teraviljade kogusaak (miljonites tonnides)	48,2	87,5	+ 82
Linali kogusaak (tuhandetes tonnides)	435,4	465,0	+ 7
Suhkrunaeri kogusaak (miljonites tonnides)	2,2	6,5	+193
Kartuli kogusaak (miljonites tonnides)	29,8	45,8	+ 54
Traktorite üldvõimsus (miljonites hobujõududes)	2,1	5,6	+167
Kombainide üldarv (tuhandetes tükkides)	18,8	90,4	+381
Masinatraktoriijaamade arv (tuhandetes)	1,9	3,9	+112
Masinatraktoriijaamade poolt teenitavate kolhooside külvipind protsentides kõigi kolhooside külvipinnast	54,8	90,9	—

	1932. a.	1937. a.	Kasv % ^o / _o -es
Veiste arv (miljonites tükkides)	22,0	31,5	+ 44
Lammaste ja kitsede arv (miljonites tükkides)	24,2	42,0	+ 74
Sigade arv (miljonites tükkides)	7,1	14,6	+104
Hobuste arv (miljonites tükkides)	10,6	10,7	+ 1
Transport ja kaubandus.			
Raudteede kaubavedu (miljonites tonnides)	317,2	625,5	+100
Sisevetetranspordi kaubavedu (miljonites tonnides)	80,1	121,4	+ 52
Meresadamate kaubaläbikäik (miljonites tonnides)	27,1	31,3	+ 16
Jaotikaubanduse müügiläbikäik (miljardites rublades)	27,5	86,8	+216
Haridus ja tervishoid.			
Õpilaste arv alg- ja keskkoolides (miljonites)	13,3	19,0	+ 43
Raamatute arv avalikes raamatukogudes (miljonites eksemplar.)	61,8	87,1	+ 41
Kinoseadete arv (tuhand.)	19,2	19,1	—
Teatrite arv	354	423	+ 20
Ajalenumbrite üldarv aastas (tuhandetes eksemplarides)	253,9	578,6	+128
Haigevoodite arv (tuhandetes)	294,0	423,5	+ 44
Sünnitusvoodite arv (tuhandetes)	30,5	73,8	+142
Arstide arv (tuhandetes)	43,5	60,3	+ 39

Teise viisaastaku jooksul RSFSR'i tööstustoodang tõusis 31,4 miljardilt rublalt 1932. aastal 69,2 miljardile 1937. aastal (1926/27. a. hindades), s. o. 2,2-kordselt. Elektrijõu toodang suurenes 2,6 korda, söe — 2,3 korda, malmi — 2,5 korda ja terase — 3,3 korda. Metallitöötlemise tööstus suurendas oma toodangu 1932. aasta 7,3 miljardilt rublalt 21,9 miljardile 1937. aastal, mis tähendab kolmekordset kasvu. Eriti kiiresti arenes keemiatööstus: toodang lüüsis 3,4 korda.

Teisel viisaastakul teostati edukalt RSFSR'i mahajäänud idarajoonide industrialiseerimist, luues selle sihiga uusi metallurgia-, söe-, nafta- ja masinaehitusebaase. Üldjoontes on lõpule viidud Nõukogude Liidu teise söe- ja metallurgiabaasi — Uural-Kusnetski kombinadi ehitamine. Selle tagajärjel malmitoodang idarajoonides suurenes 2,7 korda, saavutades 1937. aastaks 4,1 miljonit tonni, mille tõttu RSFSR'i idaosa erikaal Nõukogude Liidu üldises malmitoodangus tõusis 24,4 protsendilt 28,3 protsendile. Söetoodang idarajoonis kasvas 2,7-kordselt, saavutades 1937. aastaks 41,6 miljonit tonni. Suuresti arenes RSFSR'i naftatööstus, eriti Volga ja Uurali vahelisel maa-alal. Bashkiiria autonoomse vabariigi naftatoodang tõusis ligi sajakordselt — 1932. aasta 10,5 tuhandelt tonnilt 984 tuhandele 1937. aastal.

Masinaehitus näitas teisel viisaastakul järsku kasvu. Loodi ja arendati uusi masinaehitusalasid — autotööstust, elekt-

rimasinate-ehitust, tööpinkide-ehitust, kuullaagrite, keemiaseadiste ja kontrollmööduriistade tootmist. Ehitati uusi raskemasinaehituse-, vaguni-, traktori- ja teisi tehaseid. Alla kriipsutada tuleb, et teisel viisaastakul uudsena loodi sünteetilise kautshuki tootmine.

Tunduvalt arenesid ka kerge- ja toitainetetööstused. Idas asutati uus puuviljatööstusebaas Barnauli tekstiilkombinaadi näol, milline töötleb Kesk-Aasia puuvilla, rääkimata teistest kergetööstustest idas kui ka põlistes tekstiiltööstuse asukohtades. Tekstiiltööstuse üldtoodang tõusis viisaastakuga 1,8-kordselt, saavutades 1937. aastal 8,5 miljardi rublalise summa. Toitainetetööstuse toodang kasvas samal ajal 2,3-kordselt, tõustes 1937. aastaks 9,9 miljardi rublale. Eriti arenes lihatööstus tsentrumis kui ka idas, kus püstitati uusi, tehniliselt täiuslikke lihakombinaate.

Põllumajandus näitas edukat arengut. Külvipind laienes küll vaid vähe (3 prots. võrra), kuid seda suurem oli hektari- saakide tõus, ja selle tagajärjel teraviljade kogusaak tõusis 48,2 miljonilt tonnilt 1932. aastal 87,5 miljonile 1937. aastal, selle hulgas nisusaak suurenes palju kiiremini — 11,4 miljonilt tonnilt 31,6 miljonile. Suhkrunaeri saak kasvas 2,9 korda, toorpuuvilla — 3,1 korda, kartuli — 7 prots. võrra.

Edasi karjaarv suurenes teise viisaastakuga veiste suhtes 44 prots., sigade — 104 prots. ja lammaste ning kit-

sede — 74 prots. võrra, kuna vaid hobuste arv püsis endisel tasemel. Hoogsat põllumajanduse arengut põhjustasid talundite kollektiviseerimise lõpuleviimine (1937. aastaks oli kolhoosidesse astunud peagu kõik — 92,6 prots. — talundid) ja põllutöö mehhaniseerimine — masinatraktori- jaamade poolt teise viisaastaku lõpul haritavate kolhooside külvipind moodustas juba 90,9 prots. kõigi kolhooside külvipinnast, kuna traktorite võimsus kogu põllumajanduses tõusis 2,1 miljonilt hobujõult 5,6 miljonile ja kombainide hulk ligi viiekordseks.

Käsikäes tööstuse ja põllumajanduse arenguga kasvasid ka transpordi ja kaubanduse läbikäigud. Raudteede kaubavedu suurenes 1937. aastaks, võrreldes 1932. aastaga, kahekordseks, sisevete-transporti kaubavedu poolteisekordseks ja meresadamate kaubaläbikäik 1,2-kordseks. Jaotikaubanduse müügiläbikäigud suurenesid teise viisaastakuga 3,2-kordseks (kusjuures hinnad oma üldtasemelt jäid peagu muutumatuteks); see näitab RSFSR'i rahvastiku ainelise taseme suurt tõusu.

Kiiretempoliselt arenes teisel viisaastakul ka kultuuriline tase. Õpilaste arv

alg- ja keskkoolides suurenes 1,4-kordseks. Sunduslik neljaklassiline algharidus on teostatud, kuna keskharidus on laialdaselt arenenud, mida tõendab see, et õpilaste arv 5.—10. klassides on kasvanud 2,6-kordseks. Samaaegselt õpilaste arv tehnikumides ja teistes kutsekeskkoolides tõusis 465 tuhandelt 553 tuhandele ja kõrgemates õppeasutustes — 333 tuhandelt 357 tuhandele. Avalike raamatukogude arv kasvas 2,3 korda (1937. a. — 42,3 tuhat), klubiasutuste arv — 2,1 korda (1937. a. — 62,1 tuhat). Kiiresti kasvas ka helikinoseadete arv — 164 pealt 7,4 tuhandele, kuna kinode üldarv jäi endiseks (19,1 tuh., 1913. a. oli 1,9 tuh.). Teatreid ehitati juurde 20 prots. ulatuses (1937. a. — 423 1914. a. olnud 107 vastu). Ajalehenumbrite arv aastast suurenes 2,3 korda.

Tundurvalt on paranenud tervishoid. Haigevoodite arv suurenes viisaastakuga 44 prots., sünnitusvoodite — 142 prots. (tõustes 1937. a. 73,8 tuh. peale tsariaegse 1913. a. 5,5 tuh. vastu), arstide arv kasvas 39 prots. võrra, ulatudes 1937. aastal 60,3 tuhandele tsariaegse 1914. aasta 13,2 tuhande vastu.

Ukraina Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.

Украинская Советская Социалистическая Республика.

Rahvaarvult teisel kohal liiduvabariikide seas asub Ukraina Nõukogude Sotsialistlik Vabariik oma 31,0-miljonilise rahvastikuga. Ka rahvamajanduse võim-

suselt omab ta teise koha kohe RSFSR'i laga.

Ukraina arengut teise viisaastaku kes- tes iseloomustavad järgmised andmed:

	1932. a.	1937. a.	Kasv % ⁰ / ₀ -es
Tööstus.			
Tööstustoodang (miljardites rublades 1926./27. a. hindades)	7,8	17,4	+123
Elektrijõu toodang (miljardites kilovatt-tundides)	3,2	9,3	+196
Sõetoodang (miljonites tonnides)	39,2	69,1	+ 76
Mangaanmulla toodang (tuhandetes tonnides)	443,3	956,9	+116
Malmi toodang (miljonites tonnides)	3,9	8,8	+125
Terasetoodang (miljonites tonnides)	3,1	8,5	+171
Metallitöötlemise tööstuse toodang (miljardites rublades 1926./27. a. hindades)	1,8	4,7	+164
Keemiatööstuse toodang (miljon. rbl. 1926./27. a. hindades)	209,0	709,0	+240
Peensuhkur (miljonites tonnides)	0,6	1,8	+220
Põllumajandus.			
Kolhoosidesse on astunud talundite üldarvust (protsentides)	69,0	96,1	—
Kogu külvipind (miljonites hektarites)	26,4	25,1	— 5
Teravilja kogusaak (miljonites tonnides)	14,7	22,8	+ 55

	1932. a.	1937. a.	Kasv % ^o / _o -es
Suhkrunaeri kogusaak (miljonites tonnides)	4,3	14,4	+ 238
Kartuli kogusaak (miljonites tonnides)	7,7	11,9	+ 54
Veiste arv (miljonites tükkides)	4,0	7,8	+ 93
Sigade arv (miljonites tükkides)	2,7	7,7	+190
Traktorite üldvõimsus (miljonites hobujõududes)	0,7	1,5	+108
Kombainide arv (tuhandetes tükkides)	4,9	26,7	+445
Masinatraktorijaamade arv	657	958	+ 46
Mas.-traktorijaamade poolt teenitavate kolhooside külvipind protsentides kõigi kolhooside külvipinnast	77,1	98,8	—
Transport ja kaubandus.			
Raudteede kaubavedu (miljonites tonnides)	165,7	313,1	+ 90
Sisevetetranspordi kaubavedu (miljonites tonnides)	4,7	7,7	+ 64
Meresadamate kaubaläbikäik (miljonites tonnides)	6,5	8,6	+ 32
Jaotikaubanduse müügiläbikäigud (miljardites rublades)	7,5	20,3	+170
Haridus ja tervishoid.			
Õpilaste arv alg- ja keskkoolides (miljonites)	4,5	5,4	+ 20
Raamatute arv avalikes raamatukogudes (miljon. eksempl.)	21,4	27,1	+ 27
Kinoseadete arv (tuhandetes)	5,0	5,6	+ 12
Teatrite arv	85	84	— 1
Ajalehenumbrite üldarv aastas (tuhandetes eksemplarides)	105,2	182,1	+ 73
Haigevoodite arv (tuhandetes)	67,3	112,0	+ 66
Arstide arv (tuhandetes)	16,7	21,6	+ 30

Ukraina tööstuse kogutoodang kasvas 1932. aasta 7,8 miljardilt 17,4 miljardile 1937. aastaks, mis teeb välja 2,2-kordse tõusu. Teisel viisaastakul ehitati täiesti ümber vanad metallurgiatehased ja asutati rida uusi (Saporoshstal, Krivoroshstal, Asovstal ja teised). Malmi toodang suurenes 2,3 korda, terase — 2,7 korda. Loodi elektrirauasulamite tootmisala. Elektrijõu toodang tõusis ligi kahekordseks. Asutati suurimaid jõusüsteeme Donbassi ja Dnepri äärde, rida avalikke ja tööstuslikke elektrijaamu. Vanade elektrijaamade, ka Dneprogressi, võimsust laiendati. Söetoodang tõusis 1,8-kordseks. Keemiatööstus, mille toodang suurenes 3,4-kordseks, kujunes rahvamajanduse suunalaks ja alustas rea uute saaduste tootmist. Loodi võimas alumiiniumitööstus.

Väga lundurvalt laiendati ja kõvendati raske-, transport- ja jõumasinate ehitust. Püstitati Kramatorski raskemasinaehitustehas, Harkovi turbiini-, traktori- ja puurmasinatehased, ehitati ümber ja laiendati Voroshilovgradi veduritehast, samuti masinaehitustehaseid Kiievis, Odessas ja Nikolajevis. Neis tehastes alustati uute masinatüüpide tootmist; traktoritehase läks täiesti üle lintveotraktorite valmistamisele. Tööpin-

kidetööstus alustas kõrgelkvalifitseeritud ja eritööpinkide, selle hulgas ka automaatsete, tootmist. Seega Ukraina masinaehitustööstus näitas suuri edusamme uute, tehniliselt täiuslike masinate tootmises, samuti oma üldtöodangu suurendamises, milline tõusis 2,6-kordseks. Märkima peab veel mangaanmulla tootmise laiendamist 2,2-kordseks.

Ukraina põllumajandus osutub teise viisaastaku lõpuks peagu täieliselt sotsialistlikuks, sest 96,1 prots. kõigist talunditest on astunud kolhoosidesse. Käsikäes sellega on arenenud põllumajanduse mehhaniseerimine: traktorite üldvõimsus on kahekordistunud, kombainide arv on tõusnud 4,5-kordseks. Teise viisaastaku lõppaastal masinatraktorijaamad teenisid peagu kõiki kolhoose. Selle tulemusena hektarisaakide tõusu mõjul, külvipinna teatava vähenemise juures, teraviljade kogusaak suurenes 55 prots. võrra, suhkrunaeri kogusaak — isegi 3,4 korda, kartuli — 54 prots. võrra. Ka puuvillakasvatust näitas hoogsat tõusu — selle saak tõusis 29,4 tuh. tonnilt 1932. aastal 114,8 tuh. tonnile 1937. aastal. Karjakasvatuse alal tuleb märkida veiste arvu kasvu 93 prots., sigade arvu — 190 prots., lamaste ja kitsede arvu — 116 prots. võrra, milleks kaasa aitas loomasöödabaasi laienemine.

Raudteede kaubavedu on teise viis-aastakuga kasvanud 1,9 korda, sisevete-transporti veod — 1,6 korda. Kuivõrd suurenenud on Nõukogude ajal raudteede veod, näitab asjaolu, et tsaariaegsel 1913. aastal veeti kaupu 102 miljonit tonni 1937. aasta 313 miljoni vastu.

Märksa on paranenud Ukraina rahvastiku aineiline ja kultuuriline seisukord. Tarbeainetega varustamise tõusust annab tunnistust jaotikaubanduse müügiläbikäikude tõus 2,7-kordseks. Teise viisaastaku aastatel asutati 6,1 tuhat uut avalikku raamatukogu (raamatute arv neis suurenes 27 prots. võrra), 5,5 tuhat klubi ja 615 kino, kusjuures helikinoseadete arv

tõusis 39 pealt 2,2 tuhande peale; tsaariaegsel 1914. aastal oli vaid 224 kinoseadet (1937. a. — 5,6 tuhat). Õpilaste arv alg- ja keskkoolides suurenes 20 prots. võrra, kusjuures aga 5.—10. klassides — kahekordseks. Ajalehtede aastane tiraaž suurenes 73 prots. võrra.

Tervishoiu alal on tunduvalt laienevad raviasutuste võrk; näiteks haigevoodite arv suurenes 1,7 korda, sünnitusvoodite arv — neljakordseks (1937. a. — 27,8 tuhat 1913. a. olnud 1,0 tuhat vastu). Arstide arv kasvas ligi kolmandiku võrra, ulatudes 1937. aastal 21,6 tuhandele, milline arv järsult ületab tsaariaegsel 1914. aastal olnud 5,2 tuhat.

Valge-Vene Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.

Белорусская Советская Социалистическая Республика.

5,6-miljonilist rahvaarvu omava Valge-Vene Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi arengut teise viisaastaku aastatel

iseloomustab järgmine tabel tähtsamate majanduse ja sotsiaal-kultuuriliste alade kohta:

	1932. a.	1937. a.	Kasv %/%-es
Tööstus.			
Tööstustoodang (miljardites rublades 1926./27. a. hindades)	1,1	1,9	+ 89
Elektrijõu toodang (miljonites kilovatt-tundides)	176,7	430,4	+144
Turba toodang (miljonites tonnides)	0,8	2,4	+193
Metallitöötlemise tööstuse toodang (miljonites rublades 1926./27. a. hindades)	81,0	233,0	+188
Puutööstuse toodang (miljonites rbl. 1926./27. a. hindades)	115,0	201,0	+ 75
Trikotaashitööstuse toodang (miljon. rbl. 1926./27. a. hind.)	29,6	117,3	+296
Põllumajandus.			
Kolhoosidesse on astunud talundite üldarvust (protsentides)	47,8	87,5	—
Kogu külvipind (miljonites hektarites)	4,0	3,5	— 12
Teraviljade kogusaak (miljonites tsentnerites)	16,9	18,2	+ 8
Linakuu kogusaak (miljonites tsentnerites)	0,6	0,7	+ 24
Kartuli kogusaak (miljonites tonnides)	50,6	70,1	+ 38
Veiste arv (miljonites tükkides)	1,4	1,9	+ 41
Sigade arv (miljonites tükkides)	1,1	2,0	+ 86
Traktorite üldvõimsus (tuhandetes hobujõududes)	39,9	137,6	+245
Kombainide arv (tükkides)	4	674	168 korda
Masinatraktorijaamade arv	63	200	+218
Mas.-traktorijaamade poolt teenitavate kolhooside külvipind protsentides kõigi kolhooside külvipinnast	40,1	86,9	—
Transport ja kaubandus.			
Raudteede kaubavedu (miljonites tonnides)	12,8	20,3	+ 60
Jaotikaubanduse müügiläbikäigud (miljardites rublades)	0,9	3,0	+232
Haridus ja tervishoid.			
Õpilaste arv alg- ja keskkoolides (miljonites)	0,9	1,0	+ 19
Raamatute arv avalikes raamatukogudes (miljon. eksempl.)	2,4	3,4	+ 41
Kinoseadete arv	947	979	+ 3
Teatrite arv	10	12	+ 20
Ajalehenumbrite üldarv aastas (tuhandetes eksemplarides)	12,1	19,8	+ 64
Haigevoodite arv (tuhandetes)	10,5	17,2	+ 64
Arstide arv (tuhandetes)	1,8	2,4	+ 35

Valge-Vene tööstustoodang tõusis 1,0 miljardilt rublalt 1932. aastal 1,9 miljardile 1937. aastal (1926/27. a. hindades arvatult), s. o, 1,9 korda. Suurim oli tõus metallitöötlemise tööstuses, puu-, keemia-, paberi-, trikotaashi- kui ka tsemenditööstuses. Metallitöötlemise toodang suurenes 2,9 korda, puutööstuse toodang — 1,7 korda, keemiatööstuse — 2,4 korda, paberitööstuse — 2,3 korda ja trikotaashitööstuse — 4 korda. Ehitati rida uusi tööstusettevõtteid, millised baseeruvad kohalikele toorainetele ja kütteenainetele, nagu tsemendi- ja klaasitehased, lina-kombinaat ja teised. Turbatoodangu 2,9-kordne kasv aitas märksa kaasa Valge-Vene kütteenainetebaasi tugevnemisele.

Põllumajandus on valdavas enamuses juba kollektiviseeritud — 87,5 prots. talundite üldarvust on liitunud kolhoosidega. Traktoritepargi võimsus on tõusnud 3,5-kordseks, ja 86,9 prots. kõigi kolhooside külvipinnast on haaratud masinatraktorijaamadest. Sellest tingitult teraviljade saak suurenes 8 prots., linaku saak — 24 prots. ja kartulisaak — 38 prots. võrra, kuigi üldkülvipind isegi 12 prots. võrra vähenes. Veiste arv kasvas 41 prots. ja sigade arv — 86 prots. võrra.

Mis puutub transpordi tegevusse, siis raudteede kaubavedu suurenes 60 prots. võrra, saavutades 1937. aastal 20,3 miljonit tonni tsaariaegse 1913. aasta 4,4 miljoni tonni vastu.

Suuri tulemusi saavutas Valge-Vene rahva ainelise ja kultuurilise taseme tõus. Jaotikaubanduse läbikäigud tõusid teise viisaastakuga 3,3 korda. Õpilaste arv alg- ja keskkoolides kasvas 19 prots. võrra; seejuures aga 5.—10. klassides nende arv suurenes isegi kahekordseks. Kõrgemates õppeasutustes õppijate arv kasvas samuti kiiresti — 43 prots. võrra. Raamatute hulk avalikes raamatukogudes näitas 41-protsendilist kasvu, kinoseadete arv — vaid 3-protsendilist, tõustes 1937. a. 1,0 tuhande peale (tsaariaegse 1915. aasta 43 vastu), ent seejuures helikinoseadete arv suurenes 9 pealt 339 peale.

Tervishoidu iseloomustab haigevoodite arvuline tõus 64 prots. võrra; arstide arv tõusis 35 prots. võrra, saavutades 1937. a. 2,4 tuhat tsaariaegse 495 vastu. Sünnitusvoodite hulk suurenes isegi kolmekordseks, tõustes 1937. a. 3,3 tuhande peale (1914. a. 87 vastu), ja alaliste lastesõimede kohtade arv — 4,5-kordseks (1914. a. need puudusid hoopis).

Aserbaidshani Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.

Азербайджанская Советская Социалистическая Республика.

Aserbaidshani Nõukogude Sotsialistlik Vabariik (3,2 miljonit elanikku) on tähtsamaid Nõukogude Liidu rajooni rea tööstus- ja põllumajandusharude alal ja ühtlasi kujutab ta enesest Nõukogude Liidu põhilist naftabaasi, sest talle lan-

geb 76 prots. Nõukogude Liidu üldisest naftatoodangust.

Teise viisaastaku jooksul Aserbaidshanis saavutatud edusamme kujutab järgmine tabel:

	1932. a.	1937. a.	Kasv % ₁₉₃₂ -es
Tööstus.			
Tööstustoodang (miljardites rublades 1926./27. a. hindades)	1,2	2,4	+103
Elektrijõu toodang (miljardites kilovatt-tundides)	0,6	1,4	+125
Nafta- ja gaasiõlitoodang (miljonites tonnides)	12,6	23,2	+ 84
Metallitöötlemise tööstuse toodang (miljonites rublades 1926./27. a. hindades)	58,0	207,0	+257
Põllumajandus.			
Kolhoosidesse on astunud talundite üldarvust (protsentides)	50,6	86,5	—
Kogu külvipind (miljonites hektarites)	1,2	1,1	— 6
Teraviljade kogusaak (miljonites tsentnerites)	6,2	7,9	+ 28
Toorpuuvilla kogusaak (miljonites tsentnerites)	1,1	2,1	+ 82

	1932. a.	1937. a.	Kasv % ⁰ / ₀ -es
Veiste arv (miljonites tükkides)	1,1	1,5	+ 39
Lammaste ja kitsede arv (miljonites tükkides)	1,3	2,4	+ 89
Traktorite üldvõimsus (tuhandetes hobujõududes)	33,1	82,7	+150
Kombainide arv (tükkides)	98	454	+363
Masinatraktorijaamade arv	37	57	+ 54
Mas.-traktorijaamade poolt teenitavate kolhooside küllvipind protsentides kõigi kolhooside küllvipinnast	?	64,8	?
Transport ja kaubandus.			
Raudteede kaubavedu (miljonites tonnides)	6,2	10,5	+ 70
Sisevetetranspordi kaubavedu (miljonites tonnides)	7,5	14,1	+ 88
Jaotikaubanduse müügiläbikäigud (miljardites rublades)	0,8	2,4	+195
Haridus ja tervishoid.			
Õpilaste arv alg- ja keskkoolides (tuhandetes)	439,4	581,1	+ 32
Raamatute arv avalikes raamatukogudes (miljon. eksempl.)	1,8	2,2	+ 27
Kinosaadete arv	447	389	- 13
Teatrite arv	14	15	+ 7
Ajalehenumbrite üldarv aastas (tuhandetes eksemplarides)	3,7	10,6	+197
Haigevoodite arv (tuhandetes)	6,6	10,0	+ 52
Arstide arv (tuhandetes)	1,6	2,7	+ 71

Naftatööstuse tehnilise rekonstruktsiooni läbiviimise ja uute naftarajoonide eksploateerimisele asumise tagajärjel nafta ja gaasiõli toodang suurenes teise viisaastaku jooksul 84 prots. võrra. Metallitöötlemise tööstuse toodang suurenes 3,6 korda, keemiatööstuse toodang — 2 korda (1937. a. — 22,2 miljonit rubla), puuvillariide toodang — 1,8 korda (1937. a. — 40,1 miljonit meetrit). On ehitatud terve rida uusi tehaseid. Käsikäes tööstuse ja teiste majandusharude arenguga on laienenud ka elektrijõu tootmine — võrreldes 1932. aastaga tervelt 2,3-kordselt.

Kolhoosidesse on koondunud 86,5 prots. kõigist üksiktalunditest. Traktorite võimsus on kasvanud 2,5 korda, kombainide arv — isegi 4,6 korda. Tänu olemasolevate veesüsteemide võimsuse suurenemisele ja nende kasutuse paranemisele, on puuvilla hektarisaak tunduvalt tõusnud. Selle tagajärjel puuvilla kogusaak kasvas teise viisaastakuga 82 prots. võrra. Asuti egiptuse puuvilla ja apelsinide, mandariinide kasvatamiseks; tubakasaak kasvas kahekordselt. Uute tehniliste kultuuride levitamise kõrval jätkati aianduse, viinamarjade- ja siidikas-

vatuse arendamist. Karjakasvatus näitas suurt tõusu; näiteks veiste arv kasvas 39 prots., lammaste ja kitsede arv — 89 prots. võrra.

Samuti on suuresti arenenud ka transpordi tegevus: raudteede kaubavedu — 70 prots. ja meresadamate kaubaläbikäik — 88 prots. võrra.

Suuri edusamme saavutati rahva elutaseme tõstmise alal. Kõigepealt tuleb märkida jaotikaubanduse müügiläbikäikude järsku kolmekordset kasvu. Alg- ja keskkoolide õpilaste arv tõusis 32 prots. võrra, selle hulgas aga 5.—10. klassides kokku — tervelt 190 prots. võrra. Kinosaadete võrk vähenes küll 13 prots. võrra (ulatudes 1937. a. 389 peale tsaariaegse 1915. a. 17 vastu), kuid selle eest heliikinode arv suurenes 2 pealt 188 peale. Raamatute hulk avalikes raamatukogudes suurenes 27 prots. võrra ja ajalehtede numbrite arv — 2,9 korda.

Aserbaidshani tervishoiu suurest edemisest annavad tunnistust haigevoodite arvu kasv 1,5 korda, sünnitusvoodite — 2,6 korda (1937. a. — 1,5 tuhat) ja arstide — 1,7 korda (1937. a. — 2,7 tuhat); tsaariaegsel 1914. aastal sünnitusvoodid hoopis puudusid, kuna arste oli 291.

Gruusia Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.

Грузинская Советская Социалистическая Республика.

Taga-Kaukaasias asuvatest liiduvabariikidest (Aserbaidshan, Gruusia ja Armeenia) on rahvaarvult suurimaks Gruusia Nõukogude Sotsialistlik Vabariik oma 3,5-miljonilise rahvastikuga.

Gruusia arengus teise viisaastakava täitmise tulemusena saavutatud edusamme illustreerivad järgmised arvulised andmed:

	1932. a.	1937. a.	Kasv %0/0-es
Tööstus.			
Tööstustoodang (miljardites rublades 1926./27. a. hindades)	0,5	1,0	+108
Elektrijõu toodang (miljardites kilovatt-tundides)	119,7	504,0	+321
Mangaanmulla toodang (tuhandetes tonnides)	0,4	1,7	+325
Metallitöötlemise tööstuse toodang (miljardites rublades 1926./27. a. hindades)	46,2	109,0	+136
Siidriide toodang (miljonites meetrites)	1,6	4,4	+185
Põllumajandus.			
Kolhoosidesse on astunud talundite üldarvust (protsentides)	36,4	76,5	--
Kogu külvipind (miljonites hektarites)	1,0	1,0	+ 2
Teravilja kogusaak (miljonites tonnides)	0,5	1,0	+ 83
Tubaka kogusaak (tuhandetes tsentnerites)	120,7	163,0	+ 35
Veiste arv (miljonites tükkides)	1,3	1,8	+ 32
Lammaste ja kitsede arv (miljonites tükkides)	1,1	2,0	+ 80
Traktorite üldvõimsus (tuhandetes hobujõududes)	19,6	41,1	+110
Kombainide arv (tükkides)	56	241	+330
Masinatraktorijaamade arv	31	45	+ 45
Mas.-traktorijaamade poolt teenitavate kolhooside külvipind protsentides kõigi kolhooside külvipinnast	53,3	70,3	--
Transport ja kaubandus.			
Raudteede kaubavedu (miljonites tonnides)	7,5	12,7	+ 70
Meresadamate kaubaläbikäik (miljonites tonnides)	5,5	6,4	+ 16
Jaotikaubanduse müügiläbikäigud (miljardites rublades)	0,8	2,5	+209
Haridus ja tervishoid.			
Õpilaste arv alg- ja keskkoolides (tuhandetes)	503,3	665,3	+ 32
Raamatute arv avalikes raamatukogudes (miljon. eksempl.)	1,0	1,1	+ 9
Kinoseadete arv	420	475	+ 13
Teatrite arv	22	48	+118
Ajalenumbrites üldarv aastas (tuhandetes eksemplarides)	8,1	10,4	+ 28
Haigevoodite arv (tuhandetes)	6,9	10,4	+ 51
Arstide arv (tuhandetes)	2,3	3,4	+ 46

Gruusia tööstustoodang suurenes teise viisaastakuga 503 miljonilt rublalt 1.047 miljoni rublale (1926/27. a. hindades), s. o. 2,1 korda. Eriti arenes mangaanmulla tootmine — tervelt 4,2-kordseks. Nõukogude Liidu suurima Tshiaturi mangaanbaasi alusel ehitati rauamangaanitehas, milline 1937. aastal andis 35 tuhat tonni rauasulameid. Kivisöetoodang tõusis kahekordseks, ulatudes 1937. aastal 400 tuhande tonnile. Naftatoodang tõusis 3,2 miljoni tonnile. Rohkel arvul ehitati uusi tehaseid: tööpinkidetehas, teevabrikuid, jalanõudetehas, puuviljatöötlemistehaseid jne. Laialt arenes ka elektrijaamade ehitamine, mille tagajärjel elektrijõu toodang tõusis 4,2-kordseks.

Põllumajanduses näitasid kiiret arengut tee-, õli-, tehnilised ja apelsini-, sidruni- ja säärased kultuurid. Teeistandused andsid 272 tuhat tsentnerit teed, s. o. 17 korda rohkem kui 1932. aastal. Tubaka saak tõusis 35 prots. võrra. Teraviljade saak suurenes 83 prots. võrra. Sid-

rumite, apelsinide ja mandariinide pindala laienes 2,0 tuhandelt hektarilt 1932. aastal 5,6 tuhandele 1937. aastal. Kõik see näitab, et Gruusia omalt poolt aitab tõhusalt kaasa Nõukogude Liidu vabastamisele tee ja subtroopiliste kultuuride sisseveost.

Samuti karjakasvatuses on tehtud suuri edusamme; nii suurenes veiste arv 32 prots., lammaste ja kitsede arv — 80 prots. ja sigade arv — 120 prots. võrra (viimaste saavutades 1937. a. 684 tuhande pealise üldarvu). Edasi peab märkima suurt edukust viinamarjakasvatuse ja aianduse alal. Kolhoosidesse oli 1937. aastaks astunud suur enamus (76,5 prots.) üksikatalunditest. Traktorite koguvõimsus osutus 2,1 korda, kombainide arv — 4,3 korda suuremaks kui 1932. aastal.

Sotsiaal-kultuurilise ülesehituse alal on Gruusias asutatud 26 uut teatrit, 55 kinoseadet, 265 klubi (tõustes 1937. a. 1.193 peale); helikinoseadete arv tõusis 1932. aastal olnud 5 pealt 240 peale. Teatreid on nüüd 48 ja kinoseadeid — 475,

kuna tsaariaegsel 1914. aastal oli neid vastavalt 3 ja 22. Raamatute hulk avalikes raamatukogudes suurenes 9 prots. võrra, kuid raamatukogude eneste arv — 784 pealt 1.202 peale. Õpilaste arv alg- ja keskkoolides kasvas 32 prots. võrra, kuid 5.—10. klassis ta kahekordistus.

Suurt edu võib märgata elumajade ehitamises ja kommunaalaladel. Gruusia pealinna — Tbilissi — ümberehitus on lõpule viidud; samas ehitati võimas veevärk, ja rida veevärke ja kommunaalasutusi püstitati teistes vabariigi linnades.

Tervishoiu paranenud korraldusest annab tunnistust haigevoodite arvu kasv 51 prots. võrra, lastesõimede kasv kahekordseks (1937. a. — 8,1 tuhat), sünnitusvoodite kasv kolmekordseks (1937. a. — 1,1 tuhat) ja arstide arvuline tõus 46 prots. võrra (1937. a. — 3,4 tuhat). Tsaariajal (1914. a.) lastesõimed ja sünnitusvoodid hoopis puudusid, kuma arste oli vaid 351. Vanade kuurortide ümberehitamise kõrval on loodud rida uusi üleliidulise tähtsusega kuurorte.

Armeenia Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.

Армянская Советская Социалистическая Республика.

Rahvaarvult väikseima Taga-Kaukaasia liiduvabariigi — Armeenia Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi (1,3 miljonit elanikku) — areng teise viisaastaku aastatel osutus tähtsamatel aladel üldjoontes järgmiseks:

areng teise viisaastaku aastatel osutus tähtsamatel aladel üldjoontes järgmiseks:

	1937. a.	1937. a.	Kasv % ⁰ / ₀ -es
Tööstus.			
Tööstustoodang (miljonites rublades 1926./27. a. hindades)	111,0	255,0	+130
Elektrijõu toodang (miljonites kilovatt-tundides)	53,6	265,5	+395
Metallitöötlemise tööstuse toodang (miljonites rublades 1926./27. a. hindades)	3,8	11,0	+190
Keemiatööstuse toodang (miljon. rbl. 1926./27. a. hindades)	1,4	30,9	22,1 korda
Puuvillariide toodang (miljonites meetrites)	9,3	17,2	+ 85
Põllumajandus.			
Kolhoosidesse on astunud talundite üldarvust (protsentides)	37,9	88,7	—
Kogu külvipind (tuhandetes hektarites)	426,9	436,6	+ 2
Teravilja kogusaak (tuhandetes tonnides)	179,4	366,3	+104
Toorpuuvilla kogusaak (tuhandetes tonnides)	11,0	21,6	+ 96
Veiste arv (tuhandetes tükkides)	486,0	711,5	+ 46
Lammaste ja kitsede arv (miljonites tükkides)	0,6	1,2	+ 96
Traktorite üldvõimsus (tuhandetes hobujõududes)	6	127	21 korda
Kombainide arv (tükkides)	14	24	+ 71
Masinatraktori jaamade arv	41,8	73,2	—
Mas.-traktori jaamade poolt teenitavate kolhooside külvipind protsentides kõigi kolhooside külvipinnast	0,6	1,2	+ 96
Transport ja kaubandus.			
Raudteede kaubavedu (miljonites tonnides)	1,4	2,7	+ 93
Jaotikaubanduse müügiläbikäigud (miljonites rublades)	227,0	722,0	+218
Haridus ja tervishoid.			
Õpilaste arv alg- ja keskkoolides (tuhandetes)	179,2	272,5	+ 52
Raamatute arv avalikes raamatukogudes (tuhand. eksempl.)	332,9	394,3	+ 18
Kinoseadete arv	170	174	+ 2
Teatriite arv	10	20	+100
Ajalehenumbrite üldarv aastas (tuhandetes eksemplarides)	2,7	5,2	+ 93
Haigevoodite arv (tuhandetes)	1,6	2,9	+ 81
Arstide arv	461	710	+ 54

Armeenia rahvamajanduse arengut teisel viisaastakul iseloomustavad: värvi-

lise metallurgia arendamine, keemiatööstuse loomine, elektrijaamade ehitamine,

kerge- ja toltainetetööstuse ettevõtete asutamine ning põllumajanduse mitmekülgne arendamine.

Selle tulemusena tööstustoodang suurenes 1932. aasta 111 miljonilt rublalt 255 miljoni rublale 1937. aastal (1926/27. a. hindades), mis tähendab 2,3-kordset kasvu. Seejuures elektrijõu toodang suurenes 4,9 korda, vasetoodang — 1,6 korda, keemiatööstuse toodang — tervelt 22 korda, puuvillariide toodang — 1,9 korda, kuna metallitöötlemise tööstus andis 1937. aastal 2,9 korda rohkem toodangut kui 1932. aastal. Püstitati kaks elektrijaama, tunduvalt laiendati ja põhjalikult rekonstrueeriti vasesulatamistehased. Praegu on teoksil sünteetilise kautshuki tehase ehitamine; valmisid lihakombinaat ja puuvillavabrik.

Põllumajanduses arenesid eriti viinamarjakasvatus, aiandus, puuvillakasvatus ja alustati suhkrunaeri kultiveerimist. Teraviljasaak tõusis kahekordseks, samuti ka puuvillasaak. Alpirohumaade baasil suuresti arenes ka karjakasvatus:

veiste arv kasvas 46 prots. võrra, lammaste ja kitsede arv — kahekordseks, hobuste arv — 24 prots. võrra. Kolhoosides tegutseb juba 88,7 protsenti kõigist talunditest, traktoritepargi üldvõimsus tõusis 2,6-kordseks, kombainide arv — isegi 21-kordseks. Masinatraktorijaamade poolt haritakse nüüd valdav enamus (73,2 protsenti) kõigi kolhoolide külvipinnast.

Sotsiaal-kultuurilisel alal on saavutused suured. Õpilaste arv alg- ja keskkoolides suurenes teise viisaastakuga 52 prots. võrra, kuna seejuures 5.—10. klassis õppijate arv — isegi 154 prots. võrra. Võiks veel märkida teatrite arvu kasvu kahekordseks (1937. a. — 20, 1914. a. need hoopis puudusid); samal määral suurenes ka ajalehenumbrite arv. Tervishoiu alal tuleb märkida haigevoodite arvulise tõusu 84 prots. võrra ja arstide arvu 54-protsendilist kasvu, tõustes 1937. aastaks 710 peale tsaariaegse 1914. aasta 57 vastu. Armeenia rahvastiku arvulise taseme tõusu tõendab jaotikaubanduse läbikäikude suur 3,2-kordne kasv.

Turkmeni Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.

Туркменская Советская Социалистическая Республика.

Kesk-Aasias asuvatest liiduvabariikidest (Turkmeni, Usbeki, Tadshiki, Kasahhi ja Kirgiisi) on Turkmeni Nõukogude Sotsialistlik Vabariik oma 1,3-miljonilise

rahvastikuga rahvaarvult kõige väiksemaks.

Turkmenistani areng teisel viisaastakul oli järgmine:

	1932. a.	1937. a.	Kasv % ₀ / ₀ -es
Tööstus.			
Tööstustoodang (miljonites rublades 1926/27. a. hindades)	129,0	293,0	+127
Elektrijõu toodang (miljonites kilovatt-tundides)	25,5	57,1	+124
Nafta- ja gaasiõlitoodang (tuhandetes tonnides)	34,0	452,0	13,3 korda
Metallitöötlemise tööstuse toodang (miljonites rublades 1926/27. a. hindades)	6,9	33,0	+378
Puuvillariide toodang (miljonites meetrites)	5,2	6,4	+ 23
Põllumajandus.			
Kolhoosidesse on astunud talundite üldarvust (protsentides)	73,0	95,4	—
Kogu külvipind (tuhandetes hektarites)	436,4	393,9	— 10
Teravilja kogusaak (tuhandetes tonnides)	155,8	192,3	+ 23
Toorpuuvilla kogusaak (tuhandetes tonnides)	109,3	184,8	+ 69
Veiste arv (tuhandetes tükkides)	138,8	233,3	+ 68
Lammaste ja kitsede arv (miljonites tükkides)	1,0	1,8	+ 90
Traktorite üldvõimsus (tuhandetes hobujõududes)	18,9	55,4	+193
Kombainide arv	—	97	—
Masinatraktorijaamade arv	28	49	+ 75
Mas.-traktorijaamade poolt teenitavate kolhooside külvipind protsentides kõigi kolhooside külvipinnast	80,8	96,2	—

	1932. a.	1937. a.	Kasv % ⁰ / ₀ -es
Transport ja kaubandus.			
Raudteede kaubavedu (miljonites tonnides)	3,2	6,1	+ 90
Jaotikaubanduse müügiläbikäigud (miljardites rublades)	0,3	1,1	+282
Haridus ja tervishoid.			
Õpilaste arv alg- ja keskkoolides (tuhandetes)	103,4	184,2	+ 78
Raamatute arv avalikes raamatukogudes (tuhand. eksempl.)	324,7	641,8	+ 98
Kinoseadete arv	162	230	+ 42
Teatrite arv	5	8	+ 60
Ajalehenumbrite üldarv aastas (tuhandetes eksemplarides)	1,9	4,5	+137
Haigevoodite arv (tuhandetes)	2,1	3,9	+ 86
Arstide arv	367	528	+ 44

Turkmenistani tööstuse kogutoodangu väärtus tõusis 129 miljoni rubla pealt 1932. aastal 293 miljoni peale 1937. aastaks (1926/27 a. hindades), s. o. 2,3 korda. Naftatoodang suurenes samal ajal 13,3-kordseks, elektrijõu toodang — 2,1-kordseks, metallitöötlemise tööstuse toodang — 4,8-kordseks ja puuvillariide toodang — 23 prots. võrra. Ehitati rida uusi vabrikuid ja tehaseid.

Põllumajanduses asetati pearõhk puuvilla- ja karjakasvatusele. Puuvilla kogusaak kasvas 69 prots. võrra, kuna teraviljasaak — 23 prots. võrra. Veiste arv suurenes 68 prots., lammaste ja kitsede — 90 prots., hobuste — 18 prots. võrra, sigade 2,5 korda. Kolhoosidesse on astunud peagu kõik (95,4 prots.) talundid. Traktoritepargi koguvõimsus tõusis kahekordseks; kombaine, mis 1932. aastal hoopis puudusid, oli 1937. aastal 97. Masinatraktorijaamad, millede arv kasvas kolmeveerandi võrra, teenisid 1937. aastal 96,2 prots. kõigi kolhooside külvipinnast.

Tarbeainetega varustamise tõusust annab tunnistust jaotikaubanduse läbikäikude kasv 3,8-kordseks.

Mis puutub Turkmeni vabariigi kultuuri ja tervishoiu seisukorda, siis see näitas eriti hoogsat paranemist. Alg- ja keskkoolides õppijate arv kasvas 78 prots. võrra, kuid seejuures 5.—10. klassi õpilaste arv isegi 3,2-kordseks. Raamatute hulk avalikes raamatukogudes kahekordistus, kinode arv suurenes 42 prots. (1937. a. — 230) ja teatrite arv — 60 prots. võrra (1937. a. — 8), kuna 1914. aastal kinosid oli vaid 6 ja teatrid täiesti puudusid. Ajalehtede aastatiraash kasvas teise viisaastakuga 2,4 korda.

Tervishoiu alal haigevoodite arv suurenes 86 prots. võrra, sünnitusvoodite arv — 3,8-kordseks (1937. a. — 603) ja arstide arv — 44 prots. võrra (1937. aastal — 528). Võrdluseks olgu märgitud, et tsaariajal, enne maailmasõda, sünnitusvooideid üldse polnud, kuna arste oli vaid 56.

Usbeki Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.

Узбекская Советская Социалистическая Республика.

Rahvaarvult suurimaks Kesk-Aasias asuvatest liiduvabariikidest on 6,3 miljonit elanikku omav Usbeki Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.

Järgmine tabel annab ettekujutuse Usbekistani rahvamajanduse ja kultuurialade arengust teise viisaastaku aastatel:

	1932. a.	1937. a.	Kasv % ⁰ / ₀ -es
Tööstus.			
Tööstustoodang (miljardites rublades 1926./27. a. hindades)	0,7	1,7	+144
Elektrijõu toodang (miljonites kilovatt-tundides)	93,6	276,2	+195
Nafta- ja gaasiõlitoodang (tuhandetes tonnides)	46,8	365,0	7,8 korda
Metallitöötlemise tööstuse toodang (miljonites rublades 1926./27. a. hindades)	32,2	146,0	+353
Puuvillapuhastamise tööstuse toodang (miljonites rublades 1926./27. a. hindades)	293,1	585,6	+100

	1932. a.	1937. a.	Kasv % ⁰ / ₀ -es
Põllumajandus.			
Kolhoosidesse on astunud talundite üldarvust (protsentides)	81,7	95,0	—
Kogu külvipind (miljonites hektarites)	2,6	2,7	+ 2
Teravilja kogusaak (tuhandetes tonnides)	627,9	988,3	+ 57
Toorpuuvilla kogusaak (tuhandetes tonnides)	814,1	1.527,9	+ 88
Veiste arv (miljonites tükkides)	0,9	1,4	+ 60
Lammaste ja kitsede arv (miljonites tükkides)	2,0	4,0	+100
Traktorite üldvõimsus (tuhandetes hobujõududes)	106,1	312,9	+195
Kombainide arv (tuhandetes tükkides)	0,3	1,4	+367
Masinatraktorijaamade arv	78	163	+109
Mas.-traktorijaamade poolt teenitavate kolhooside külvipind protsentides kõigi kolhooside külvipinnast	58,4	90,7	—

Transport ja kaubandus.

Raudteede kaubavedu (miljonites tonnides)	6,1	12,1	+100
Jaotikaubanduse müügiläbikäigud (miljardites rublades)	1,1	4,7	+340

Haridus ja tervishoid.

Õpilaste arv alg- ja keskkoolides (tuhandetes)	644,3	931,8	+ 45
Raamatute arv avalikes raamatukogudes (miljon. eksempl.)	1,4	1,7	+ 21
Kinoseadete arv	469	533	+ 14
Teatrite arv	32	36	+ 13
Ajalehenumbrite üldarv aastas (tuhandetes eksemplarides)	8,8	18,7	+113
Haigevoodite arv (tuhandetes)	9,3	15,8	+ 70
Arstide arv (tuhandetes)	1,7	2,3	+ 39

Tööstuse üldtoodang tõusis teise viis-aastakuga 684 miljonilt rublalt 1932. aastal 1.668 miljoni rublale 1937. aastal (1926/27. a. hind.), s. o. 2,4 korda. Elektrijõu toodang kasvas kolmekordseks, nafta ja gaasiõli toodang — 7,8-kordseks; metallitöötlemise tööstuse toodang suurenes 4,5 korda ja puuvillapuhastamise tööstuse toodang — kahekordseks, kuna puuvillatööstuse toodang — 4,8-kordseks. Asutati suur-puuvillatööstus, põllumajandusmasinate tööstus, jalanõudetehas, tsemenditehas, terve rida elektrijõujaamu.

Mis puutub põllumajandusse, siis siin Usbekistan on Nõukogude Liidu põhiliseks puuvilla- ja siidibaasiks. Peamist hektarisaakide tõusu tõttu toorpuuvilla kogusaak tõusis 88 prots. võrra, millisel asjaolul oli mõõduandev tähtsus Nõukogude Liidu vabastamises puuvilla sisseveost ja Nõukogude Liidu tekstiiltööstuse täielikule kindlustamisele omamaa puuvillaga. Teraviljasaak suurenes 57 prots. võrra.

Veiste arv tõusis 60 prots. võrra ja lammaste ning kitsede arv — enam kui kahekordseks. Suurt ehitustegevust avaldati niisutusseadete püstitamises. Teise viis-aastaku lõpuks olid kollektiviseerunud peagu kõik (95 prots.) üksiktalundid.

Traktorite üldvõimsus põllumajanduses suurenes kolmekordseks, kombainide arv — isegi ligi viiekordseks. Selle tagajärjel masinatraktorijaamad, millede arv kahekordistus, haarasid peagu kõik kolhoosid (90,7 prots. kõigi kolhooside külvipinnast).

Suurt arengut näitas teisel viis-aastakul kultuur-sotsiaalne ülesehitus. Kõigepealt jaotikaubanduse müügiläbikäigud tõusid tervelt 4,4 korda, mis tõendab rahva ainelise taseme järsku tõusu. Edasi õpilaste arv alg- ja keskkoolides kokku suurenes 45 prots. võrra, seejuures 5.—10. klasside õpilaste arv isegi 4,7 korda. Avalike raamatukogude raamatute hulk suurenes 21 prots., kinoseadete arv — 14 prots. võrra (kusjuures heliseadete arv, mida 1932. aastal üldse polnud, tõusis 263 peale), teatrite arv kasvas 13 prots. võrra. Kinoseadete arv tõusis seega 533 ja teatrite arv — 36 peale, kuna tsaariaegsel 1914. aastal neid oli võrratult vähem — esimesi 25 ja teisi ainult üks. Ajalehtede numbrite arv aastas suurenes enam kui kahekordseks.

Tervishoiu alal tuleb märkida haigevoodite kasvu 70 prots. võrra, sünnitusvoodite arvu tõusu 2,1 korda (1937. a.

— 2,0 tuhat voodit) ja arstide arvulist kasvu 39 prots. võrra (1937. a. — 2,3 tuhat). Tsaariaegsega võrreldes on tehtud

hiigledeusamme — 1914. aastal polnud, näiteks, sünnitusvoodeid üldse, kuna arste oli 128.

Tadshiki Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.

Таджикская Советская Социалистическая Республика.

1,5-miljonilise rahvastikuga Tadshiki Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi aren-

gut teise viisaastaku aastatel iseloomustavad järgmised arvulised andmed:

	1932. a.	1937. a.	Kasv % ⁰ / ₀ -es
Tööstus.			
Tööstustoodang (miljonites rublades 1926./27. a. hindades)	51,0	187,0	+267
Elektrijõu toodang (miljonites kilovatt-tundides)	1,5	28,1	18,7 korda
Nafta ja gaasiõli toodang (tuhandetes tonnides)	18,9	28,4	+ 50
Põllumajandus.			
Kolhoosidesse on astunud talundite üldarvust (protsentides)	41,9	89,9	—
Kogu külvipind (tuhandetes hektarites)	801,6	787,0	— 2
Teravilja kogusaak (tuhandetes tonnides)	383,3	488,1	+ 27
Toorpuuvilla kogusaak (tuhandetes tonnides)	50,6	178,4	+253
Veiste arv (tuhandetes tükkides)	336,1	500,1	+ 49
Lammaste ja kitsede arv (miljonites tükkides)	0,8	1,6	+114
Traktorite üldvõimsus (tuhandetes hobujõududes)	26,1	54,7	+110
Kombainide arv (tükkides)	24	63	+163
Masinaatraktorijaamade arv	23	45	+ 96
Mas.-traktorijaamade poolt teenitavate kolhooside külvipind protsentides kõigi kolhooside külvipinnast	?	43,9	—
Transport ja kaubandus.			
Raudteede kaubavedu (miljonites tonnides)	0,8	1,5	+ 82
Jaotikaubanduse müügiläbikäigud (miljonites rublades)	199,0	811,0	+308
Haridus ja tervishoid.			
Õpilaste arv alg- ja keskkoolides (tuhandetes)	125,0	221,0	+ 77
Raamatute arv avalikes raamatukogudes (tuhand. eksempl.)	107,0	257,8	+141
Kinoseadete arv	44	123	+180
Teatrite arv	9	13	+ 44
Ajalenumbrite üldarv aastas (tuhandetes eksemplarides)	2,4	4,5	+ 88
Haigevoodite arv (tuhandetes)	2,0	3,2	+ 60
Arstide arv	243	392	+ 61

Tadshikistani tööstustoodangu väärtus suurenes 1932. aastal olnud 51 miljoni rublalt 187 miljoni 1937. aastal (1926/27. a. hindades), mis tähendab tervelt 3,7-kordset kasvu. Naftatoodang tõusis 50 prots. võrra, elektrijõu toodang — 18,7 korda. Ehitati üks elektrijõujaam, kuus puuvillapuhastamise vabrikut ja üks nahavabrik; ettevalmistustööd söelademetes esmakordseks kasutamiseks on lõpule viidud.

Põllumajandus kasvas peamiselt puuvillakasvatuse ja karjakasvatuse arendamise suunas. Toorpuuvilla kogusaak suurenes 3,5-kordseks, kusjuures eriti laienes egiptuse puuvilla pindala. Valmis

suur niisutusseadetesüsteem, mis andis juurde 22,5 tuhat hektarit uusi niisutatavaid maid. Teraviljade saak kasvas 27 prots. võrra. Karjakasvatuse alal tuleb alla kriipsutada veistearvu kasvu 49 prots. võrra, lammaste ja kitsede — 2,1 korda ja hobuste — 25 prots. võrra (1937. a. — 102,2 tuhat hobust). Traktorite võimsus suurenes kahekordseks, kuna kombainide arv — 2,6-kordseks. Masinaatraktorijaamad haarasid teise viisaastaku lõpuks ligi poole (43,9 prots.) kõigi kolhooside üldkülvipinnast.

Raudteede kaubavedu kasvas 82 prots. võrra, ulatudes 1937. aastal 1,5 miljoni tonnile, mis 9-kordselt ületab tsaariaegse

1913. aasta. Seejuures raudteedevõrk laienes 28 prots. võrra, tõustes 1937. aastaks 245 kilomeetrile. Rahva tarbeainetega varustamise näitaja — jaotikaubanduse — lähikäigud tõusid teise viisaastakuga 4,1 korda.

Kultuuri ja tervishoiu arendamise ajal on Tadžikistani saavutused eriti tõsised. Seda näitab juba see, et õpilaste arv alg- ja keskkoolides tõusis 77 prots. võrra; 5.—10. klasside õpilaste arv kasvas seejuures 5,5 korda. Avalike raamatukogude raamatute arv suurenes 2,4-kordseks. Kinoseadeid tuli juurde 79 (+180 prots.),

teatreid — neli (+44 prots.), kuna ajalehtede aastatiraash suurenes 88 prots. võrra.

Tervishoiuala tõusu iseloomustavad haigevoodite arvu kasv 60 prots. võrra ja arstide kasv 61 prots. võrra, kuna sünnitusvoodite hulk tõusis tervelt 3,4-kordseks (1937. a. — 361 voodit). Tsaariaegne tase on kaugele maha jäetud. See nähtub kas või sellest, et 1937. aastal oli kinoseadeid 123 ja teatreid 13, kuna 1914. aastal mõlemad hoopis puudusid. Samuti polnud tsaariajal olemas sünnitusvoodeid, kuna arste leidis vaid 13 praeguste 392 asemel.

Kasahhi Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.

Казахская Советская Социалистическая Республика.

Usbekistani kõrval on teiseks suurimaks liiduvabariigiks Kesk-Aasias Kasahhi Nõukogude Sotsialistlik Vabariik; ta rahvaarv ulatub 6,1 miljonile.

Järgmine tabel annab pildi Kasahstani võimsast arengust teise viisaastaku aastatel:

	1932. a.	1937. a.	Kasv % ⁰ / ₀ -es
Tööstus.			
Tööstustoodang (miljonites rublades 1926./27. a. hindades)	406,0	982,0	+142
Elektrijõu toodang (miljonites kilovatt-tundides)	66,5	288,3	+334
Söetoodang (miljonites tonnides)	0,7	4,2	+482
Nafta- ja gaasiõlitoodang (tuhandetes tonnides)	249,0	493,2	+98
Värvilise metallurgia toodang (miljonite rublades 1926./27. a. hindades)	35,4	102,5	+190
Metallitöötlemise tööstuse toodang (miljonites rublades 1926./27. a. hindades)	14,4	108	+650
Põllumajandus.			
Kolhoosidesse on astunud talundite üldarvust (protsentides)	73,1	97,5	—
Kogu külvipind (miljonites hektarites)	5,4	5,8	+8
Teravilja kogusaak (miljonites tonnides)	2,3	3,7	+60
Toorpuuvilla kogusaak (tuhandetes tonnides)	53,2	124,2	+133
Veiste arv (miljonites tükkides)	1,6	3,1	+95
Lammaste ja sigade arv (miljonites tükkides)	2,3	5,3	+134
Traktorite üldvõimsus (miljonites hobujõududes)	119,4	463,5	+288
Kombainide arv (tuhandetes tükkides)	1,2	7,8	+550
Masina- ja traktorijaamade arv	112	287	+156
Mas. ja traktorijaamade poolt teenitavate kolhooside külvipind protsentides kõigi kolhooside külvipinnast	40,3	84,6	—
Transport ja kaubandus.			
Raudteede kaubavedu (miljonites tonnides)	7,1	19,3	+170
Jaotikaubanduse müügilähikäigud (miljardites rublades)	0,8	3,0	+232
Haridus ja tervishoid.			
Õpilaste arv alg- ja keskkoolides (miljonites)	0,6	1,0	+77
Raamatute arv avalikes raamatukogudes (miljonites eksemplarides)	0,6	2,5	+290
Kinoseadete arv	633	846	+24
Teatreite arv	6	26	+333
Ajalehenumbrite üldarv aastas (tuhandetes eksemplarides)	7,3	29,2	+300
Haigevoodite arv (tuhandetes)	9,0	16,3	+81
Arstide arv (tuhandetes)	0,8	1,4	+77

Kasahstan arenes teise viisaastaku jooksul Nõukogude Liidu üheks põhirajooniks kujunemise suunas värvilise metallurgia, söe, nafta, toitainetetööstuse alal. Tööstustoodang kasvas 406 miljonilt rublalt 1932. aastal 982 miljonile 1937. aastal (1926/27. a. hindades), s. o. 2,4 korda. Värvilise metallurgia toodang suurenes 2,9 korda, söetoodang — 5,8 korda, keemiatööstuse toodang — 2,9 korda, elektriõu toodang — 4,3 korda. Lihatoodang kasvas 2,4-kordseks, ja vastlekkinud suhkrutööstuse toodang tõusis 13,9-kordseks.

Loodi uus võimas värvilise metallurgia rajoon; laiendati ja ehitati kaks metallikombinaati, ja Balhashski vasesulatamiskombinaadi ehitamine jõudis lõppjärku. Alustati inglistina, volframi, boraatide ja teiste haruldaste metallide ning mineraalide lademete töötlemist. Kasahstan andis 1937. aastal enam kui $\frac{2}{3}$ Nõukogude Liidu üldisest tinatoodangust. Naftatoodang tõusis ligi kahekordseks.

Teiste tööstusharude suhtes tuleb veel mainida rea ettevõtete ehitamist keemia- ja toitainetetööstuse alal.

Põllumajanduses on edusammud samuti väga suured. Teravilja kogusaak suurenes 60 prots. võrra, toorpuuvilla saak — 2,3 korda ja suhkrunaeri saak — isegi 33 korda (1937. a. — 364 tuhat tonni). Karja arv näitas järsku kasvu: veiste arv suurenes peagu kahekordseks, lamaste ja kitsede — 2,3-kordseks ja hobuste arv — 45 prots. võrra (1937. a. — 639 tuhat tükki). Võimsat arengut soodustas asjaolu, et peagu kogu Kasahstani põllumajandus osutus sotsialiseerituks — 97,5 prots. talunditest oli viisaastaku lõpuks astunud kolhoosidesse. Käsikäes sellega suurenes ka mehhaniseerimine: traktoripargi võimsus kasvas ligi nelja-

kordseks ja kombainide hulk — $6\frac{1}{2}$ -kordseks. Valdav enamus (84,6 prots.) kolhooside külvipinnast on haaratud masinatraktoriijaamadest.

Transpordi alal olid ehitustööd eriti laiaulatuslikud. Teise viisaastaku kestes valmis 1 tuhat kilomeetrit uusi raudteeliine, ja umbes 1 tuhat kilomeetrit jäi pooleli. Selle tagajärjel raudteede kaubavedu tõusis viisaastakuga 2,7-kordseks, ulatudes 1937. aastal 19,3 miljoni tonnile. See arv ületab tsaariaegse 1913. aasta vedude koguse (1,1 miljonit tonni) ligi 18 korda.

Eriti suurt tõusu osutas Kasahstani sotsiaal-kultuuriline tase, samuti ka ta rahvastiku aineline tase, mida tõendab jaotikaubanduse müügiläbikäikude kasv 3,6-kordseks. Õpilaste arv alg- ja keskkoolides kokku suurenes teise viisaastakuga 77,3 prots. võrra, seejuures aga kõrgemates 5.—10. klassides — tervelt 3,9 korda. Kõrgemates õppeasutustes õppijate arv tõusis enam kui kahekordseks. Raamatute hulk avalikes raamatukogudes suurenes ligi neljakordseks. Kinoseadete arv tõusis 24 prots. võrra, võrdudes 1937. aastal 864-le, kuna tsaariaegsel 1915. aastal neid leidis vaid 20. Teatrite arv suurenes 26 peale, s. o. 4,3 korda rohkem kui 1932. aastal; 1914. aastal oli neid vaid kaks. Ajalehenumbrite arv aastast kasvas neljakordseks.

Lõpuks samuti tervishoiualal oli areng kiire, nagu nähtub sellest, et haigevõrdite arv tõusis 81 prots. võrra, kohtade arv lastesõimedes — 85 prots. võrra (1937. a. — 11,1 tuhat) ja arstide arv 77 prots. võrra (1937. a. — 1,4 tuhat), kuna tsaariaegsel 1914. aastal lastesõimeid polnud üldse ja arste leidis vaid 15 kogu praegusel maa-alal.

Kirgiisi Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.

Киргизская Советская Социалистическая Республика.

Ühe väiksema Kesk-Aasias asuva liiduvabariigi — Kirgiisi Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi (1.459 tuhat elanik-

ku) — areng nii majanduslikul kui ka sotsiaal-kultuurilisel alal osutus teisel viisaastakul järgmiseks:

	1932. a.	1937. a.	Kasv % ⁰ / ₀ -es
Tööstus.			
Tööstustoodang (miljonites rublades 1926/27. a. hindades)	79,0	170,0	+115
Elektrijõu toodang (miljonites kilovatt-tundides)	12,4	28,9	+133
Söetoodang (tuhandetes tonnides)	720,0	896,0	+ 24
Peensuhkru toodang (tuhandetes tonnides)	8,3	54,8	+560
Põllumajandus.			
Kolhoosidesse on astunud talundite üldarvust (protsentides)	67,4	89,1	—
Kogu külvipind (miljonites hektarites)	1,0	1,0	+ 1
Teraviljade kogusaak (tuhandetes tonnides)	551,2	731,1	+ 33
Toorpuuvilla kogusaak (tuhandetes tonnides)	46,6	95,0	+104
Suhkrunaeri kogusaak (tuhandetes tonnides)	53,2	446,8	+740
Veiste arv (tuhandetes tükkides)	315,4	486,0	+ 54
Traktorite koguvõimsus (tuhandetes hobujõududes)	18,9	73,8	+291
Kombainide arv	14	582	42 korda
Lammaste ja kitsede arv (miljonites tükkides)	0,9	1,9	+ 99
Masina- ja traktorijaamade arv	16	53	+231
Mas.-trakt. jaamade poolt teenitavate kolhooside külvipind protsentides kõigi kolhooside külvipinnast	40,2	79,2	—
Transport ja kaubandus.			
Raudteede kaubavedu (miljonites tonnides)	1,0	2,5	+160
Jaotikaubanduse müügiläbikäigud (miljonites rublades)	203,0	658,0	+224
Haridus ja tervishoid.			
Õpilaste arv alg- ja keskkoolides (tuhandetes)	145,8	265,0	+ 82
Raamatute arv avalikes raamatukogudes (tuhandetes eksemplarides)	?	325,5	—
Kinoseadete arv	105	157	+ 50
Teatrite arv	4	17	+325
Ajalehenumbrite üldarv aastas (tuhandetes eksemplarides)	0,8	3,2	+300
Haigevoodite arv (tuhandetes)	1,6	2,8	+ 81
Arstide arv	224	315	+ 41

Kirgiisia tööstustoodangu üldväärtus tõusis 79 miljonilt rublalt 1932. aastal 170 miljonile 1937. aastal (1926/27. a. hindades), mis teeb välja 2,2-kordse kasvu. Olles Kesk-Aasia liiduvabariikide peamiseks söebaasiks, Kirgiisia tõstis oma söetoodangu 25 prots. võrra. Elektrijõu toodang suurenes 2,3 korda. Asuti elavhõbeda lademete kasutamisele, ehitati tina- ja tsingikaevandus, rida tekstiilvabrikuid ja suhkruvabrik.

Peagu kõik (97,5 prots.) talundid on astunud kolhoosidesse, traktorite võimsus kogu põllumajanduses tõusis ligi neljakordseks, kombainide arv — 6¹/₂-kordseks. Kirgiisia põllumajanduse peaharud — karjakasvatus ja tehnilised kultuurid näitasid kiiret arengut. Toorpuuvilla saak tõusis kahekordseks ja suhkrunaeri saak — 8,4 korda, millega pandi alus oma suhkru- ja tekstiiltööstuse arengule. Ehitati suur niisutusseadete süsteem, milline andis 27 tuhat hektarit niisutatavat maad. Veiste arv suurenes 54 prots. võrra, lammaste ja kitsede — kaks korda ning hobuste — 13 prots. võrra (1937. a. — 362 tuhat).

Raudteid tsaariajal Kirgiisias üldse polnud. Praegu on neid 198 kilomeetri pikkuses; kaubavedu tõusis, võrreldes 1932. aastaga, 2,6-kordseks.

Elanike ainelise taseme tõusule viipab jaotikaubanduse läbikäikude tõus 3,2-kordseks.

Rahvastiku kultuurilise arengu alal tuleb kõigepealt alla kriipsutada õpilaste arvu kasvu alg- ja keskkoolides 82 prots. võrra, selle hulgas 5.—10. klassides — 4,5 korda. Kõrgemates õppeasutustes õppijate arv tõusis isegi 6-kordseks. Edasi võiks veel märkida kinoseadete arvu kasvu 50 prots. võrra (1937. a. — 157) ja teatrite — 3,3 korda (1937. a. — 17), kuna tsaariaegsel 1914. aastal oli esimesi vaid üks ja teatreid polnud üldse.

Kirgiisi vabariigi tervishoiu tõusu iseloomustab haigevoodite hulga kasv 81 prots. võrra, lastesõimedes kohtade arvu kasv 3,3 korda ja arstide üldarvu kasv 1,4 korda. Kohti lastesõimedes oli seega 1937. aastal 2,0 tuhat ja arste — 315, kuna 1914. aastal lastesõimed hoopis puudusid ja arste oli 15 ümber.

Положение экономики Эстонии в 1939 г.

EESTI MAJANDUSE SEISUKORD 1939. A.

В новейшем декабрьском номере органа Эстонского Конъюнктурного Института помещен обзор, описывающий состояние народного хозяйства Эстонии в текущем 1939 году и характеризующий новые моменты, внесенные в него возникновением европейской войны. На основе этого обзора написана настоящая статья.

В последние годы развитие сельского хозяйства шло путем подъема, и в 1937/38 с.-х. году валовая продукция сельского хозяйства достигла по объему рекордной высоты. В 1938/39 году объем продукции пребывал приблизительно на том же рекордном уровне. Рост продукции был, наряду с сокращением денежных расходов сельских хозяев, фактором, парализовавшим влияние вызванного кризисом падения цен на сельскохозяйственные продукты и тем самым и снижение покупательной силы их. Он парализовал также влияние крупного повышения заработной платы сельскохозяйственных рабочих. В результате рентабельность в сельском хозяйстве оказалась даже выше, чем в докризисный период 1925—1928 гг.

Текущий 1939/40 год по ряду причин является неблагоприятным для сельского хозяйства. Вследствие неблагоприятных погодных условий продукция полеводства пала, вследствие чего создались затруднения в области скотоводства, и продукция последнего также стала сокращаться.

Правда, валовой сбор продовольственных хлебов, в размере 291 тыс. тонн, превысил как прошлогодний урожай (282,4 тыс. тонн), так и средний урожай последних 10 лет, и поэтому его можно считать удовлетворительным. Но зато продукция кормовых культур значительно сократилась, именно по линии грубых кормов. Валовой сбор полевых трав на половину (51 проц.) ниже прошлогоднего и на 30 проц. ниже среднего урожая последних 10 лет. Урожай луговых трав также

уступает как прошлогоднему (на 20 проц.), так и среднему за последние 10 лет (на 10 проц.); яровой соломы также меньше прошлогоднего. В общем валовой сбор грубых кормов оценивается в 560 млн. условных кормовых единиц против 807 млн. в прошлом году и 640 млн. в среднем за 10 лет, что означает падение соответственно на 30 проц. и 13 проц., между тем как поголовье скота в текущем году выше уровня сравниваемых периодов.

Производство кормовых хлебов не смогло возместить дефицита, ибо осталась на прошлогоднем уровне, составив всего 375 тыс. тонн против 385 тыс. 1938 года. В исчислении в условных кормовых единицах, продукция кормовых хлебов равна 333 млн. единиц против 336 млн. в 1938 году и 290 млн. в среднем за 10 лет. Таким образом, положение с кормовыми хлебами представляется удовлетворительным.

В связи с неудовлетворительностью кормовой базы, в текущем сельскохозяйственном году, несомненно, сократится продукция скотоводства по всем видам скота, и может пострадать и продукция будущего 1940/41 сельскохозяйственного года.

Ввиду того, что крупная часть товарной продукции сельского хозяйства идет на экспорт, положение на внешних рынках оказывает сильное влияние на цены сельскохозяйственных продуктов и тем самым и на состояние сельского хозяйства. Цены сельскохозяйственных товаров на мировом рынке показали с началом войны рост, составивший, однако, к ноябрю только 10

проц. против довоенного августа. Нового значительного повышения цен вряд ли можно ожидать, ибо цены теперь устанавливаются главным образом покупателями, а роль продавца в деле образования цен стала небольшой. Политика же стран-покупателей в области цен сводится к сохранению их на довоенном уровне. Перспективы по сбыту сельскохозяйственных продуктов, хотя и стали затруднительными, все же обеспечивают сбыт продукции в прежнем объеме.

При небольшом росте цен на сельскохозяйственные продукты цены товаров, покупаемых сельским хозяйством, показывают за последние месяцы значительное повышение, каковая тенденция, по всем признакам, будет продолжаться.

Повышение заработной платы сельскохозяйственных рабочих предвидится и в текущем с.-х. году, ибо привлечение иностранных рабочих стало почти невозможным. Этот фактор, наряду с ухудшением соотношения между продажными и покупательными ценами, а также с сокращением валовой продукции, вызывает снижение рентабельности сельского хозяйства. Предотвращение повышения заработной платы возможно путем изыскания путей привлечения дополнительной рабочей силы и механизации сельскохозяйственных работ.

*

В итоге индустриализации народного хозяйства Эстонии за последние годы по изжитии кризиса был в 1938 году достигнут рекордный уровень продукции промышленности. В текущем 1939 г., судя по данным за 10 мес., ожидается дальнейший рост объема продукции приблизительно на 8 проц., что означает ускорение среднегодового темпа по сравнению с прошлым годом, когда прирост равнялся только 4 проц.

Однако, 1938 год характеризуется не только рекордным уровнем производства, но и переломом в сырьевом балансе промышленности. В этом году в сырьевом балансе крупной промышленности сырье отечественного происхождения впервые получило перевес над импортным сырьем, как вытекает из следующей таблицы:

Потребление сырья крупной пром-стью.

	1936 г.	1937 г.	1938 г.
	(млн. крон)		
Отечественное сырье . . .	28,2	36,5	42,1
Иностранное сырье . . .	33,3	37,3	37,4
Всего . . .	61,5	73,8	79,5

В 1938 году сырье отечественного происхождения составило свыше половины (53 проц.) всего сырья, потребленного крупной промышленностью, между тем как еще в предыдущие годы преобладали импортные сырые материалы. При этом оказывается, что экспортная промышленная продукция Эстонии в подавляющей части (свыше $\frac{3}{4}$) состоит из продукции, базирующейся на отечественном сырье.

В текущем году валовая продукция крупной промышленности в общем и по отраслям окажется, по ориентировочным подсчетам, следующей:

Валовая продукция крупной промышленности.

Suurtööstuse brutotoodang.

	1938 г.	1939 г.	Рост или падение. (в % -ах)
	(млн. крон)		
I. Добывающая . . .	7,2	8,3	+15,3
II. Минералооб. . .	8,3	9,3	+12,0
III. Металлооб. . .	19,1	20,0	+ 4,7
IV. Химическая . . .	16,8	20,0	+19,0
V. Кожевенная . . .	5,1	5,4	+ 5,9
VI. Текстильная . . .	43,9	46,0	+ 4,8
VII. Деревооб. . .	14,2	13,8	- 2,8
VIII. Бумажная . . .	15,9	17,2	+ 8,2
IX. Полиграфич. . .	4,3	4,4	+ 2,3
X. Пищевая . . .	30,2	33,0	+ 9,3
XI. Произв. одежды . . .	4,3	4,4	+ 2,3
XII. Электростанции . . .	5,6	5,7	+ 1,8
Всего . . .	174,9	187,5	+ 7,2%

Стоимость валовой продукции возрастет в текущем году примерно на 7 проц., по сравнению с 1938 годом; рост неттопродукции оказывается таким же: в 1938 году она составила 87,6 млн. крон, а теперь — 94,3 млн. крон. Рост показывают все отрасли, кроме деревообрабатывающей; особенно значительным был прирост в добывающей, минералообрабатывающей и химической промышленности.

Благодаря тому, что преимущественно развиваются отрасли, базирующиеся на отечественном сырье, доля последнего в сырьевом балансе будет еще больше, чем в 1938 году.

Осенью, в связи с началом войны, возникли крупные затруднения в деле снабжения эстонской промышленности импортным сырьем. Обычно из общей массы импортного сырья, ввозившегося для потребностей промышленности, свыше трети поступало из Германии, Англии и Франции; остальные две трети закупались, в первую очередь, из других стран Западной Европы, а также из южноевропейских стран и Америки. Война прервала, а отчасти затруднила связи с импортными рынками. Поэтому пришлось переориентироваться на новые рынки, каковой процесс еще не закончен. Вместе с тем крупные трудности возникли в отношении цен. По многим существенно важным сырым материалам, как напр. по железу и другим металлам, каучуку, сырым кожам и т. д., уровень цен за первые военные месяцы сильно повысился, главным образом в силу возросших транспортных и страховых расходов.

В сбыте промышленных продуктов внутренний рынок Эстонии занял мало-помалу решающее место, и в прошлом 1938 году уже около 74 проц. всей продукции крупной промышленности шло на внутренний рынок, вытесняя оттуда импортные товары. При этом наблюдается и рост экспорта промышленных товаров. Так, в 1938 году было вывезено продуктов крупной промышленности на сумму в 43,9 млн. крон, что на 3 проц. превышает экспорт 1937 года. В текущем году промышленный экспорт показывал дальнейший рост, увеличившись за 10 мес. на 5 млн. крон. С началом войны в этом экспорте предстают как по объему, так и структуре крупные изменения.

*

О положении внутренней торговли можно получить представление по данным об оборотах кооперативной торговли. Обороты кооперации составляют, правда, только около четверти общего розничного товарооборота, но благодаря тому, что товарная структура оборотов близко сходится со структурой всей розничной торговли, можно при анализе внутренней торговли базироваться на статистике кооперации.

В 1937 году розничный товарооборот

кооперативной торговли вырос, по сравнению с 1936 годом, на 24 проц. В 1938 году росл против 1937 года составил 0,7 проц. За 10 мес. 1939 года же товарооборот кооперации вырос против того же периода 1938 года приблизительно на 13 проц. При этом бросается в глаза резкое расширение оборотов в сентябре на 51 проц. против сентября 1938 года, объяснимое приобретением населением запасов по случаю возникновения войны. Однако, уже в октябре рост сменился падением на 5 проц., по сравнению с тем же месяцем 1938 года.

В силу затруднительности импорта многих товаров и сырых материалов теперь дальнейшее развитие розничной торговли, несомненно, пойдет по направлению к сокращению оборотов. Наряду с этим основным фактором сокращать обороты торговли будут также и ослабление производственной активности (вызывающее падение покупательной способности), повышение цен и сокращение кредитов. За последние месяцы продажа в кредит в преобладающей части вытеснена продажей против наличных и векселей.

*

Внешняя торговля за первые 10 мес. текущего года увеличилась на 5,4 проц., по сравнению с теми же месяцами прошлого года. При этом импорт пал на 3,8 проц. — с прошлогодних 90,7 млн. крон до 87,2 млн., а экспорт, наоборот, увеличился на 15,3 проц. — с 85,6 млн. крон до 98,6 млн. Ввиду того, что средний уровень цен как импортных, так и экспортных товаров остался в общем на прошлогоднем уровне, изменения в стоимостном выражении оборотов соответствуют объемным изменениям.

Состав импорта изменился следующим образом:

Структура импорта по признаку назначения.	10 мес. 1938 г.	10 мес. 1939 г.	Рост или падение.
	(млн. крон)	(млн. крон)	(в %-ах)
Средства производства	68,6	66,4	— 3,2
в т. ч.: сырые и полуобр. матер.	40,3	41,1	+ 2,0
оборудование	28,3	25,3	—10,6
Потребит. товары	22,1	20,8	— 5,9
Весь импорт	90,7	87,2	— 3,8%

Как видно, сокращение импорта обусловлено в основном падением ввоза оборудования, происшедшим в результате сокращения капиталовложений: крупные государственные и ряд частных инвестиций были закончены в прошлом году. Падение ввоза потребительских товаров объясняется усилением снабжения страны собственной продукцией.

Сдвиги в структуре экспорта характеризуются следующей таблицей:

Структура экспорта по отраслям производства.

Väljaveo koostis tootmisalade järgi.

	10 мес. 1938 г.	10 мес. 1939 г.	Рост. (в % -ах)
	(млн. крон)		
Сельскохозяйственные товары	45,1	50,6	+12,4
Промышленн. товары	31,9	36,7	+15,0
Лесные материалы	6,5	9,2	+41,2
Разные пищевые продукты	2,1	2,1	+ 0,2
Весь экспорт	85,6	98,6	+15,3%

Расширение экспорта состоялось по всем отраслям производства, причем особенно крупным оно было по лесным материалам, вывоз которых увеличился на 41,2 проц.

В общем можно отметить, что на внешнюю торговлю Эстонии благотворное влияние оказало всемерное усиление производственной активности, которое способствовало росту экспорта и внесло разнообразие в его состав, а также частично сократило импорт.

*

В области денежного и банковского дела в I квартале 1939 года развитие шло нормальным путем: как вклады, так и ссуды продолжали расти. Однако, во II квартале стало проявляться влияние все более обострявшегося внешнеполитического положения, и наблюдался небольшой отлив вкладов из банков. В III квартале воздействие этого фактора, усугублявшееся к тому же вспыхнувшей войной, стало весьма ощутительным. Вклады стали быстро сокращаться, будучи вложены в реальные ценности; ссуды же показали рост. Лишь в октябре наступило успокоение, и положение стало более или менее нормальным.

Банкнотное обращение, в связи с ростом народно-хозяйственных оборотов, по-

казывало в последние годы неуклонное расширение. Начиная же с июля текущего года, эмиссия стала расширяться все более растущим темпом. Обусловлено это, главным образом, необходимостью кредитования банков, попадавших в затруднительное положение вследствие отлива вкладов.

В то же время твердоценное покрытие эмиссии сократилось, в основном вследствие отлива иностранной валюты за границу для оплаты крупных государственных заказов; среди других факторов следует выделить еще и ограничение продажи нам товаров в кредит. В связи с тем пад значительно и процент покрытия.

Но при этом следует отметить, что, так как, из-за сокращения иностранного торгового кредита, эстонским банкам пришлось финансировать импорт в большей против прежнего мере, то косвенным покртием дополнительной эмиссии банкнот можно считать импортированные из-за границы товары, поскольку они остаются неприкосновенными запасами.

Цифровые данные о денежном и банковском деле приведены ниже, в разделе „Экономика Эстонии“.

*

Далее приводим характеризующие нынешний момент выдержки из речи председателя Эстонской торгово-промышленной палаты И. Пухка, произнесенной на общем собрании Палаты в середине декабря.

Предпосылки эстонской экономики для приступления к разрешению обусловленных европейской войной жизненных вопросов сами по себе не являются неблагоприятными.

Неизбежная переориентировка на рынки наших двух крупных соседей — СССР и Германии, от которых в данный момент сильно зависят наши экспортные и импортные возможности, обладает особенным значением потому, что мы вынуждены сбывать туда свои сельскохозяйственные продукты почти без конкуренции, получая за масло и мясные продукты цены, лишь на немногие проценты превышающие прежний уровень их, притом, однако, упла-

чивая за сырье для пужд нашей промышленности, напр. за железо — до 70 проц., за химические продукты — до 100 проц., за хлопок — до 30 проц. больше, чем до войны.

Ясно, что при таком повышении цен на импортируемые товары и сокращении экспортных возможностей мы неизбежно стоим перед крупными изменениями в ценах на нашем внутреннем рынке. Это, с свою очередь, вызовет сокращение объема работы на промышленных предприятиях в предстоящем году. Если же нам удастся поправить соотношение между ценами импортных и экспортных товаров и довести его до уровня, имевшегося до начала войны, то можем оптимистически идти навстречу предстоящему году в смысле сохранения объема продукции.

Наши круги не разделяют мнения, будто промышленность имеет возможность содержать, как это имеет место сейчас, 62 тыс. занятых, для работы которых в прошлом году нужно было импортировать огромные количества сырья, средств производства, транспортных средств и строительных материалов.

Для сохранения существующего объема работы мы нуждаемся в предстоящем году в количестве иностранной валюты, которое, учитывая нынешние цены на товары, по крайней мере на 30 млн. крон превышает 1938 год.

Но ввиду того, что уровень цен на сельскохозяйственные товары, лен и другие экспортные товары сейчас далеко отстает от подобного роста, то в будущем году, если положение не изменится, в торговом балансе образуется большой дефицит.

Мы не должны делать себе иллюзий. Мы должны смотреть правде прямо в глаза

и быть готовыми даже к наихудшей конъюнктуре.

Эстония богато снабжена сельскохозяйственными продуктами, и голода не нужно бояться, если даже работа на фабриках сузится. Нам надо только реорганизоваться.

Точно также у нас основываются некоторые новые промышленные предприятия для добывания и обработки пока мало использованных сырых материалов. Эти возможности тем более приветствуемы, что они хоть частично смогут покрыть, видимо, неизбежное сокращение работы в других отраслях.

Позиция внутренней торговли довольно колеблющаяся и зависима от обстановки. Несомненно, в ближайшем будущем можно считаться с падением товарооборота внутренней торговли за счет роста стоимости жизни. Импорт наших товаров шел, главным образом, из воюющих государств; уменьшение предложения и ухудшение условий с их стороны не преминут оказать свое влияние.

Трудные задачи поставлены также перед нашим судоходством, которое быстро и целесообразно должно реагировать на изменения в конъюнктуре, регулятивах и прочих условиях, особенно оберегая судоходство от гибели материальной части. До сих пор эстонское судоходство умело своей инициативой преодолевать затруднения, хотя события самого последнего времени бросили мрачную тень и на эту отрасль.

Ограничения, неизбежно вызываемые чрезвычайными временами, оказали свое влияние и на наше банковское дело. Несмотря на это, банки все же сумели быстро приспособиться, работа их удовлетворительна, и они по-прежнему стоят на твердой основе.

Nõukogude Liidu majandus.

Экономика СССР.

Väliskaubandus.

ВНЕШНЯЯ ТОРГОВЛЯ.

Kaubanduskokkulepped Balti riikidega.

Торговые соглашения с балтийскими странами.

Lisaks Majandus-Bülletääni eelmises numbris mainitud kaubanduskokkulepetele Eestiga (28. sept.) ja Leeduga (15. okt.) sõlmis Nõukogude Liit 18. oktoobril kaubanduskokkuleppe ka Lätiga. Kokkulepe näeb ette Nõukogude-Läti kaubavahetuse läbikäikude tõusu 1939/40. aastal 60 miljoni latile.

Uute kokkulepete põhjal Balti riikide ja Nõukogude Liidu vahelise kaubanduse üldlääbikäigud (sisse- ja väljavedu kokku) kujuneksid 1940. aastal, kõrvutades 1938. aasta läbikäikudega, järgmisteks, kusjuures kokkulepetes ettenähtud läbikäike 1939/40. aasta 14 (Läti, Leedu) ja 15 kuu (Eesti) kohta on vastavalt vähendatud 1940. kalendriaasta läbikäikude saamiseks:

Oletatav Balti-Nõukogude kaubanduse tõus.*)

Ориент. рост балто-советской торговли.

	1938. a.	1940. a.	Kasv %%-es
Eesti (miljon. kr.)	9,6	31,2	+225
Läti (miljon. lat.)	16,0	51,4	+221
Leedu (miljon. lit.)	28,3	34,3	+21

Nagu näha, osutub kaubanduse läbikäikude tõus suurimaks Eestil, nimelt 3,3-kordseks võrreldes 1938. aastaga. Lätil ulatub tõus peagu samaks — 3,2-kordseks, kuna Leedu läbikäigud Nõukogude Liidu suurenevad vaid 21 prots. võrra. Ent veelgi tähtsam on saada ettekujutust sellest, milliseks kujuneks Nõukogude Liidu osatähtsus Balti riikide väliskaubanduses, sest on ju iga üldväliskaubanduse suurus erinev. Oletades, et Balti riikide väliskaubanduse üldlääbikäik jääb 1940. aastal püsima 1938. aasta tasemele, oleksid Nõukogude Liidu erikaalud selles 1940. aastal järgmised:

*) Lat võrdub praegu 79 sendile ja lit — 68 sendile; 1938. aasta kursid olid vähe madalamad — vastavalt 73 ja 63 senti.

Nõukogude Liidu osatähtsus.

Удельный вес СССР.

	1938. a.	1940. a.
	(prots.)	
Eesti väliskaubanduses	4,5	14,6
Läti	3,5	11,2
Leedu	6,2	7,5

Seega kaubandus Nõukogude Liiduga moodustaks 1940. aastal 14,6 prots. Eesti väliskaubanduse üldlääbikäigust 1938. aasta 4,5 prots. asemel, Lätil — 11,2 prots. (1938. a. — 3,5 prots.) ja kõige vähem Leedul — 7,5 prots. (1938. a. — 6,2 prots.). Sellest nähtub, et sõlmitud kokkulepetest on Eesti oma kõige soodsam. Kahtlemata saab Nõukogude Liidu osatähtsus veelgi suurem olema, sest Balti riikide väliskaubanduse läbikäigud peaksid sõjaolude tõttu langema. Samuti ka seetõttu, et kokkulepetes on ette nähtud, et täiendava sisseveoga Nõukogude Liidust (mida ei sisalda kaubanduskokkulepetes kindlaks määratud kaubalääbikäikude arvud) kaetakse summad, millised laekuvad Balti riikidele nende laevade prahtimisest Nõukogude Liidu poolt, Nõukogude transiidist jne.

Võrreldes käesoleva 1939. aastaga, peaks 1940. aasta läbikäikude ja osatähtsuse tõus olema veelgi suurem, sest otsustades esimese kaheksa kuu kohta avaldatud andmete järgi, on kaubanduse läbikäigud madalamad kui 1938. aastal.

Sisseveokaupade muutumine väljaveokaupadeks.

Преобразование импортных товаров в экспортные.

Rahvamajanduse hooga arenemise tõttu on Nõukogude Liidul langenud ära vajadus paljuid kaupu välismaalt sisse vedada, ja mitmedki neist on taale isegi kujunenud tähtsatteks väljaveokaupadeks. Järgmised andmed illustreerivad seda kujunemisprotsessi võrreldes tsaariaegsega:

	1913. a.*)	1937. a.
	(miljon. rbl.)	
Kivisüsi		
Sissevedu	383,2	0,4
Väljavedu	3,5	31,0
Saldo	-379,7	+30,6
Malm		
Sissevedu	13,5	—
Väljavedu	0,1	16,3
Saldo	-13,4	+16,3
Põllumajandus-		
masinad		
Sissevedu	180,6	0,3
Väljavedu	—	5,3
Saldo	-180,6	+5,0
Autod, mootorrattad		
Sissevedu	78,7	1,8
Väljavedu	—	24,1
Saldo	-78,7	+22,3
Väetised		
Sissevedu	49,9	0,1
Väljavedu	7,7	29,0
Saldo	-42,2	+28,9
Puuvill		
Sissevedu	499,5	33,9
Väljavedu	—	55,8
Saldo	-499,5	+21,9

	1913. a.*)	1937. a.
	(miljon. rbl.)	
Karusnahad töötletud		
Sissevedu	32,2	—
Väljavedu	—	47,3
Saldo	-32,2	+47,3
Sool		
Sissevedu	5,9	—
Väljavedu	0,7	2,8
Saldo	-5,2	+2,8
Konservid		
Sissevedu	16,3	0,5
Väljavedu	0,4	15,4
Saldo	-15,9	+14,9

Olles tsaariajal üheks tähtsamaks sisseveokaubaks, on kivisüsi nüüd muutunud väljaveokaubaks. Veelgi tähtsam tolleaegne sisseveokaup — puuvill, mida 1913. aastal veeti sisse 500 miljoni rubla eest, on samuti kujunenud väljaveokaubaks, sest 1937. aastal eksporditi seda 56 miljoni rubla eest, kuna imporditi vaid 34 miljoni rubla väärtuses, nimelt kõrgesordilist egiptuse puuvilla, mille kasvatus Nõukogude Liidus, kuigi kiirelt kasvades, ei suuda veel rahuldada kogu tarvidust. Esiletõstmist väärib veel põllumajandusmasinate väljavedu, kuna neid tsaariajal üldse välja ei veetud ja sisse toodi tervelt 181 miljoni rubla väärtuses.

Tööstus.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ.

Tööstustoodang 10 kuul k. a.

Промпродукция за 10 мес. т. г.

Nõukogude Liidu kogu tööstustoodang osutus käesoleva aasta 10 kuul (jaanuar—oktoober) kõrgemaks 1938. aasta samast ajavahe- mikuks 14,4 prots. võrra, hinnates mõlema aasta toodangud ühesugustes 1926/27. aasta hindades. Seejuures suurtööstuse toodang tõusis 15 prots. võrra. Kasvutempo on kõrgem kui eelmisel aastal, mil võrdus 12 protsendile, ja ühtlasi ületab ka kolmanda viieaastaka- va poolt ettenähtud aastakeskmise 14-protsendilise kasvu.

Eriti suurt tõusu osutab masinaehituse ja riigikaitseliste tööstusettevõtete toodang, mil- line tõusis kümne kuuga 29 prots. võrra, kus- juures riigikaitsetööstuse toodang eraldi võetult suurenes tervelt 45 prots. võrra. Ent mõ- ned tööstusharud, nagu metallurgia ja kütte- ainetetööstus, jäävad oma toodangu kasvult kogu tööstuse tõusutempost maha. Teistest tööstusharudest võiks nimetada tekstiiltöös-

tust, mille toodang esimesel kümnel kuul üle- tas eelmise aasta samad kuud 9,5 prots. võr- ra, ja kergetööstust, kus toodangu tõus ulat- us 9 protsendile.

Töödistsipliini kõvendamine ja tööstuse juhtimise lähendamine ettevõtetele enestele aitasid kaasa tööproduktiivsuse kasvutempo tõusule. Kui möödunud aastal töölise keskmise tööproduktiivsuse tööstuses tõusis 11 prots. võrra, siis käesoleva aasta viimasel 10 kuul tõu- sis ta 17% võrra. Kuna tööproduktiivsuse tõus osutus kõrgemaks toodangu kasvust, siis sellest järeldub, et tööliste arv tööstuses on veidi vähenenud, milline asjaolu omab suure tähtsuse Nõukogude Liidus valitseva tööjõu- dade puuduse juures.

Paberitööstus.

Бумажная пром-сть.

Tsaariaegse Vene paberitööstuse arenemis- tase oli madal. 1913. aastal oli tolleaegse Ve- nemaal piirides (ilma Soometa) 212 paberi- ja tselluloositööstuse ettevõtet 41 tuhande töö- liseaga; paberi ja papi üldtoodang ulatus 400 tuhande tonnile. Ent enamjaolt need fabri-

*) Kaupade väärtus 1913. aastal on timber arvestatud praeguse Nõukogude rublakursi alusel.

kud kujutasid enestest väikeettevõtteid kuni 100 töölisega ja omasid väga mahajäänud tehnikat. Suur osa paberivabrikutest asus pealegi Poola, Läti ja Eesti territooriumil, nimelt umbes 75 ettevõtet, millede aastatoodang ulatus umbes 180 tuhande tonni paberile ja papile. Seega tsaristliku Vene paberitööstuse toodang praegustes Nõukogude Liidu piirides võrdus 1913. aastal 217 tuhande tonnile, sellest 20 tuhat tonni pappi.

Nõukogude valitsuse ajal leidis paberitööstuses aset suur tõus, ja teise viisaastaku lõpuks (1937. a.) ulatus paberi- ja papitoodang 914 tuhande tonnile (selle hulgas 82 tuh. tonni pappi), mis tähendab neljakordset tõusu võrreldes maailmasõjaeelse 1913. aastaga.

Ka võrreldes kapitalistlike riikidega, on Nõukogude Liidu paberitööstuse areng palju kiirem. Kui kogu kapitalistliku maailma paberitööstuse toodang tõusis 1938. aastaks, võrreldes 1913. aastaga, kahekordseks, siis Nõukogude Liidus osutus tõus 4,2-kordseks (1938. a. — 921 tuh. tonni). Käesoleval 1939. aastal peab paberitoodang tõusma 1.005 tuhande tonnile ja papitoodang — 118 tuhande tonnile. Kolmanda viisaastaku lõpuks (1942. a.) näeb plaan ette 1.500 tuhande tonnilise paberitoodangu. Huvitav on märkida, et viimasel üheksal aastal kapitalistliku maailma paberitööstuse üldtoodang on kriisieelse 1929. aasta taseme ületanud vaid 5—6 prots. võrra, kuna Nõukogude Liidu toodang on samal ajavahemikul kahekordistunud.

Vaatamata paberitööstuse kiirele arenemisele, on Nõukogude Liidus keskmiselt elanikule langev paberitoodang siiski suuresti madalam esirinnalistest kapitalistlikest maadest (1937. a. all on kapitalistlike riikide kohta toodud arvud ühe lähema aasta suhtes, mille kohta andmed on olemas):

Paberitoodang elaniku kohta.

Продукция бумаги на душу.

	1913. a.	1937. a.	Kasv (kilogr..) (%) -es
Nõukogude Liit	2,2	5,0	+ 123
P.-A. Ühendriigid	29,5	48,0	+ 63
Inglise	27,2	42,0	+ 55
Saksa	21,3	42,0	+ 97
Prantsuse	17,7	23,0	+ 30
Jaapani	7,5	8,0	+ 7

Selleks, et järele jõuda kõige arenenuma-tele kapitalistlikele riikidele, on vaja teostada uusi suuri ehitustöid ja paremini ära kasutada praeguseid paberitööstuse ettevõtteid.

Paberitoodangu koostis Nõukogude Liidus osutus 1937. aastal järgmiseks (tuh. tonnides):

Kultuursordid	434,6
Sellest:	
ajalehepaber	207,1
trükipaber	101,7
kirjutuspaber	67,5
vihupaber	58,3
Tööstuslikud ja muud sordid	397,0
Kogu paberitoodang	831,6

Autotööstus.

АВТОМОБ. ПРОМ.-СТЬ.

Käesoleva aasta novembris täitus 15 aastat Nõukogude autotööstuse asutamisest. Selle ajaga on Nõukogude Liidu autotööstus kujunenud üheks kõige arenenumaks tööstusharuks, milline praegu toodab 700 autot aüveas. Tsaristlikus Venes autotööstus piirdus 1915.—1916. a. asutatud väikevalatuslike töökodadega Moskvas ja Jaroslavis. Venemaal oli 1913. aastal autosid liikvel üldse vaid 9.000 ümber.

1924. aasta novembris lasti välja esimesed kümme Nõukogude veoautot. Esimesel viisaastakul algas Moskva ja Jaroslavi autotehaste põhjalik ümberehitamine ning autotehase ehitamine Gorkis. Esimese viisaastaku lõpu poole Stalini-nimeline autotehas Moskvas ja Molotovi-nimeline autotehas Gorkis a.ustasid veo- ja sõiduautode massilist tootmist.

Moskva autotehas on seni annud üldse 334 tuhat autot. Tehas toodab kolmetonnilisi veoautosid, 7-istmelisi sõiduautosid, autobusse ja ka gaasigeneraatoriga autosid.

Gorki autotehas on valmistanud kokku enam kui 600 tuhat kümnetonnilist autot — 1½-tonnilisi veoautosid, sõiduautosid, poolveoautosid, gaasigeneraatoriga autosid jne.

Mis puutub Jaroslavi autotehasele, siis see toodab viietonnilisi veoautosid ja trolleibusse.

Viieteistkümne aasta jooksul on kõik Nõukogude Liidu autotehased kokku tootnud enam kui 1 miljoni autosid. 1938. aastal toodeti üldse 211,4 tuhat autot, neist 184,4 tuhat veoautot. Veoautode toodangu suuruselt on Nõukogude Liit astunud esimesele kohale Euroopas ja teisele maailmas (P.-A. Ühendriikide taha), sõiduautode toodangu suuruselt aga — viiendale kohale Euroopas (Inglise, Saksa, Prantsuse ja Itaalia taha).

Kolmanda viisaastaku lõpuks (1942. a.) liikvel olevate autode arv kogu Nõukogude Liidus tõuseb 1.700 tuhandele, kuna 1938. aastal see ulatus 760 tuhandele.

Stahaanovliku liikumise uusi vorme.

Новые формы стахановского движения.

Stahaanovlik liikumine näitab pidevat kasvu ja arengut mitte ainult ulatuselt, vaid ka kvaliteedilt. Kõige viimasel ajal tekkisid jälle kaiks uut, üksteisega tihedalt seotud stahaanovliku liikumise vormi — üheaegne töötamine mitmel masinal ja mitmel kutsealal töötamine.

Mitmel masinal töötamine sai alguse käesoleva aasta juunis Uurali raskemasinaehitustehasest ja Harkovi tööpinkidestehasest ning levis sealt mitmesse teise masinaehitustehasse. Kuid juba nüüd pole enam ühtki masinaehitustehast, kus puuduksid üheaegselt mitmel masinal töötavad töölised-stahaanovlased, ja ka teistesse tööstusharudesse on see stahaanovliku liikumise vorm tunginud.

Mitmel kutsealal töötamine, s. o. kahe ja rohkem operatsiooni või eriala käsitlemise oskus, kasvas orgaaniliselt välja mitmel masi-

nal töötamisest. Oma võimalustelt ja tähtsusest on ta veelgi laialtlevinud kui viimane. Vähendades õppinud tööliste puudust teatavas ettevõttes, ta ühtlasi märksa suurendab tootmise paenduvust.

Erialade äärmine rohkus sageli põhjustab terve tööliisrühma tegevusetust juhtudel, kui ka ainult üks tööline tööle ilmumata jääb. Ent kui tööline pole kitsas spetsialist, kui ta tunneb kaht või rohkem kutseala (näiteks masinist on ka remontlukkusepaks), teda võib kasutada mitmesugustel töödel, ja tööseisakud järsult vähenevad.

Mitme kutseala harrastamine levis kiirelt masinaehitusetööstuses neisse harudesse, kus tehniloogilise protsessi iseloomu tõttu mitmel masinal töötamine on võimatu või piiratud, nagu metallurgia, keemiatööstus, elektrijõujaamad jne.

Need mõlemad stahaanovliku liikumise vormid avavad tee uueks võimsaks tööproduktiivsuse ja seega ka tööpalkade tõusuks,

tööaja täielikumaks ärakasutamiseks, õppinud tööliste puuduse vähenemiseks. Ent mõlema vormi levimine tähendab ka suurt sammu edasi vaimse ja kehalise töö vahelise vastolu likvideerimise alal, sest see aitab luua sellaseid kõrgeltarenenud töölisi, kes, tundes tööstusliku tootmise teaduslikke aluseid, oskavad käsitada kogu teatavat tootmisprotsessi.

Uusi rahvakomissariaate.

Новые паркоматы.

Nõukogude Liidu kütteainetetööstuse rahvakomissariaat jaotati kaheks iseseisvaks üksuseks: söetööstuse (kuhu kuulub ka põlevkivitööstus) ja naftatööstuse rahvakomissariaatideks. Kummagi allutati ka vastava tööstusharu masinaehitustehased. Turbatööstus anti üle liiduvabariikide kütteainetetööstuse rahvakomissariaatidele ja autogeenne tööstus — Nõukogude Liidu raskemasinaehituse rahvakomissariaadile.

Põllumajandus.

СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО.

Viljakoristamine.

Уборка.

Viimaste avaldatud andmete järgi osutasid kõnsviljad 31. oktoobriks pekstuks 76,9 miljonil hektaril, s. o. 91 protsendil kogu koristatud vilja pindalast kolhoosides ja sovhoosides. Kolhoosides ulatus protsentsent 90 ja sovhoosides — 91 kuni 99 peale.

Sügiskülv ja -küünd.

Осенний сев и зяблевая вспашка.

Viimaste avaldatud kokkuvõtete järgi oli 31. oktoobriks kolhoosides ja sovhoosides külvatud 34,4 miljonit hektarit, mis teeb välja 94 prots. kogu sügiskülvi-plaanist. Selle hulgas kolhoosid olid täitnud oma plaani 94 prots. ja sovhoosid — 91 kuni 105 prots. ulatuses.

Sügisküünd oli 31. oktoobriks kolhoosides ja sovhoosides teostatud 28,4 miljonil hektaril, s. o. 42 prots. künniplaanist, kusjuures kolhoosides see protsentsent ulatus samuti 42 ja sovhoosides — 44 kuni 62 peale.

Saagid.

Урожай.

Hoolimata mõningatest ebasoodsatest ilmastikuoludest, osutavad kogusaagid käesoleval 1939. aastal uut tõusu. Teraviljade kogusaak ulatub eelandmete järgi umbes 105 miljoni tonnile (11 prots. rohkem kui 1938. a.), toorpuuvilla saak — 2,8 miljoni tonnile (+5 prots.), suhkrumaeri saak — 21 miljoni tonnile (+26 prots.), linakiu saak — 6,4 miljoni

tsentnerile (+16 prots.). Eriti suur oli kartuli kogusaagi kasv, ulatudes tervelt 60 protsendile eelmise aasta vastu. Ka karjaarvus on kõrgis ta liikides märgata suurenemist.

Kautshuktaimed Loode-N. Liidus.

Каучуконосы на сев.-западе СССР.

Sünteetilise, kunstliku kautshuki tootmise arendamise kõrval Nõukogude Liidus arendatakse ka kautshukki sisaldavate taimede kasvatamist.

Kok-sagõs, tau-sagõs ja krõm-sagõs nimelistest taimedest saadav kautshuk pole omadustelt halvem troopilistest taimedest valmistatavast kautshukist.

Nõukogude Liidu kautshuktaimedest on kõige rohkem uuritud ja kõige laialdasema leviku leidnud kok-sagõs, mille juured sisaldavad kuni 12—15 prots. kautshukki ja milline annab 120—150 kilogrammi kautshukki hektari kohta. Seda varem vaid Kesk-Aasias kasvatatud taimet on nüüd hakatud kultiveerima ka põhjapoolsetes rajoonides — Orjoli, Tuula, Ivanovo, Minski ja isegi Leningradi, Arhangeliski ja Permi oblastites.

Kok-sagõsi kasvatuse nihutamine küllaldast ja liigset niiskust omavasse tsooni näitab, et ta kautshuki-sisaldavus selle tagajärjel suureneb. Kui Kesk-Aasias kasvatatava kok-sagõsi juured sisaldavad 3—4 prots. kautshukki, siis Minskis ja Gorkis — kuni 13,8 prots. Ühblasi osutub ka kautshuki kvaliteet kõrgemaks.

Parimaid saake (112—115 tsentnerit hektari kohta), millised annavad 200 kilogrammi kautshukki hektari kohta, kok-sagõs annab kuivatatud, kõdunenud turbamaadel.

Nõukogude Liidu keskrajoonides omab suuri väljavaateid kautshuktaim tau-sagõs, miline sisaldab kuni 15 prots. kautshukki.

1939. aastal kautshuktaimede külvipinnad kolhoosides märksa laienesid. Bashkiirias, Kuibõshevi, Ivanovo, Pensa ja Tuula oblastites sel sügisel asutati 37 tuhat hektarit kok-sagõsi istandikke, s. o. kaks korda rohkem kui 1938. aastal.

Moskva ja Umani (Ukrainas) loomulikkute kautshukki tootvatest tehastest lasti juba välja esimesed sajad tsentnerid selle aasta kõrgeväärtuslikku kautshukki. Lähemal ajal astub tegevusse loomuliku kautshuki tehased Rjasani oblastis.

Uusi elektrijaamu kolhoosides.

Новые электростанции в колхозах.

Käesoleva aasta jooksul ehitati Nõukogude Liidu põllumajanduse rahvakomissariaadi poolt 400 elektrijaama kolhooside teenimiseks. Auru või vee abil toodetavat elektrijaama kasutatakse mitte ainult elumajade, koolide, klubide ja muude hoonete valgustamiseks, vaid ka rehepeksumasinate ja teiste kolhoosides tarvitatavate masinate elektrifitseerimiseks.

Üleliid. põllumajandusnäituse tulemusi.

Итоги Всесоюзной сельскохозяйственной выставки.

Üleliiduline põllumajandusnäitus Moskvas suleti 25. oktoobril kuni tuleva aasta kevadeni. Umbes 3.500.000 inimest külastas näitust 85 päeva kestes. Nende hulgas oli 325 tuhat kolhoosnikku, agronoomi ja teisi põllumajanduses

tegutsevaid isikuid kõigist Nõukogude Liidu nurkadest; tavaliselt külastasid nad näitust mitu korda. Välismaalisi turiste ja delegatsioone leidis külastajate seas 23 maalt.

Üle 300 loengu ja vestluse peeti näituse külastajatele akadeemikute, professorite ja põllumajanduse stahaanovlaste poolt; loengutest võttis osa üle 100.000 isiku.

1.050.000 inimest külastas näituse korraldatud 2.670 kinoseansi, millel demonstreeriti 160 teaduslikku ja tehnilist filmi. Üle 800.000 isiku võttis osa näituse antud teatri- ja tsirkuseetendustest ning kontsertidest. Kolhooside ja sovhooside asjaarmastajatest kunstiansamblid kõigist liiduvabariikidest esinesid 55 korral näituse väljakutel ja kontsertsaalides.

Nii peapaviljoni kui ka mehhaniseerimispaviljoni külastas 3.000.000 inimest. Näituse ajal korraldati kaheksa suurt spordipidu, kus esines Moskva ja teiste linnade ning kolhooside sportlasi.

Näitusele toimus üleliiduline male- ja kabeturniir, millest võttis osa kõigi liiduvabariikide kolhoosnikke.

Karja loendus.

Перепись скота.

Nõukogude Liidu rahvakomissaride nõukogu korraldusel toimub, alates 1. jaanuarist 1940. aastast, järjekordne üleliiduline karja loendus. Loenduse teostab 200.000 loendajast koosnev aparaat. Raskelt juurdepääsetavates rajoonides, nagu Pamiiri mäestikis ja Kaspia ning Aarali merede saartel, loendust alustati juba novembris.

Muu kroonika.

ПРОЧАЯ ХРОНИКА.

Nõuk. Liidu ülemnõukogu V istungjärg.

В сессия Верховного Совета СССР.

Novembris algul leidis aset Nõukogude Liidu ülemnõukogu erakorraliselt kokkukutsutud V istungjärg.

Nõukogude Liidu valitsuse juht ja välisasjade rahvakomissar V. Molotov esines kõnega valitsuse välispoliitika üle. Sel puhul ülemnõukogu võttis vastu resolutsiooni, milles valitsuse välispoliitika kiidetakse heaks. Edast ülemnõukogu võttis vastu seadused, milledega varemalt Poola riiki kuulunud Lääne-Ukraina ja Lääne-Valgevene (mõlemate üldise, ühetaolise ja otsese valimisõiguse alusel salajasel hääletamisel valitud rahvuskogude palvel) liidetakse Nõukogude Liiduga, kusjuures esimene neist kuulub Ukraina liiduvabariiki ja teine Valge-Vene liiduvabariiki. Ülemnõukogu presiidiumi volitati määrama kindlaks tähtaeg, millal Lääne-Ukrainas ja Lääne-Valgevenes toimub saadikute valimine Nõukogude Liidu ülemnõukogusse.

Tööliste ja ametnike büdshettide uurimine.

Обследование бюджетов рабочих и служащих.

Käesoleval 1939. aastal teostati tööliste ja ametnike büdshettide uurimist Nõukogude Liidus. Selle ülesandeks on saada materjale Nõukogude Liidu tööliste ja ametnike tulude, kulude ja tarviduste iseloomustamiseks. Uurimisele kuulusid suurtööstuse tööliste ja järgmiste ametnikeliikide büdshetid: tööstuses töötavad ametnikud insenerid ja tehnikud ning tervishoiu ja hariduse alal (kõigi kooliliikide õppejõud ja teadusliikud töötajad) tegutsevad isikud.

Uurimiseks väljavalitud tööliste ja ametnike keskmised palgad võrduvad kõigi vastavate alade tööliste ja ametnike keskmisele palgale. Büdshettide uurimine toimub uuritavate perekondade vabal nõusolekul; nende kohuseks on üles märkida oma tulud ja kulud. Uuritavate instrueerimiseks ja märgete õigele sissekandmisele kaasaaitamiseks tehti sisetud instruktoriaid, kes vähemalt 3 korda kuus külas-

tasid uuritavaid perekondi. BÜdshettide uurimise toimus seekord esmakordselt kogu aasta kestes, kuna varemadel aastatel see haaras vaid ühe kuu.

Arktise laevasõidu tulemusi.

Итоги арктической навигации.

Laevasõit Arktises, s. o. põhjanabamaaades, on lõppenud, Novembri algul pöördusid viimased laevad seal tagasi lähtesadamatesse. Arktise navigatsioonist võttis seekord osa 104 laeva. Kaupu veeti Siberi jõgedele (Lena, Kolõma ja teiste) suudmetesse. Peamiselt jõemagistraalil Lena jõel kaubaveo plaan ületati 21 prots. võrra. Samuti ületati laevasõiduplaani Kauge-Idasse vedude alal, nagu kogu plaangi 18,1 prots. võrra.

Aastaid kestnud põhjamerede uurimistööd hakkavad juba andma tulemusi, võimaldades edukalt vedada kaupu Kauge-Põhjas.

Praegu on käsil kolme sadama ehitustööd. Käesoleval aastal peagu kogu sealne laevastik töötas Arktises toodetud söega. Lähematel aastatel Põhjamereteel luakse suuri sõe- ja naftatööstusettevõtteid, millised hakkavad varustama mitte ainult Arktise laevastilekku, vaid ka Põhja-Jäämere kallastel tekkiivaid tööstusküsi, linnu ja asulaid. Siis mitte ükski langeb ära vajadus vedada sütt ja nafta sinna, vaid tekib ka võimalus sõe ja nafta kui ka haruldaste metallide väljaveoks Arktisest.

Kolmas viieaastakava sisaldab nõudmise, et Põhjamereteel muutuks 1942. aastaks normaalselt töötavaks veemagistraaliks, milline kindlustaks plaanikindla ühenduse Kauge-Idaga.

Ärikulud Nõukogude kaubanduses.

Тор. расходы в советской торговле.

Ärikulude osatähtsus Nõukogude Liidu kaubanduse läbikäikudes näitab järjekindlat vähenemist. 1921. ja järgnevatel aastatel, kui erakapital omas väga tähtsa seisukoha kaubanduses, ärikulude osatähtsus ulatus keskmiselt 25 protsendile jaotikaubanduse läbikäikudest. Ka ühistegelises kaubanduses olid ärikulud tol ajal kõrged, näiteks 1921/22. aastal linnade tarvitajateühingutes 25—35 prots. läbikäigusummast. Teise viisaastaku alguseks (1933. a.) ärikulud langesid seal 12—13 protsendile läbikäigust, s. o. umbes poole peale. Teisel viisaastakul ärikulud langesid veelgi, moodustades 1937. aastal 11,3 prots. jaotikaubanduse müügiläbikäigust:

Ärikulud riiklikus ja ühistegelises kaubanduses.

Торговые расходы в госуд. и коопер. торговле.

	1932. a.	1937. a.
	(% jaotikaubanduse läbikäigust)	
Hulgikaubanduse organisats.	3,1	2,8
Jaotikaubanduse „	9,4	8,5
Kokku . . .	12,5%	11,3%

Hulgikaubanduse ärikulude ulatusid 1937. aastal 3,0 miljardi rublale ja jaotikaubanduse

ärikulud — 9,3 miljardile, kokku seega 12,3 miljardi rublale. Sellest summast 32,2 prots. läks palkadeks, 28,5 prots. — kaupade veokuludeks, 12,3 prots. — ruumide üüriks ja korrashoiuks. Nimetatud kolm kululiiki moodustavad kokku 73 prots. ärikulude üldsummast. Ülejäänud 27 prots. langevad muudele ärikuludele, nagu kaubakadu, pakkimiskulud, krediidi ettevalmistamine jne.

Kolmas viieaastakava näeb ette edasise ärikulude vähendamise 1942. aastaks, võrreldes 1937. aastaga, 11 prots. võrra.

Võrdluseks olgu märgitud, et juhtivate kapitalistlike maade kaubanduses ärikulude osatähtsus on järjekindlalt tõusnud. Näiteks Inglises ajavahemikul 1924.—1931. a. ärikulude osatähtsus jaotikaubanduses tõusis enam kui poolteisekordseks, võrdues 1931. aastal 25 protsendile läbikäigust. P.-A. Ühendriikides osatähtsus tõusis 1929. aastal olnud 21,1 protsendilt 26 protsendile 1933. aastal (ilma veokuludeta).

Kohalike nõukogude valimiste tulemused.

Итоги выборов в местные советы.

24. ja 29. detsembril toimunud esmakordselt uue põhiseaduse alusel valimised kraide, oblastite, ringkondade, rajoonide, linnade, külade ja asulate töörahva saadikute nõukogudesse.

Valimistest võttis osa 92,8 miljonit valijat, s. o. 99,2 prots. valijate üldarvust. Kommunistide ja parteitute bloki kandidaatide poolt anti 98—99 prots. kõigist häälest. Üldise valiti 1.231,0 tuhat nõukogu liiget, kes kõik kuuluvad nimetatud blokki. Naisi on valitud hulgas 422,3 tuhat, kommunistlike parteisse kuulub 402,4 tuhat, kuna ülejäänud 878,6 tuhat on parteitud.

Nõukoguliikmed jäid valimata 134 valimisringkonnas (ringkondade üldarv ulatub 68 tuhandele): 125 ringkonnas kandidaadid ei saanud absoluutset hääleteenamust, 6 ringkonnas olid registreeritud kandidaadid vahepeal surnud ja 3 ringkonnas valimised jäid pidamata üle poole valijate mitteminumise pärast liiglume tõttu.

Lääne-Ukraina ja Lääne-Valgevene.

Зап. Украина и Зап. Белоруссия.

Sügisel toimunud endise Poola maa-alade Lääne-Ukraina ja Lääne-Valgevene liitmise tagajärjel Nõukogude Liiduga viimase rahvaarv tõusis umbes 12 miljoni võrra ja ulatub nüüd 183 miljonile. Lääne-Ukraina astus Ukraina liiduvabariigi koosseisu, mille rahvaarv kasvas seega senistelt 31,0 miljonilt umbes 40 miljonile, kuna Valge-Vene liiduvabariigi rahvastik tõusis Lääne-Valgevene liitmisega 5,6 miljonilt umbes 8½ miljonile. Administratiivselt Lääne-Ukraina jaotati Volõni, Drogobõtshi, Lvovi, Rovno, Stanislavi ja Tarnopoli oblastiteks ning Lääne-Valgevene — Baranovitshi, Belostoki, Bresti, Vileika ja Pinski oblastiteks.

Экономика Эстонии.

Eesti majandus.

Внешняя торговля.

VALISKAUBANDUS.

Внешняя торговля за 11 мес. т. г.

Väliskaubandus 11 kuul k. a.

За последние 3 месяца (сентябрь—ноябрь), являющиеся первыми месяцами ведения торговли в условиях разгоревшейся войны, общий оборот внешней торговли показал снижение на 9,3 проц. против тех же месяцев 1938 г., тогда как еще в предвоенные 3 месяца (июнь—август) наблюдался рост в 11,7 проц. Сокращение общего оборота обусловлено крупным падением импорта; экспорт же продолжал расти. Импорт сократился против сентября—ноября прошлого года на 6,3 млн. крон, или 23,2 проц., составив 20,8 млн. крон против прошлогодних 27,1 млн. крон. Рост экспорта был незначительным, равняясь 1,1 млн. крон, или 3,8 процентам, при обороте в 30,1 млн. крон против прошлогодних 29,0 млн. крон. Небольшое расширение экспорта при одновременном крупном сокращении импорта вызвало усиление активности баланса с прошлогодних 1,9 млн. крон до 9,3 млн. крон.

Нижеприведенные таблицы характеризуют изменения в составе импорта и экспорта за эти 3 месяца.

Состав импорта за сент.—ноябрь.

Sisseveo koostis sept.-novembris.

	1938 г.	1939 г.	Падение (млн. крон) (в % -ах)
Скот и пищевые продукты	2,8	2,1	—25,0
Сырые и полуобработанные материалы	7,9	4,8	—39,2
Изделия	16,2	13,7	—15,4
Драгоценные металлы и камни	0,2	0,2	—
Всего	27,1	20,8	—23,2%

Как видно, сильное падение импорта произошло по всем товарным группам, главным же образом по сырым и полуобработанным материалам, павшим на 3,1 млн. крон, или 39,2 проц., и по изделиям, сократившимся на 2,5 млн. крон, или 15,4 проц. Падение ввоза скота и пищевых продуктов составило 25,0 проц., но по сумме ограничилось 0,7 млн. крон.

Состав экспорта за сент.—ноябрь.

Väljaveo koostis sept.-novembris.

	1938 г.	1939 г.	Рост или падение (млн. крон) (в % -ах)
Скот и пищевые продукты	13,7	15,4	+12,4
Сырые и полуобработанные материалы	9,9	10,6	+ 7,1
Изделия	5,4	4,1	—24,1
Всего	29,0	30,1	+ 3,8%

Незначительное расширение экспорта обусловлено увеличением вывоза скота и пищевых продуктов на 1,7 млн. крон, или 12,4 проц., и сырых и полуобработанных материалов на 0,7 млн. крон, или 7,1 проц. Экспорт изделий же сильно пал — на 1,3 млн. крон, или 24,1 проц.

*

В итоге за все 11 месяцев (январь—ноябрь) текущего года обороты внешней торговли оказались, в сравнении с тем же периодом предыдущего года, следующими:

Внешняя торговля.

Väliskaubandus.

	11 мес. 1938 г.	11 мес. 1939 г.	Рост или падение (в проц.)
(в тыс. крон, телер. курс: 1 кр. = ок. 1,23 руб.)			
Импорт	99.658	94.208	— 5,5%
Экспорт	94.573	107.943	+14,1%
Общий оборот	194.231	202.151	+ 4,1%
Сальдо	—5.085	+13.735	—

Общий оборот внешней торговли за 11 месяцев т. г. стоял на 8,0 млн. крон, или 4,1 проц., выше общего оборота тех же месяцев прошлого года и равнялся соответственно 202,2 млн. и 194,2 млн. крон. Рост общего оборота состоялся за счет экспорта, выросшего с прошлогодних 94,6 млн. крон до 107,9 млн., т. е. на 13,3 млн. крон, или 14,1 проц. Импорт же немного — на 5,5 млн. крон, или

5,5 проц. — пал, составив 94,2 млн. крон против прошлогодних 99,7 млн. крон. Вследствие такого расхождения в развитии импорта и экспорта сальдо внешней торговли превратилось из прошлогоднего пассивного на 5,1 млн. крон в активное на 13,7 млн. крон.

Сдвиги в структуре импорта характеризуются следующей таблицей:

И м п о р т. — *Sissevedu.*

	11 мес. 1938 г.		11 мес. 1939 г.	
	тыс. кр.	%	тыс. кр.	%
Скот и пищевые продукты . . .	11.059	11,1	8.858	9,4
Сырые и полуоб- раб. материалы	25.571	25,6	24.061	25,5
Изделия . . .	62.762	63,0	60.363	64,1
Драгоценные ме- таллы и камни	266	0,3	926	1,0
Всего . . .	99.658	100%	94.208	100%

Незначительное падение импорта обусловлено всеми важнейшими товарными группами — скотом и пищевыми продуктами, сырыми и полуобработанными материалами, а также изделиями. Ввоз скота и пищевых продуктов сократился с прошлогодних 11,1 млн. крон до 8,9 млн., т. е. на 2,2 млн. крон, или 19,9 проц. Импорт сырых и полуобработанных материалов, в свою очередь, пал с прошлогодних 25,6 млн. кр. до 24,1 млн., т. е. на 1,5 млн. крон, или 5,9 проц., а ввоз изделий — с 62,8 млн. крон до 60,4 млн., т. е. на 2,4 млн. крон, или 3,8 проц. Что касается драгоценных металлов и камней, то ввоз их увеличился в 3½ раза — с прошлогодних 266 тыс. до 926 тыс. крон.

В связи с тем немного изменилась и структура импорта. Повысились удельные веса изделий и драгоценных металлов в общем импорте: у первых с прошлогодних 63,0 проц. до 64,1 проц. и вторых — с 0,3 проц. до 1,0 проц. Доля скота и пищевых продуктов, наоборот, пала с прошлогодних 11,1 проц. до 9,4 проц., а сырых и полуобработанных материалов — с 25,6 проц. до 25,5 проц.

В структуре экспорта состоялись следующие изменения:

Э к с п о р т. — *Väljavedu.*

	11 мес. 1938 г.		11 мес. 1939 г.	
	тыс. кр.	%	тыс. кр.	%
Скот и пищевые продукты . . .	44.553	47,1	49.034	45,4
Сырые и полуоб- раб. материалы	31.673	33,5	40.889	37,9
Изделия . . .	18.346	19,4	18.014	16,7
Драгоценные ме- таллы и камни	1	—	6	—
Всего . . .	94.573	100%	107.943	100%

Значительное расширение экспорта произошло за счет скота и пищевых продуктов, особенно же за счет сырых и полуобработанных материалов, в то время как вывоз изделий же незначительно пал. Вывоз скота

и пищевых продуктов вырос с прошлогодних 44,6 млн. крон до 49,0 млн., т. е. на 4,4 млн. крон, или 10,1 проц., а вывоз сырых и полуобработанных материалов — с 31,7 млн. крон до 40,9 млн., т. е. на 9,2 млн. крон, или 29,1 проц. Сокращение экспорта изделий ограничилось 0,3 млн. крон, или 1,8 проц. — с прошлогодних 18,3 млн. крон до 18,0 млн.

Вследствие этого в структуре экспорта произошли некоторые сдвиги. Повысился удельный вес одних только сырых и полуобработанных материалов — с прошлогодних 33,5 проц. до 37,9 проц. общего экспорта. Удельные веса же скота и пищевых продуктов, а также изделий пали: у скота и пищевых продуктов с прошлогодних 47,1 проц. до 45,4 проц., а у изделий с 19,4 проц. до 16,7 проц.

*

Начиная с сентября, прекращено опубликование данных о внешней торговле по товарам и странам.

Экспорт сельскохозяйственных продуктов.

Pöllumajandussaaduste väljavedu.

По данным центральных кооперативных объединений, в руки которых сосредоточен почти весь сельскохозяйственный экспорт, вывоз сельскохозяйственных продуктов из Эстонии в текущем году является следующим.

М а с л а экспортировано объединением «Маслоэкспорт» за 11 мес. текущего года всего 13.239 тонн против 13.960 тонн за тот же период предыдущего 1938 года, что означает сокращение на 5 проц. При этом, однако, в ноябре экспорт масла составил 594 тонны против 903 тонн в ноябре прошлого года, т. е. на 34 проц. меньше. Ожидается, что падение будет продолжаться и в течение ближайших месяцев. Сокращение экспорта обусловлено падением молочной продукции в силу неурожая кормовых культур, особенно полевых трав. Пока сокращение продукции масла, по сравнению с соответствующими месяцами 1938 г., было следующим: в августе — 7,5 проц., сентябре — 23,0 проц. и в октябре — 28,3 проц.

Экспорт яиц составил за 11 мес. текущего года 48,9 млн. штук, что дает прирост в 20 проц. против прошлогодних 11 мес., когда вывезено было 40,7 млн. яиц. В ноябре экспорт яиц показал, в противоположность маслу, огромный рост в 64 проц. и составил 1,5 млн. яиц против прошлогодней ноябрьской цифры в 917 тыс. яиц. Продукция яиц значительно превышает прошлогодний уровень, и полагают, что этот рост будет продолжаться.

С в и н е й продано объединением «Мясоэкспорт» за 11 мес. текущего года на внешнем и внутреннем рынке вместе 177,8 тыс. голов против 133,7 тыс. в те же месяцы предыдущего года, что дает прирост в 33 проц. Сбыт крупного рогатого скота составил 17,5 тыс. голов против прошлогодних 11,1 тыс., овец — 34,2 тыс. голов против

прошлогодних 20,6 тыс. и телят — 47,6 тыс. голов против 48,3 тыс. Экспорт скота за 11 мес. достиг суммы в 17,5 млн. крон, что означает рост против прошлого года более чем на половину, когда он равнялся 11,1 млн. крон. Если же прибавить и обороты по сбыту на внутреннем рынке Эстонии, то общая стоимость оборотов «Мясэкспорта» составит за те же 11 мес. 25 млн. крон, между тем как в тот же период 1938 года она равнялась 18 млн. крон. Что касается дальнейших перспектив, то, хотя свиноводство пока пребывает выше уровня предыдущего 1938 года, ожидается сокращение сбыта свиней вследствие падения поголовья их в силу неурожая.

Экспортные возможности, несмотря на военные условия, являются благоприятными, и продукция сельскохозяйственных продуктов могла бы поэтому оставаться, по крайней мере,

на довоенном уровне, если бы этому не препятствовал неурожай.

Экспорт зерновых составил за 10 мес. т. г. 2,6 млн. крон против прошлогодних 1,3 млн. крон, экспорт льна — 7,1 млн. крон против 5,2 млн. крон. Свиной за 10 мес. было экспортировано 76,5 тыс. голов против прошлогодних 52,6 тыс.; стоимость вывоза их выросла с 5,0 млн. до 7,7 млн. крон.

Из промышленных экспортных товаров данные имеются по сланцевому маслу и бензину. Вывоз сланцевого масла вырос с 51,3 тыс. тонн, стоимостью в 4,1 млн. крон, за 10 мес. 1938 г. до 85,9 тыс. тонн, стоимостью в 6,8 млн. крон, в 1939 году, а экспорт сланцевого бензина увеличился соответственно с 4,6 тыс. тонн, стоимостью в 0,8 млн. крон, до 8,1 тыс. тонн, стоимостью в 1,6 млн. крон.

Сельское хозяйство. POLLUMAJANDUS.

Состояние всходов озимых. *Taliviljade oraste seisukord.*

В середине ноября состояние всходов озимых оценивалось, по неофициальным данным, в общем среднем. Местами всходы, правда, находятся в отличном состоянии, на зато в других местах они являются слабыми.

Численность скота. *Karja arv.*

По окончательным данным сельскохозяйственной переписи, общее поголовье скота представляется в 1939 году, в сопоставлении с данными предыдущих сельскохозяйственных переписей 1925 и 1929 гг., следующим:

Динамика поголовья скота. *Karjaarvu areng.*

	1925 г.	1929 г.	1939 г.
	(на 15 июня, в тыс. голов)		
Лошади	224	205	219
Крупный рогатый скот	555	604	707
в т. ч. коровы	361	407	450
Овцы	720	476	696
Свиньи	339	279	442
Домашняя птица, старше 6 месяцев*)	724	1.023	1.711
в т. ч. куры	592	853	1.486
Пчелиные ульи	45	48	106

Численность лошадей, павшая к 1929 г. на 8,2 проц. против 1925 г., показала новый рост, достигнув в 1939 году 219 тыс. голов, что

*) Численность домашней птицы дана, начиная с 6-месячного возраста, собственно, только по курам и петухам; утки, утки и индюки включены независимо от возраста.

дает прирост в 6,4 проц. против 1929 года, но все же остается немного ниже уровня 1925 года (224 тыс. гол.). Поголовье крупного рогатого скота показывало неуклонный рост, увеличившись к 1929 году на 8,8 проц. против 1925 года, а к 1939 году, по сравнению с 1929 годом — на 16,9 проц. и достигнув в этом году цифры в 707 тыс. голов. Таким образом, за последние 14 лет численность крупного рогатого скота выросла всего на 27,0 проц.; при этом поголовье коров в 1939 году (480 тыс.) было выше, чем когда либо раньше. В поголовье овец за период 1925—1929 гг. состоялось крупное сокращение на 34,0 проц. К 1939 году оно опять увеличилось на 46 проц. и составило 696 тыс. овец, что, однако, незначительно уступает поголовью 1925 года в 720 тыс. голов.

Численность свиней пала к 1929 году, по сравнению с 1925 годом, на 17,6 проц., чтобы затем опять возрасти (на 58,4 проц.), достигнув в 1939 году максимума в 442 тыс. голов. Всего за 14 лет она выросла, таким образом, на 30,5 проц. В динамике численности домашней птицы наблюдается непрерывный быстрый рост, вследствие чего она в 1939 году в 2,4 раза превышает уровень 1925 года. Столь же крупный рост показали пчелиные ульи, численность которых выросла за последние 14 лет также в 2,4 раза, составив в 1939 году 106 тысяч. В численности как домашней птицы и пчелиных ульев, как и по свиньям и коровам, в 1939 году достигнута наивысшая точка за все время.

Еще более характерным является рост количества скота, приходящегося в среднем на хозяйство за период 1929—1939 гг. (за вычетом скота в городах):

Количество скота в среднем на хозяйство.

Karjaarv keskmiselt talundi kohta.

	1929 г. (в головах)	1939 г. (в %%-ах)	Рост (в %%-ах)
Лошади	1,50	1,54	+ 2,7
Крупный рогатый скот	4,43	4,93	+ 12,2
Овцы	3,44	4,86	+ 41,3
Свины	1,95	3,01	+ 54,4
Куры	5,51	9,65	+ 75,1
Пчелиные ульи	0,33	0,71	+115,2

В расчете на 1 хозяйство, прирост был наибольшим по пчелиным ульям — 2,2 раза, курам (+75,1 проц.), свиньям (+54,4 проц.) и

овцам (+41,3 проц.). Меньшим был рост по крупному рогатому скоту, ограничившийся 12,2 процентами и совсем небольшим — по лошадям (на 2,7 проц.).

Государственные закупки зерна.

Riiklik teravilja ost.

Осенью текущего года правительственные закупки зерна от сельских хозяев по повышенным ценам составили в общем сумму в 9,5 млн. крон. Всего было скуплено 45.000 тонн ржи и 8000 тонн пшеницы, что почти в три раза превышает объем закупок прошлого года.

Промышленность.

TÖÖSTUS.

Продукция крупной пром-сти за 10 мес. т. г.
Suurtööstuse toodang 10 kuul k. a.

Динамика объема продукции крупной промышленности за 10 месяцев (январь—октябрь) т. г., в сопоставлении с теми же месяцами предыдущего 1938 года, характеризуется, на основе движения индекса производственной активности промышленности, следующей таблицей:

Движение объема продукции крупной промышленности.

Suurtööstuse toodangu koguse liikumine.

	1938 г. (среднее за 1927—31 гг. = 100)	1939 г.	Рост (в %%-ах)
I квартал	143	163	+14,0
II квартал	142	158	+11,3
Июль	145	168	+15,9
Август	161	177	+ 9,9
Сентябрь	162	169	+ 4,3
Октябрь	162	165	+ 1,9
В среднем за 10 мес.	149	164	+10,1%

Как вытекает из этой таблицы, промышленная продукция росла в текущем году темпом, показывавшим почти неуклонное ослабление. В I квартале рост составил 14,0 проц., во II квартале — 11,3 проц., в июле — 15,9 проц., в августе — 9,9 проц., в сентябре — 4,3 проц. и, наконец, в октябре — только 1,9 проц., по сравнению с теми же кварталами и месяцами предыдущего 1938 года. Постепенное снижение темпа роста продукции в основном вызвано ухудшением конъюнктуры на мировом рынке, сильно отразившимся на отраслях промышленности, работающих на экспорт. Тем более понятным становится сокращение прироста промышленной продукции в оба военных месяца — в сентябре и октябре. Хотя Эстония сама и не вовлечена

в войну, но для нее, благодаря осуществлению блокады на Балтийском море, весьма сильно сузились западно-европейские и американские рынки как в качестве покупателей продукции, так и поставщиков сырья.

В среднем за все 10 месяцев (январь—октябрь) продукция крупной промышленности оказалась возросшей на 10,1 проц. против того же периода 1938 года.

Ввиду того, что не опубликованы отраслевые индексы производственной активности крупной промышленности, придется для получения картины работы отдельных отраслей ограничиться данными об отработанных рабочими трудочасах (в крупной и средней промышленности вместе):

Количество трудочасов рабочих.

Tööliste töötundide arv.

	Октябрь 1938 г.	Октябрь 1939 г.
	(тыс. часов)	
Добывающая	833	729
Минералообрабатывающая	474	549
Металлообрабатывающая	1.308	1.221
Химическая	595	561
Кожевенная	139	143
Текстильная	1.984	1.905
Деревообрабатывающая	754	673
Бумажная	574	518
Полиграфическая	344	338
Пищевая	1.003	1.007
Производство одежды и галант. товаров	527	590
Строительная	1.020	1.306
Электростанции, газо- и водоснабжение	161	166
Очистительная	75	86
Всего	9.791	9.792

Если общее количество трудочасов осталось почти в точности на уровне октября 1938 года — 9.792 тыс. трудочасов против

9,791 тыс., то по отдельным отраслям имеются крупные изменения. Значительно уменьшилось количество отработанных трудочасов в добывающей, деревообрабатывающей и бумажной отраслях, а значительный рост показали трудочасы в строительной, минералообрабатывающей и очистительной промышленности, а также в производстве одежды и галантерейных товаров.

Численность занятых (рабочих, служащих и младшего обслуживающего персонала) в крупной и средней промышленности вместе показала даже небольшой прирост в 1,3 проц. и составила в конце октября текущего года 59.144 чел.*) против 58.357 чел. в конце октября 1938 года. Из сопоставления с динамикой трудочасов следует, что сократилось число трудочасов в среднем на 1 занятого, объяснимое в основном тем обстоятельством, что на многих предприятиях при сокращении работы прибегалось, во избежание увольнения занятых, к сокращению рабочей недели. Во всей крупной и средней промышленности вместе в октябре сокращение рабочего времени ра-

бочих составило в среднем около 1 проц., по сравнению с возможным объемом работы в нормальных условиях.

Общая сумма заработной платы рабочих в крупной и средней промышленности выросла с 3,6 млн. кр. в октябре 1938 г. до 3,8 млн. крон в октябре 1939 г., Недельный заработок 1 рабочего (в крупной промышленности) возрос в номинальном выражении против октября 1938 года прил. на 5 проц., а рост реального заработка, в силу повышения стоимости жизни, ограничился примерно 1 процентом.

Безработица.

Töötuolu.

Безработица начинает опять расти. Если в августе на биржах труда было зарегистрировано 502 безработных, т. е. почти столько же, сколько в августе 1938 года (522), то в конце ноября число их достигло 2601 против 1719 в ноябре 1938 года.

Денежное дело и финансы.

RAHANDUS JA FINANTSID.

Денежное обращение.

Raha liiklus.

За последние три месяца (сентябрь—ноябрь) банкнотное обращение изменилось, в сопоставлении с теми же месяцами 1938 года, следующим образом:

Движение банкнотного обращения.

Pangatühtede käibe dünaamika.

	1938 г.	1939 г.
	(млн. крон)	
Август	48,4	57,0
Сентябрь	52,8	69,5
Октябрь	54,2	70,2
Ноябрь	51,9	64,7

Банкнотное обращение показало крупное расширение с 57,0 млн. крон в конце августа до 69,5 млн. крон к концу сентября. К концу октября оно еще немного увеличилось, достигнув 70,2 млн. крон, но к концу ноября опять значительно опустилось и составило 64,7 млн. крон, но все же осталось гораздо выше августовской цифры текущего года и вместе с тем и ноябрьской цифры прошлого 1938 года (51,9 млн. крон). Крупное расширение банкнотного обращения объясняется в основном усиленным кредитованием банков в целях

облегчения затруднительного положения последних в связи с крупным отливом вкладов.

Твердоценное покрытие же (в золоте и иностранной валюте), наоборот, почти непрерывно сокращалось — с августовских 50,4 млн. крон до 43,7 млн. крон в конце ноября, именно за счет иностранной валюты, тогда как количество золотых запасов все время оставалось без изменения. По сравнению с покрытием, имевшимся в ноябре прошлого года (50,7 млн. крон), нынешняя цифра также ниже. В связи с тем пал и процент покрытия текущих обязательств (банкнотного обращения и текущих счетов) эмиссионного Эсти Банка — с августовских 59,2 проц. до 45,5 проц. к концу ноября, что уступает и прошлогодней ноябрьской цифре в 58,7 проц.

Курс эстонской кроны.

Eesti kroonikurs.

В августе, как известно, курс эстонской кроны, в связи с падением английского фюнта, к движению которого она была прикреплена (в сентябре крона была поэтому освобождена от этой зависимости) — пал со стабильных 57 проц. до 54 проц. к своему золотому паритету. В сентябре он пал еще до 53 проц., на каковом уровне пребывал и в октябре. В среднем за все 10 мес. (январь—октябрь) текущего года курс кроны составил 56 проц. к своему золотому паритету, что уступает среднему курсу тех же месяцев предыдущего 1938 г. (59 проц.).

*) В том числе 49,0 тыс. в крупной промышленности; рабочие в крупной промышленности отработали 8,1 млн. трудочасов.

Банки. Pangad.

Сумма вкладов (нетто-, т. е. за вычетом междубанковских вкладов) во всех частных банках, важнейших кооперативных банках и государственной сберегательной кассе вместе сократилась с 121,9 млн. крон в конце августа (в июле она была еще выше — 127 млн. крон) до 107,0 млн. крон к концу сентября, а к концу октября — до 106,2 млн. Столь значительно сокращение вкладов обусловлено влиянием европейской войны. Прошлогодняя октябрьская сумма вкладов стояла выше, равнялась 113,6 млн. крон.

Сумма ссуд во всех частных банках и важнейших кооперативных банках показала, в отличие от вкладов, небольшой рост. Она составила в конце октября 120,3 млн. крон против 117,6 млн. крон в конце августа. Эта сумма превышает и прошлогоднюю октябрьскую цифру в 112 млн. крон.

Доходы по госбюджету. Riigieelarve tulud.

В последние 2 месяца (сентябрь—октябрь) 1939/40 бюджетного года доходы государственного бюджета показали, несмотря на общее ухудшение хозяйственной конъюнктуры в военной обстановке, значительный, хотя и замедленный, прирост против тех же месяцев предыдущего бюджетного года. Доходы составили за эти 2 месяца 19,8 млн. крон против прошлогодних 18,1 млн. крон, т. е. выросли на 9,4 проц.; в предыдущие 3 месяца рост против прошлогоднего был выше и равнялся 19,6 проц. В целом за все 7 месяцев (апрель—октябрь) текущего бюджетного года доходы составили, таким образом, 70,4 млн. крон против 59,8 млн. крон, поступивших за тот же период предыдущего года, что означает рост в 10,6 миллионов крон, или 17,8 процентов.

Прочая хроника.

MUU KROONIKA.

Цены.

Hinnad.

В последние 3 месяца (сентябрь—ноябрь), с возникновением войны, индекс оптовых цен показывал непрерывный значительный рост и повысился с 100 в августе до 108 в ноябре (1913 г. = 100), между тем как в предыдущие 5 месяцев, начиная с апреля, он пребывал стабильным на уровне в 100. В те же 3 месяца 1938 года индекс равнялся в среднем 95; рост обусловлен почти в одинаковой мере пищевыми продуктами и промышленными товарами. В итоге в среднем за все 11 месяцев (январь—ноябрь) индекс цен со-

ставлял 102, тогда как в тот же период предыдущего года он стоял ниже, равняясь 100.

Индекс стоимости жизни показывал, как и оптовые цены, повышение, притом более медленное. За последние 3 месяца (сентябрь—ноябрь) он вырос с 110 в августе до 114 в ноябре (1913 г. = 100), тогда как в среднем за те же месяцы 1938 года он равнялся 108. В предыдущие 3 мес. (июнь—август) текущего года он стоял в среднем на уровне в 111. В результате в среднем за все 11 мес. (январь—ноябрь) индекс стоимости жизни составил 111, т. е. незначительно выше того же периода предыдущего года, когда равнялся 110.

Parandused Bülletäänis Nr. 3 — 1939. a.

Lhk. 151: 14. reas esimeses veerus tuleb 8-kordselt asemel lugeda: 6-kordselt.

Lhk. 153: toidainetetööstuse toodangu tabelis tuleb 1932. a. kalasaagina lugeda 1.333,0 tuh. tonni.

Стр. 193: на 15-ой строке во второй полосе следует читать: сахара, керосина, бензина и горючих масел.

Поправки в Бюллетене № 2 — 1939 г.

Стр. 128: на 9-ой строке в первой полосе следует, вместо 137,0 млн. кр., читать: 127,0 млн. кр.

Lhk. 111: 25. reas altpoolt teises veerus tuleb lisada juurde: aianduse ja suhkruruaerikasvatuse rajoonides — kuni 1/2 ha.